

ВЕЛИКА СРБИЈА

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
ЦЕНА 5 ДИНАРА

БЕОГРАД, ОД 5. ДО 20. МАРТА 1996.
БРОЈ 74 ГОДИНА VII

**ЗАШТО
ЈЕ ПРОПАО
ПАРАЛЕЛНИ
ПАРЛАМЕНТ?**

Комплетна најновија књига

Владимира Жириновског

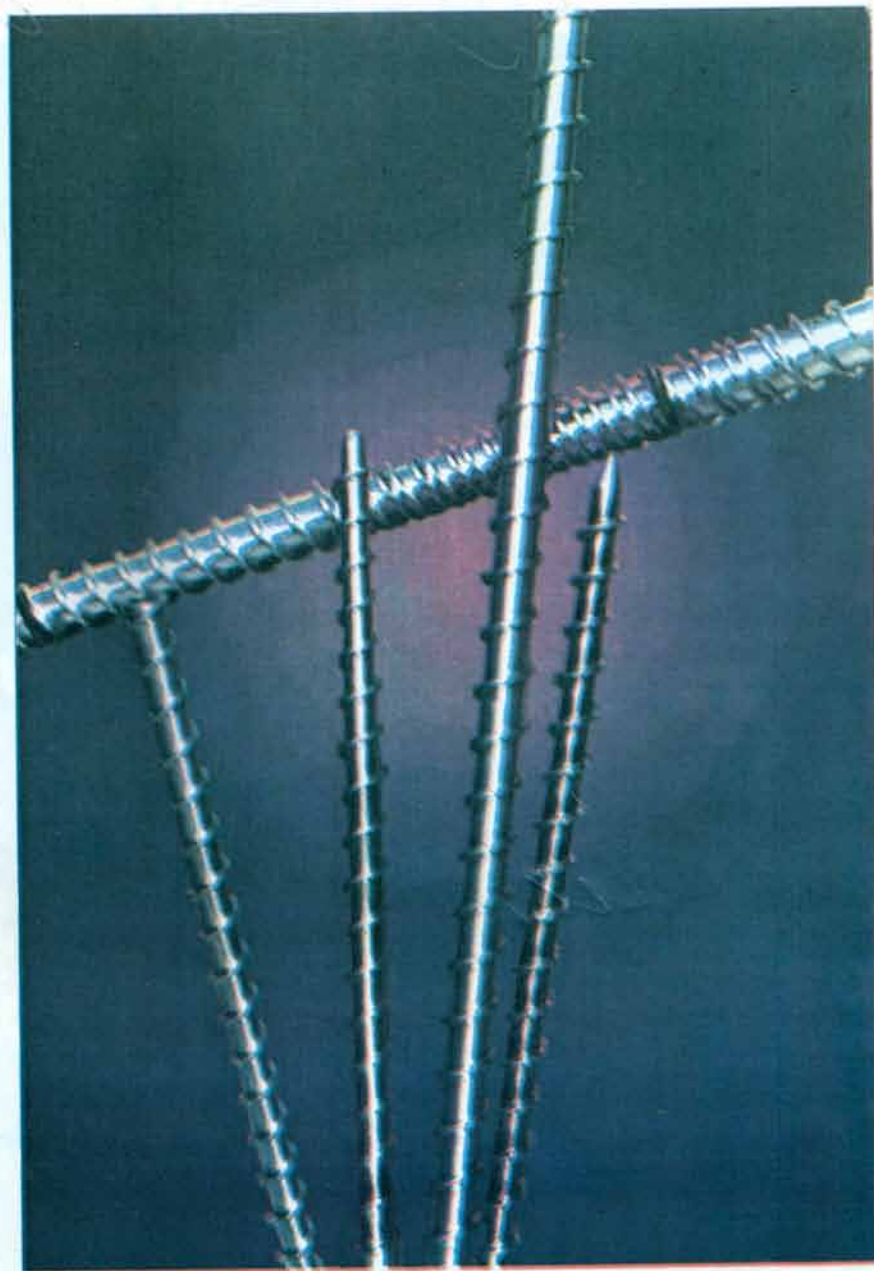
ПЉУНУТИ НА ЗАПАД

TEHNOSERVIS

PLASTIČARI - GUMARI **POPRAVLJAMO:**

**PUŽEVE I
CILINDRE ZA EXTRUDIRANJE I ŠPRICANJE**

"TEHNOSERVIS"

Vlasnik: Jovanović Slavoljub
SOMBOR, Pariska 12

Telefon: 025/23-626, 23-624

Telex: 15413 YU ST YU

Telefax: 025/28-624

ВЕЛИКА СРБИЈА

Београд
Француска 31

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Оснивач и издавач
др Војислав Шешел
Генерални директор
Александар Стефановић
Главни и одговорни уредник
Синиша Аксентијевић
Заменик главног и одговорног уредника
Петар Димовић

Редакција

Рајко Горановић, Момир Марковић,
Мирослав Васиљевић, Наташа
Јовановић, Јадранка Шешел, Дејан
Анђус, Александар Вучић, Рајко
Бурђевић, Огњен Михајловић,
Коста Димитријевић

Председник Издавачког савета
др Борђе Николић

Издавачки савет

Томислав Николић, Маја Гојковић,
Аћим Вишњић, Драган Јовановић, Ранко
Вујић, Драган Тодоровић, Драго Бакрач,
Мирко Благојевић, Бранко Војница,
Ратко Гонди, Милинко Газдић,
др Никола Поплашен, Стево Драгишић,
Миодраг Ракић, Зоран Красић, Милован
Радовановић, Јоргованка Табаковић,
Ратко Марчетић, Владимир Башкот

Секретар Редакције
Љиљана Мијоковић

Шеф дистрибуције
Зоран Дражиловић

Техничко уређење
"АБЦ-ШТАМПАРИЈА"

Штампа

НИГП "АБЦ-ШТАМПАРИЈА" д.д.
Влајковићева 8, 11000 Београд

Карикатуре
Синиша Аксентијевић
Тираж: 20.000 примерака

Редакција прима пошту на адресу:
"Велика Србија", Француска 31,
11000 Београд

Рукописи се не враћају

Новине "Велика Србија" уписане су у
Регистар средстава јавног информисања
Министарства за информације под бројем
1104, од 5. јуна 1991. године. Министарство за
информације Републике Србије 19. августа
1991. године дало је мишљење број
413-01-551/91-01 да се "Велика Србија" сматра
производом из Тарифног броја 8, став 1. тачка
1. алинеја 10. за чији промет се плаћа основни
порез по стопи од 3%.

ЦЕНА ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА

Последња колор страна корица
3000 динара

Унутрашња колор страна корица
2000 динара

Цела унутрашња страна
1000 динара

Пола унутрашње стране
500 динара

Четвртина унутрашње стране
250 динара

Уплате се врше на жиро-рачун
Српске радикалне странке број:
40801-670-3-93490 СПП Стари Град
Све информације могу се добити на
телефон 011/625-231

Српска радикална странка купује све бројеве листа
"Велика Србија" објављене у другој
половини XIX и првој половини XX века.
Понуде слати на тел. (011) 625-231 или на адресу:
Српска радикална странка, Француска 31, 11000 Београд

У овом броју:

Зашто је пропао Паралелни парламент?	2
Лажни сведоци	8
На југу ништа ново	10
Столетови лоповлуди	12
Кум није дугме	13
Празник у Риму	15
Протеривање избеглица	16
Подвала звана "заједнички живот"	19
Мир је почео, нови рат је обезбеђен	21
Поледица и демократија	23
Опроштајне пацке Милошевићу	25
Конопац од змијске коже	26
Звиждуци у пет до дванаест	27
Срби у геноцидном окружењу	28
Каубоји у Студеници	32
Осврти	34
Меморандум о синдикалном питању	39
Књига Владимира Жириновског "Пљунути на Запад"	44

ЗАШТО ЈЕ ПРОПАО ПАРАЛЕЛНИ ПАРЛАМЕНТ?

Неке опозиционе странке су борбу против неокомунистичког режима претвориле у борбу против српског народа и за разарање Србије

У протеклих шест година постојања организоване опозиције у Србији сигурно није било боље и промишљеније заједничке акције свих опозиционих странака, у циљу енергичног супротстављања неокомунистичкој диктатури, од стварања Паралелног парламента Србије. Режим није крио крајњу збуњеност, узнемирење и страх од могућих реперкусија удруженог наступа Српске радикалне странке, Српског покрета обнове, Демократске странке и Демократске странке Србије, којима су се више као статисти прикључили Грађански савез и Демократска заједница војвођанских Мађара. При томе је највећа странка мађарске националне мањине настављала да суделује и у раду социјалистичког парламента, држећи се оне народне пословице према којој "умиљато јагње две мајке сиса".

Под утицајем сталних активности и међуопозиционих састанака, као и заједничких конференција за штампу, живнула је и опозициона јавност у Србији, појавила се нова нада да би се удруженим напорима народа могли срушити са власти Социјалистичка партија Србије, Југословенска удружена левица и Нова демократија. Будила се енергија бунта и протеста која је још 1990. године дубоко запретана пред претећим тамним облацима државног слома и националне угрожености.

Шефови посланичких група и њихови заменици својски су прионули на израду заједничке програмске платформе и убрзо су написана два веома квалитетна политичка материја-

ла, нацрти Резолуције о кршењу људских права у Републици Србији и Декларације за демократски преображај Србије. 30. јануара 1996. текстови су потпуно усаглашени и договорено је да буду поднети на усвајање на сесји Паралелног парламента, заказаној за 1. фебруар.

Сасвим неочекивано, с неба па у ребра, на састанак шефова посланичких група од 31. јануара представници Демократске странке су дошли са новом верзијом Резолуције и Декларације, која је у многим стварима представљала побољшање првобитног текста, али по питању положаја националних мањина садржала формулације које су биле апсолутно неприхватљиве српским радикалима.

У усаглашеној верзији Резолуције о кршењу људских права у Републици Србији стајало је, између осталог: "Права народних мањина у Србији нису уређена, што изазива незадовољство њихових припадника, честе беспотребне тензије, неспоразуме и политичку напетост, што се могло избећи адекватном регулативом њиховог статуса уз примену највиших међународно признатих стандарда за ову категорију грађана." Српски радикали су се у потпуности сложили са овом формулацијом.

Сутрадан смо се запрепастили када су демократе уз ватрену подршку Вука Драшковића и Андраша Агоштона покушале да наметну нову варијанту у којој је стајало: "Права националних мањина у Србији су отворена и нерешена, што изазива оправдано незадовољство њихових припадника, чес-

те неспоразуме и политичку напетост. Статус националних мањина није адекватно регулисан и заштићен применом највиших међународних признатих стандарда које је потписала Југославија". Е такву одредбу, која је наручене у западњачким амбасадама и усмерена на дефинитивно разбијање Србије кроз изградњу паукове мреже аутономија и специјалних статуса ми, српски радикали, нећемо прихватити, па макар никада не дошли на власт.

Усаглашена верзија Декларације за демократску Србију у одељку 3. тачка 4. гласила је: "Права националних мањина гарантована по највишим цивилизацијским стандардима, а посебно права на образовање, културу и информисање на матерњем језику." То је такође дефинисано у складу са програмом Српске радикалне странке и подудара се са праксом демократског света.

Али, сутрадан су нам Вук Драшковић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница, Весна Пешкић и Андраш Агоштон покушали наметнути нову формулацију следеће садржине: "Права националних мањина уређена и гарантована признањем колективних права и политичког субјективитета по међународним документима чији је пописник Југославија." Ти циљеви постизања политичког субјективитета су супротни политици српских радикала, интересима српског народа и никада их нећемо прихватити као своје нити дозвољавати другима да их реализују.

Пошто наши опозициони партнери нису пристали да се врате на претходне, већ усаглашене, формулације, Паралелни парламент је практично блокиран и замро. Ова подмукла и перфидна игра је била срачуната да се на закулисан начин обезбеди снажна политичка подршка настојањима Демократске заједнице војвођанских Мађара да се прихвати њен концепт такозване "тростепене аутономије" која би Србију дефинитивно избрисала из списка озбиљних, стабилних и правно уређених држава.

Наш став је толико разјарио Вука Драшковића да се на нас обрушио и дрвљем и камењем, те одбио сваку даљу међустраничку сарадњу. Своје предизборно агитовање скоро сасвим је свео на удварање националним мањинама, убеђујући Мађаре, Словаке, Румуне и друге да су у Србији угњетавани и да им он може једини даровати праву и потпуну слободу. Мађари му се смеју, Румуни и Словаки га гледају запрепашћено, разрогаченим очима, док се Расим Љајић нада да ће брзим и прецизним сунећењем и Вука Мехмеда Драшковића у најскорије време превести у стадо Алаховог пророка.

Шта се то иза брда ваља?

Да бисмо широј јавности објаснили каква је позадина те подмукле работе неопходна је темељитија анализа појма персоналне аутономије за коју се залажу друге опозиционе стран-

ке, те шта значи политички субјективитет националних мањина који је Вуку Драшковићу, Зорану Ђинђићу, Војиславу Коштуници и Весни Пешић толико прирастао за срце. То је у најприступачнијем облику могуће извести анализом прошлогодишњег документа Конференције Демократске заједнице војвођанских Мађара "Мађарска аутономија – Иницијатива за остваривање самоуправе Мађара у Републици Србији"! Документ је усвојен 11. марта 1995. године и достављен Народној скупштини Републике Србије у форми предлога за усвајање.

Већ у Преамбули наилазимо на први парадокс. Творци Документа тврде да полазе "од одговарајућих међународних докумената односно Устава Републике Србије, по коме је Република Србија "Демократска држава свих грађана који у њој живе, заснована на слободама и правима човека и грађанина, на владавини права и социјалној правди (чл.1.)", те да "суверенитет припада свим грађанима Републике Србије (чл. 2.)".

Пошто већ цитирају одредбе Устава Србије, било би интересантно да су навели и о којим је конкретно међународним документима реч и које су то њихове појединачне одредбе из којих изводе своје захтеве. А захтеви су једноставно у супротности са цитираним уставним одредбама.

Ако је Србија конституисана и уставноправно формулисана као др-

жава, грађана, онда је национална припадност приватна ствар сваког човека и грађанина, баш као и верска. Како се са концептом државе грађана могу ускладити ставови који се наводно изводе из цитираних уставних одредби, а у којима стоји "да је формирање мањинске самоуправе основни предуслов очувања националног идентитета војвођанских Мађара", или "да су мањине у процесу демократске борбе за остваривање својих права постале политички субјективитети и важан чинилац општих процеса демократизације"?

Формирање мањинске самоуправе може бити само начин растурања Србије а не предуслов очувања националног идентитета Мађара. Национални идентитет се чува развојем националне свести, културним традицијама, образовањем итд. А да би опстали национална свест, култура и образовање, територијална аутономија није ни нужна ни неопходна. Потребни су општи демократски услови живота, људске слободе и грађанска права. Демократија, слобода и права у Србији сигурно нису Мађарима у већој мери угрожена или ускраћена него што их режим ускраћује Србима.

Ултимативни тон као израз самопоуздања заснованог на страног подршци

Захтев за формирање "Мађарске аутономије" у форми равноправног института који подразумева "делими-

ЗИДАРИ ПАРАЛЕЛНОГ ПАРЛАМЕНТА

чну односно потпуну политичко-управно и језичко-културну месну самоуправу, мађарску аутономну област специјалног статуса и персоналну аутономију”, Демократска заједница војвођанских Мађара пласира у ултимативном облику, претећи интернационализацијом вештачки створеног проблема и отворено призивајући мешање страних сила тако што се позива на досадашња мешетарења светских моћника и њихову анти-српску политику, а то лепшим речима наглашава да овај свој политички потез повлачи ”узимајући у обзир напоре међународне заједнице, посебно Европске Уније и Конференције о Југославији, које је чинила на решавању отворених питања насталих распадом Југославије и формирањем нових држава на њеној територији; надајући се да у процесу решавања отвореног и нерешеног проблема мањина на простору Југославије управљачи мировног процеса неће примењивати двоструке стандарде и да ће, ако је то потребно, посредовањем потпомагати стварање демократских споразума; претпостављајући да СР Југославија, коју сачињавају Србија и Црна Гора, сходно интересима српског и црногорског народа, жели бити чланица заједнице демократских европских држава.”

Интересантно је како се одређује мађарска аутономија, за чији се модел каже да је ”демократски компромис, с једне стране између права на самоопредељење до отцепљења, с друге пак суверености државе, заснован на уравнотежености та два, у међународном праву призната, принципа”. Мађарски народ је своје право на самоопредељење реализовао и матери-

јализовао још пре скоро осамдесет година стварајући државу Мађарску, која је међународноправно призната и чије постојање Савезна Република Југославија и Србија никада нису доводиле у питање. Мађарски народ не живини у каквој туђој држави па да се тек сада бори за признање права на самоопредељење.

Мађари живе у сопственој, мађарској држави. У Србији живе припадници мађарске националне мањине који су се у нашој земљи затекли након међународног разграничења по завршетку Првог светског рата. Нигде у свету припадници националне мањине нису имали право на самоопредељење, али им се не може ускраћивати грађанска равноправност с припадницима већинског државотворног народа.

Дакле, не може бити никаквог компромиса о томе да ли ће се суверенитет српске и југословенске државе више или мање доводити у питање. Унутрашње уређење и организација државне власти могу бити у искључивој надлежности нашег парламента и у то питање се не би смеле мешати стране земље. Оне имају право призива пред међународним организацијама само ако су угрожена конкретна грађанска права и људске слободе. Право на аутономију се не може конституисати као једно од општих грађанских права ни по једној међународној конвенцији.

Трагање за непостојећим узорима

Кад образлагачи овог аутономистичког пројекта кажу да је ”изградња тог модела заснована на политичком

субјективитету мањина Средње Европе и Балкана (али и другде), а то је чињеница која се не може занемаривати”, морали би навести бар једну балканску или средњоевропску државу, са изузетком Италије и њеног Јужног Тирола, односно Фурланије – Јулијске Крајине, где се уважава политички субјективитет мањина. Да ли Словенци и Хрвати уживају политички субјективитет у Аустрији, Грци или Срби у Албанији, Мађари у Румунији, Лужички Срби у Немачкој итд. Био сам уверен да је у чланству Демократске заједнице војвођанских Мађара много образованих правника, па ме искрено чуди што су им овај програмски акт писале обичне незналице.

Мађарска аутономија је заправо замишљена као држава у држави јер би она, по замисли пројектаната, требала да гарантује ”артикулацију политичког субјективитета војвођанских Мађара како на унутрашњем, тако и на међународном плану; могућност избора легитимних мађарских политичких представника; функционисање институција аутономије и остваривање партикуларних интереса средине где су Мађари у већини, односно у дијаспори, те остваривање интереса целокупне мањинске заједнице; остваривање политичког плурализма”.

Политички субјективитет на унутрашњем плану подразумева бар статус федералне јединице, а на међународном плану суверенитет. Значи, отворено се исказују сепаратистичке амбиције. Политички плурализам се, заправо, негира јер се сви Мађари вештачки затварају у један гето. Грађани мађарске националности се терају да гласају искључиво за Мађаре, а спречава се и припадницима других националности да се одреде за мађарске кандидате, што као уобичајену могућност подразумева држава грађана, како је Србија по Уставу дефинисана.

Конституисањем таквог облика аутономије Мађари се од мањинског претаварају у већински народ, а Срби на тој територији у мањину. Онда би они могли да траже аутономију у градским насељима и селима где представљају већину, па би се аутономије у аутономијама могле унедоглед градити.

Демократска заједница војвођанских Мађара тврди да овакав свој захтев конституише на Завршном акту КЕБС из Хелсинкија (1975.), Закључном документу мадридског састака КЕБС (1983.), Закључном документу бечког састанка КЕБС (1989.), Другом састанку конференције о људској димензији КЕБС (Копенхаген, 1990.), Трећем састанку конференције о људској димензији КЕБС (Москва, 1991.), Париској повељи за нову Европу (1990.), Извештају са састанка КЕБС о националним мањинама (Женева, 1991.), Предлогу споразума за опште

Београд, 9. марта 1991. године, тераса Народног позоришта - Вук Драшковић са безбедне удаљености позива демонстранте на обрачун са полицијом

решење Међународне конференције о Југославији у Хагу (1991.), и посебно на Мишљењу арбитражне комисије Конференције о Југославији (Бадинтерова комисија, 1992.), мировном плану лорда Карингтона (1990.), Европској повељи о локалној самоуправи Савета Европе, те Препоруци 1201 Савета Европе. Међутим, ниједан од ових докумената не садржи правни основ за такав захтев.

Покушај да се конституише држава у држави

У том концепту великодушно се нуде права новоуспостављеној српској националној мањини: "Етнички различите групе грађана на територији Мађарске аутономије пропорционално стварају своје материјалне и политичке интересе, посебно у области службене употребе језика, просторног планирања, територијално-административне управе, јавних служби и располагања имовином локалне самоуправе." Локална самоуправа већ постоји на нивоу општине и у њеним органима су пропорционално заступљени припадници свих националности, већ према изборним резултатима, па је зато неки други облик сувишан осим ако се инсистира да се већински народ претвори у мањински, а мањина у већину на ужем простору.

Опште државне ингеренције би биле у пракси искључене с обзиром да се предвиђа да "виши управни органи контролу рада локалних органа могу обављати само у оној мери и областима у којима су локалне органе овластили за извршавање задатака", имајући у виду да "државни органи обављање појединих функција могу поверити органима локалне аутономије". У свему другом, аутономија би заправо била суверена и под међународним гаранцијама. Природно из такве одреднице произлази и да "територијалне аутономије имају право убирања сопствених, законом предвиђених, прихода и тим средствима у процесу своје делатности слободно располажу", а као врхунац свега, да "територијалне аутономије могу остваривати контакте и сарадњу са органима локалне самоуправе других држава". Од тога па до отварања амбасада, само је један корак, а ни међусобне интеграције не само да нису искључене, него се на извршан начин и подразумевају.

Политичко-управна и језичко-културна аутономија се програмира у два основна концепта који пројектују делимичан и потпун аутономни статус. "У општинама са немађарском већином, где Мађари чине барем 5% становништва, или где је њихов број од тога мањи, али локално мађарско становништво изражава жељу за аутономијом, општина ће се на начин предвиђен законом старати о службеној употреби и мађарског језика у уредском пословању и натписима на

ВУК МЕХМЕД ДРАШКОВИЋ

зградама; о употреби мађарске заставе и осталих националних симбола на манифестацијама у организацији општине те јавним зградама; а обезбедиће и слободно коришћење мађарске заставе и других националних симбола на јавним и приватним зградама, те придржама у организацији општине, удружења грађана и појединаца; се старати, да у локалној самоуправи, у општинским правосудним органима, те у предузећима и институцијама чији је оснивач општина, као и у органима јавног реда и мира (на свим нивоима) проценат изабраних и именованих лица одговара националном саставу становништва; материјално и морално помагати школске, културне и информативне институције мађарске мањине."

Море нелогичности!

Шта значи одредба да и тамо где је Мађара мање од 5%, ако они то желе, имају статус националне мањине. То

значи и ако их само 16 или 7 или тројица тамо живе. Тројица Мађара и мађарска застава на згради општине. Ствари су погрешно постављене и одишу ранијом комунистичком демагогијом. За службену употребу језика националне мањине постоји светски стандард коме не треба ништа ни додати ни одузимати. Употреба сваке националне заставе мора бити апсолутно слободна, али се односи на приватна лица. Не могу се обавезивати државни органи да истичу заставе националних мањина јер се не истиче ни српска застава. У службеним приликама се истиче државна застава Републике Србије и СР Југославије. То што је државна застава Србије идентична са српском националном заставом у овом случају с правног аспекта није битно. Застава мађарске државе ће се истичати на нашим државним установама кад, рецимо, председник Републике Мађарске дође у званичну посету нашој земљи.

Скупштина Србије - и даље без конкуренције

Грађани се не смеју пребројавати по националној припадности када се запошљавају у државним органима. Ту се мора поштовати искључиво принцип стручности и способности за обављање одређеног посла. Зашто би држава материјално помагала недржавне институције? Оне се морају финансирати из сопствених извора. Ако им извори пресуше, треба да пропадну, а не буџет да оптерећује. Држава не сме једној групи грађана новац отимати да би финансирала ирационалне хирове неке друге групе. Нека их до миле воље финансирају оне стране земље и организације које су толико заинтересоване за њихово правно утемељење и регулисање. Колико пара толико и музике.

Права рашомонијада почиње у области регулисања потпуне политичко-управне и језичко-културне аутономије, за коју се предвиђа инаугурација у свим општинама са мађарском етничком већином. "Представничка тела општина са мађарском етничком већином стараће се, уз државну помоћ, о језичкој равноправности у уредском пословању, образовању, у натписима на зградама, таблама за означавање улица и насеља; а осигураће и слободну употребу мађарске заставе и других националних симбола на јавним и приватним зградама, на приредбама у организацији општине, удружења грађана и појединаца; обавезује се, да осим захтева за познавањем локалног већинског језика, према службеницима неће постављати никакве друге услове везане за порекло односно националну припадност; настојаће да у општинској управи, у општинским правосудним органима, те у предузећима и институцијама чији је оснивач општина, као и у органима јавног реда и мира (на свим нивоима), проценат изабраних и имено-

ваних лица одговара националном саставу становништва; оствариваће, у складу са законом, основне интересе локалног становништва у области просторног планирања, комуналног уређења и других делатности на нивоу општине; материјално помаже општинске просветне, културне и информативне институције; у сарадњи са органима Персоналне аутономије прати рад институција важних за очување националног идентитета и предлаже мере за отклањање уочених недостатака; доноси одлуку о приступању Мађарској аутономној области."

Музика по свом избору, али за туђе паре

Наравно, државна помоћ треба да буде материјална. Инсистира се да се националне заставе истичу на јавним, односно државним зградама, што је смешно. То треба увести онда кад на државним зградама у Калифорнији, Аризони или Тексасу видимо мексичке заставе.

Срби који би живели на тим аутономним подручјима, били би апсолутно дискриминисани при запошљавању у државним органима јер би се од њих захтевало перфектно знање мађарског језика. Зашто да се Срби у својој држави приморавају да уче мађарски језик? Ваљда је боље да уче руски, енглески или француски.

Органи јавног реда и мира су у компетенцији државе, а не локалне самоуправе, као, уосталом и судови. Противустановно је свако национално пребројавање и условавање запослених у државним органима. Ако општина може доносити одлуку о промени свог правног статуса, евантуалном приступању некој територијалној аутономији, онда би логично имала право и на отцепљење. Економска и животна нужда тера припадни-

ке националних мањина да што боље савладају језик већинског народа. Припадника већинског народа може изврстан интерес да приволи да учи језик националне мањине, али то не сме да буде нужа или нешто што је под морање.

Амбиције политичко -правних алхемичара

За Мађарску аутономну област се предвиђа да је у циљу ефикасније заштите националног идентитета Мађара формирају општине са мађарском етничком већином којима се, по замисли пројектаната, додељује специјални статус. "Мађарска аутономна област се у уставно-правни систем уграђује као административни округ. Делокруг његове самоуправе и организациону структуру утврдиће законом Народна скупштина Републике Србије на основу споразума између Политичког већа Скупштине војвођанских Мађара и Владе Републике Србије. Споразум се односи на образовање, културу, информисање, верске односе, на привреду и управљање социјалном политиком, здравство, правду те јавни ред и мир, заштиту културних добара, заштиту човекове средине, трошкове локалне самоуправе и споразум о њиховом покривању, друге локалне послове везане за управу, који на основу Закона о аутономији и других правних прописа спадају у надлежност локалне самоуправе... У процесу формирања Мађарске аутономне области насеља општина која не улазе у њен састав а налазе се у непосредном суседству њених граница, могу се у складу са вољом грађана израженом на референдуму, прикључити некој од општина Мађарске аутономне области. Референдум по том питању може иницијирати 100 грађана, док је иницијатива 1000 грађана или 20% становника насеља обавезујућа."

Дакле, дошло би и до цепања већ постојећих општина. "Застава Мађарске аутономне области је тробојка: црвено-бело-зелена." Заправо, мађарска државна застава. С једне стране Мађарска као држава, с друге стране међународне границе Мађарска као аутономија, па је само питање времена кад би се те две Мађарске, с донекле, привремено, различитим међународноправним статусом, ујединиле у јединствену државу.

Питање образовања и с тим у вези мањинских права најлакше је решити. Постоје државне школе које се финансирају из буџета и раде по наставном плану и програму које прописује Министарство просвете, а морају бити исти за целу Србију. Али, деца и омладина не би морали ићи у те школе. Могли би да се несметано уписују у приватне образовне институције које би се сасвим слободно формирале и држава не би смела да се у то меша.

Ко је спреман да довољно плати може своје детету да обезбеди учење по сопственом избору и по жељи да то буде на српском, мађарском, кинеском, јапанском, марсовском или било ком другом језику. Приватне школе би отворио онај ко то жели а има довољно пара да купи зграду, запосли професоре и опреми их адекватним едукативним средствима. Образовање мора бити дословно приватна ствар сваког човека, а при томе само основно обавезно. Школска или факултетска диплома иде на тржиште где се верификује. Сама по себи ништа не значи. Кад је нека школа на гласу као квалитетна, с њеном дипломом ће се лако налазити радно место. Кад је, пак, школа позната као фушерска, њена диплома ће служити за подсмех ношоцу.

Култура се такође мора верификовати на тржишту. Не вреде оне културне активности за које грађани не показују никакав интерес, или бар недовољан да би неки динар уложили у конзумацију културног добра.

Информисање мора бити сасвим слободно, а радио и телевизијске фреквенције продаване конкурсом на одређено време ономе ко држави највише новца понуди. Све друге области такође се морају урадити по узору на земље које су се развијале у условима либералног капитализма и парламентарне демократије.

Персонализација као привилеговање или гетоизација

Још смешнија је формулација у одељку "Персонална аутономија", где се каже да су "националне мањине и етничке групе носиоци суверенитета народа и у својој домовини су државотворни елемент." Такав случај нигде у свету до сада није забележен.

Персонална аутономија је замишљена као неуставна и чак противуставна организација у коју се углавном само Мађари могу учланити. Али, како би појединци убедљиво доказали да су заиста Мађари, да би се могли учланити? Како би то, рецимо, постигао Михаљ Кертес, коме су већ многи из Демократске заједнице војвођанских Мађара негирали мађарску националну припадност, или Маргит Савовић која је дошла из иностранства, представила се јавности као Мађарица, а Шандор Пал је назива министром за глачење националних мањина. Ниједна политичка партија, ниједно удружење грађана, ниједна институција у нашој земљи не садржи национални ексклузивитет. Модерне државе уредно воде регистар својих држављана, али ниједна нема регистар националне припадности нити је спремна да издаје сертификате да је та и та особа извесне националности. Само верске организације са унутрашњим аутократским и тоталитарним уређењем односа региструју сво-

је припаднике на сличан начин на који се пледира у овом пројекту "Персоналне аутономије".

Па кад би се и сложили с постојањем нечега што се зове "Персонална аутономија", како бисмо прихватили да се то ексклузивистичко удружење грађана финансира из државног буџета, како се то иначе Документом предвиђа: "Финансирање Персоналне аутономије држава врши непосредно из буџета односно уступањем других извора прихода. Образовне, културне и информативне институције које су у међувремену постале власништво државе, а некада су биле у својини мађарских друштава и организација, постаће својина Персоналне аутономије даном њеног формирања." Чуди ме само што одмах не траже и цели Београд који је, несумњиво, некада давно био мађарски град?!

Претендује се, дакле, и на правно следбеништво некадашњих, давно угашених, институција и удружења, наравно, кад је имовина у питању. То би изгледало као кад би сада Српска радикална странка изашла са захтевом да јој се додели сва имовина која је некада припадала политичким партијама са радикалским префиксом. Па ни то није све. Право изненађење тек следи: "Тамо где успоставља ранијих властичких односа није могућа, држава ће уз правичну накнаду обештетити Персоналну аутономију, гарантујући могућност оснивања нових, функционалних и циљевима одговарајућих институција."

Поред тога, "у областима за које је надлежна Персонална аутономија, а посебно у сферама образовања, културе, информисања и службене употребе језика тј. за обављање свих задатака који су потребни за заштиту права којима се располаже, органи Мађарске аутономије, у складу са Уставом и законом те својим овлашћењима, имају право самосталног доношења правних прописа."

Најинтересантније је ипак инсистирање на посебним бирачким списковима војвођанских Мађара које би чинила "лица која се изјасне да су по националној припадности Мађари; лица која не желе да се изјасне о својој националној припадности односно особе које се нису изјасниле као Мађари, али оне или њихова малолетна деца користе институције Персоналне аутономије; лица која не желе да се изјасне о својој националној припадности односно особе које се нису изјасниле као Мађари, не користе институције Персоналне аутономије ни она ни њихова малолетна деца, али годишње извесном сумом потпомажу рад Персоналне аутономије." Значи, пет динара годишње па на бирачки списак војвођанских Мађара! Да ли бисте, браћо Мађари, примили на ваш бирачки списак и једног четничког војводу који гаји велике симпатије према мађарском народу, култури и

традицији? Не бих жалио ни десет динара годишње!

Ми радикали нисмо весла сисали па да не разумемо један правно неутемељен, али политички веома амбициозан пројекат.

Ако су циљеви Персоналне аутономије заиста да "спозна, открије, артикулише и заступа основне интересе војвођанских Мађара; да на основу демократског дијалога са властима у Републици Србији и споразума с њима гарантује очување националног, етничког и језичког идентитета војвођанских Мађара; заштиту и остваривање права у области образовања, културе, информисања, службене употребе језика, као и другим сферама значајним за остваривање колективних права; очување и богаћење историјске баштине, материјалне и духовне културе војвођанских Мађара", онда је довољно формирати неко удружење грађана.

Али, ако се у надлежност Скупштине војвођанских Мађара стави да она, попут неког државног органа "дефинише основе односа и сарадње са државним органима, земљом матицом, као и са чиниоцима међународног политичког живота", онда је то више делокруг неке политичке странке или државе.

Међутим, у надлежности Политичког већа увелико се називу облици државотворног организовања јер се каже да то веће "спознаје, открива и пред надлежним органима Републике Србије, односно на међународном политичком плану, заступа основне политичке интересе војвођанских Мађара, подноси Скупштини војвођанских Мађара годишњи извештај о положају војвођанских Мађара, склапа споразум са Владом Републике Србије о делокругу рада Мађарске аутономне области, заузима и заступа ставове у складу са политичким тежњама војвођанских Мађара, у складу са својим овлашћењима координира рад покрајинских републичких и савезних посланика" итд. То већ показује до краја упечатљиво да инспиратори и протагонисти пројекта Мађарске аутономне области имају намеру да створе државну структуру, изванредан облик парадржаве који је у сваком тренутку спреман да се конституише у праву државу.

Надам се да ће после ове експликације свима бити јасно зашто је пропао Паралелни парламент Србије. Ми радикали смо беспрекорно чисте савести, а предводници других опозиционих политичких странака нека објашњавају свом чланству и симпатизерима да ли је залагање за политички субјективитет националних мањина у складу са њиховом програмском оријентацијом, или да ли је у конкретном случају толико тврдоглаво инсистирање на правима националних мањина која се не реализују

ни у једној модерној држави, било вредно бацања под ноге до сада најзначајније опозиционе политичке иницијативе.

Тако нисмо ни отпочели рад на организовању Паралелног парламента на савезном нивоу. Тамо нас је Вук Драшковић стратешки бомбардовао "Предлогом закона о сарадњи СР Југославије са Међународним трибуналом за суђење лицима осумњиченим да су извршила тешке повреде међународног хуманитарног права на подручју бивше Југославије од 1. јануара 1991. године". Значи, спреман је су-

веренитет наше државе да баца под ноге у болесној жељи да се што више додвори иностраним моћницима не би ли га својим бајонетима инаугурисали у гувернера окупационе управе у Србији.

У том Предлогу се, између осталог, пледира да Југославија у сарадњи са Међународним кривичним трибуналом прихвати и мере "превентивног лишења слободе или одређивања истражног затвора, односно лишења слободе ради извршења казне утврђене правоснажном пресудом Међународног кривичног трибунала за

бившу Југославију", као и "изручења, односно привођења пред Међународни кривични трибунал за бившу Југославију осумњичених и оптужених лица, сведока и жртава, као и осуђењих лица ради издржавања правоснажно изречене казне".

Јасно је да би власт Српског покрета обнове и Вука Драшковића за Србију била још гора варијанта од режима Социјалистичке партије и Слободана Милошевића.

Др Војислав Шешељ

У СРБИЈИ СЕ НАСТАВЉА ПРОГОН РАДИКАЛА

ЛАЖНИ СВЕДОЦИ

Пред Општинским судом у Прокупљу одржано је суђење народном посланику Српске радикалне странке, четничком војводи Браниславу Вакићу. Сви који су пратили ток суђења уверени у невиност оптуженог

Пред трочланим већем Општинског суда у Прокупљу, којим је председавао судија Булатовић, у присуству заменика Општинског јавног тужиоца Душанке Глигоријевић, и великог броја радикала и новинара, настављено је суђење народном посланику Браниславу Вакићу. Посланик Вакић који је одавно трн у оку "независном" судству оптужен је да је дана 13. 7. 1993. године, крећући се регионалним путем Прокупље-Житорађа носио у колима 3 паковања експлозива "тротил" (по 100 гр.), пет противпешадијских нагазних мина, пет оквира за аутоматску пушку, са укупно 120 метака, сап. 7,62, извесну количину лекова и другог материјала и да је 17.7. исте године поседовао пиштољ марке "ТТ", сап. 7,62 за који није имао дозволу. Пиштољ му је уз потврду одузет. Као сведоци на овом суђењу (21. 2. 1996.) позвани су Радослав Гвозденовић, начелник СУП Ниш, Миодраг Станисављевић, некадашњи командир станице милиције у Житорађи и Бојан Станковић, милиционер станице милиције у Житорађи.

Оптуженог Бранислава Вакића бриљантно је заступао познати нишки адвокат Никола Динић.

Читав сат пре почетка суђења велика група радикала продефиловала је улицама Прокупља носећи српске и страначке заставе. На колима су били монтирани разгласни уређаји који су емитовали патриотске песме. Грађани Прокупља су их топло поздравили, међутим, на улазу у зграду суда

приређен је "званичан дочек", уочицајен за полицијски режим Слободана Милошевића. По наређењу председника суда, обезбеђење је покушало да их спречи да присуствују суђењу. После краће расправе ипак су успели да се "пробију" до суднице носећи и заставе које нису хтели да им предају. Сала суднице је била премала да прими све окупљене радикале, па су многи остали испред врата.

На самом почетку процеса одбрана је предложила сведока Радослава Гвозденовића, садашњег начелника нишког СУП-а, а у време догађаја за који се терети Бранислав Вакић начелника станице милиције, да сведочи о пиштољу марке "ТТ" који је Вакић добио на поклон од Божидара Вучуревића, градоначелника Требиња, и да ли је Бранислав Вакић поседовао дозволу за набавку и ношење оружја.

Одговарајући у стилу "мож' да бидне ал' не мора да значи", први пендрек Ниша одговорио је да се закон мора поштовати и да дозвола која је добијена у Требињу не важи, већ да се мора тражити у месту пребивалишта онога који тражи дозволу. Истакао је да је Бранислава виђао, да га познаје и да је са њим контактирао без проблема. Рекао је да је Бранислав више пута ишао на ратиште, али да не зна ко их је наоружавао, и ко им је давао опрему. "Закон се мора поштовати и то важи за све. Никада нисам дозволио, ако сам имао такво сазнање, да неко јавно носи оружје ако није имао дозволу нишког СУП-а" био је категоричан Гвозденовић.

Војвода Бранислав Вакић

На питање адвоката Николе Динића да ли је ипак, током 1992. године било одступања од те праксе, односно да ли зна да је неко јавно носио и употребљавао оружје дуге и кратке цеви а да није имао дозволу издату по месту надлежности, Гвозденовић се, ипак, са малим закашњењем "подсетио" једног случаја. "Знам за један такав случај. Приликом сахране добровољца кога сам лично познавао, дозволио сам да га његови другови под оружјем отпрате до гробља. На гробљу је било пуцања којим се одавала почаст погинулом добровољцу. Ово сам одобрио на своју одговорност али сам усмено опоменуо добровољце да то више не раде. У то време сам био начелник милиције".

Дакле, закон може да се примењује селективно, када то одобри начелник милиције. Наравно из речи начелника

ка Гвозденовића произилази старо правило комуниста да се "закон не морамо придржавати ко пијан плота" (Ј. Б. Тито).

Ту је милиција да нам одреди када ћемо а када нећемо поштовати закон.

Начелник Гвозденовић је ипак заборадио неке ствари на које га овим путем подсећам: Као начелник милиције морао је да зна да су добровољци окупљени у просторијама Српске радикалне странке на ратиште превожени аутобусима Министарства унутрашњих послова, да су их наоружавали Војска Југославије и специјалне јединице МУП-а Србије и да од момента набавке ватреног оружја (уз дозволу за набавку) па до подношења захтева за држање и ношење оружја може да протекне рок од 7 (седам) дана. Када је Браниславу Вакићу одузет пиштољ протекло је само 4 (четири) дана од момента када га је уз потврду добио! Али Гвозденовић, који је 1992. године био патриота и родољуб у међувремену је постао "миротворац", пацифиста и човек који би да заборади неке детаље. Све у складу са ново-прокламованом политиком баба Јулке и њеног мужа да "мир нема алтернативе".

Бранислав Вакић га је подсетио на још неке детаље на које начелник Гвозденовић није могао да одговори. Наиме, Вакић је питао зашто се није поступало исто (подизањем оптужнице) и са оним лицима која су нелегално, враћајући се са ратишта доносили оружја дуге неви са жељом да оружје задрже или да га продају. Оружје је таквим лицима одузимано али пријава није било. Зашто? Можемо ли да сумњамо да је такво оружје завршавало код "проверених" другова с озбиром да нема трагова и потврда о његовом одузимању, па чак и постојању? Сведок Гвозденовић се тога "није сетио". Није знао да су добровољци приликом доласка на одсуство предавали оружје милицији а подизали га, без проблема, када су поново одлазили на ратиште. Можда је разлог слабост сећања начелника Гвозденовића и то што се седиште градског одбора СПС-а налази само десетак метара од зграде нишког СУП-а?

Командир у клин, милиционери у плочу

Сведочење бившег командира станице милиције у Житорађи било је посебно занимљиво јер је он својим исказом потпуно оповргао исказ претходног сведока (дао исказ 20. 1. 1996. године на претходном суђењу). Иначе и тај сведок је радник станице милиције у Житорађи и био је непосредно подређен тадашњем командиру станице милиције Миодрагу Станисављевићу. Он је, наиме, изјавио да су 13. 7. 1992. године зауставили аутомобил у којем се налазио посланик Вакић по наређењу Станисављевића а на осно-

ву доставе да се у колима превози експлозив и муниција. Командир Станисављевић је то негирао тврдећи да је тога дана милиција вршила рутинску контролу саобраћаја и исправности возила на делу пута Прокупље – Житорађа.

Бранислава Вакића тада није лично познавао али га је знао са "телевизије" пратећи седнице Народне скупштине Србије. Изјавио је да су његови милиционери зауставили возило у коме је Бранислав Вакић био са Косовићем и Дробњаком, одузели наведене предмете, сачинили записник без његовог присуства, а да је касније Вакић приведен у његову канцеларију, где је, наводно, одбио да потпише потврду о одузетим стварима.

На упозорење судије да ли се описани догађај одиграо 1993. године, како то стоји у судским списима или 1992. године, "сведок" Станисављевић је био категоричан да се то догодило 13. 7. 1992. године. Адвокат Динић му је поставио конкретно питање: "Пошто сте тога дана вршили контролу исправности возила и саобраћаја, како ви то тврдите, да ли је са исправама господина Вакића све било у реду? Да ли је саобраћајна исправа која доказује регистрацију возила била исправна? Шта би се десило, на пример, да је регистрација "истекла"? Станисављевић је потврдио да је са документима било све у реду, да га је о томе известио милиционер који је зауставио возило, а да би у противном сигурно написао прекршајну пријаву. Постављајући питање сведоку Браниславу Вакићу је, удавајући се од теме суђења ипак упитао "сведока": "Шта сте предузели када вам је онај криминалац Аркан са својом бандом пуцао по Житорађи и оштетио и трафо станицу"? Одговор је пренеразио све присутне! "Предузео сам следеће: Обавестио сам Министарство унутрашњих послова о томе и нисам добио никакав налог"! Командир станице милиције тражио је налог од министарства како би предузео неке мере против лица која неконтролисано отварају рафалну палбу у центру Житорађа, угрожавајући безбедност и имовину грађана! Случај за Гиниса који илуструје опште стање у земљи и потврђује да у Србији постоје одређени грађани на које закон не сме да се примени без одобрења највиших државних функционера! Ако је тачан исказ "сведока", значи да министарство унутрашњих послова штити Аркана и да се према њему не смеју примењивати позитивни законски прописи?

Кад папагај научи песму...

Праву буру смеха изазвао је следећи "сведок", Бојан Станковић, иначе милиционер станице милиције у Житорађи. Стекао се утисак да овај младић, очигледно испод просечне интелигенције, понавља причу коју

је научио као папагај, па је често упадао у замке које му је вешто постављао адвокат Динић.

На питање судије да опише спорни догађај Станковић је дао следећи исказ: Дана 13. 7. 1992. године вршио је контролу саобраћаја и том приликом зауставио је аутомобил у коме се налазио Бранислав Вакић. Рутинским прегледом утврдио је да је саобраћајној дозволи истекла важност (командир је тврдио сасвим супротно, а претходни сведок који је са Станковићем био у патроли, да су специјално чекали Вакића јер су имали доставу да се у његовим колима налази експлозив!), а да је вођен својом интуицијом посумњао да се у колима налази недозвољени товар?! Због тога је привео Вакића до свог командира јер није знао да ли има право да врши претрес народног посланика. Даље је навео да је посебне мере предострожности и контроле предузео баш због тога што је Вакић народни посланик. Записник о одузетим пронађеним стварима сачинио је командир станице милиције а не он. Није вршио идентификацију помоћу личне карте приведеног Вакића јер га познаје, као и командир са "телевизије". Испоставило се да и "сведок" Станковић редовно прати седнице Народне скупштине па је током 1992. године редовно пратио излагања Бранислава Вакића са скупштинске говорнице!

Адвокат Динић поставио му је питање дали је сигуран да је у особи коју је привео препознао баш Бранислава Вакића и зашто није написао прекршајну пријаву када је установио да је саобраћајна дозвола истекла.

"Сведок" је поновио одговор да је препознао Вакића јер редовно прати седнице Народне скупштине а да пријаву није написао јер му је тако наређио командир.

Следеће питање господина Динића било је: "Пошто тако помно контролишете народне посланике, да ли исти третман примењујете и према Ивици Дачићу који често долази у Житорађу"? На интервенцију заменика јавног тужиоца судија није дозволио сведоку да одговори на ово питање. Зачујујуће је са колико се детаља "сведок" сећао догађаја који се догодио пре четири године. Очигледно добро научену лекцију понављао је као папагај. "Сећао" се чак и боје аутомобила, марке, па чак и регистарског броја аутомобила!

Епилог

Три "сведока", три различита исказа! Први сведок тврдио је да је "у заседа" чекао Бранислава Вакића јер је имао "доставу" да овај у свом возилу носи експлозив и муницију. Други "сведок" иначе командир првог сведока, који га је и послао на задатак, тврдио је да то није тачно и да су његови милиционери вршили рутинску

контролу безбедности саобраћаја. Да записник није сачинио он већ дежурни милиционери и да је са документима које је поседовао Бранислав Вакић било све у реду и да Бранислава познаје јер је редовно пратио заседања Народне скупштине. Тврдио је да се догађај догодио 13. 7. 1992. године.

Трећи "сведок", такође милиционер тврдио је да је саобраћајна исправа Бранислава Вакића била "истекла", али да није писао прекршајну пријаву по договору са командиром, да записник није сачинио он него командир станице милиције, да Вакића није легитимисао (није тражио личну карту на увид) јер то није било потребно с обзиром да је Вакића познавао као народног посланика пратећи преносе седница Народне скупштине. Потврдио је да се описани догађај одиграо 13. 7. 1992. године.

Међутим, оптужени Вакић је изјавио да тога дана није био на месту које су описали "сведоци", да је пријава лажна, да се ради о исконструисаном, политичком суђењу и да ће доказати где се тога дана налазио. Као сведоке он и његов адвокат предложили су (што је суд и прихватио) следеће сведоке: Божицара Вучуревића, градоначелника Требиња, Бобана Косановића из Житорађа, Зорана Марковића из Књажевца и генерала Божовића.

Оптужница терети Вакића за догађај који се догодио 13. 7. 1992. године. Бранилац и окривљени добили су оптужницу која гласи на 13. 7. 1993. године. Шта је истина од свега овог?

Хоће ли "сведоци" одговарати за давање лажних исказа?

Иако су им се искази у много чему разликовали сви "сведоци" су се усагласили да Бранислава Вакића нису познавали лично, али су га препознали као народног посланика који је често говорио на седницама Народне скупштине Републике Србије, чије су преносе редовно пратили. Такође су се сложили да се догађај одиграо 13. 7. 1992. године!

Шта је дакле истина?

Истина је следећа: Бранислав Вакић није био народни посланик у време које "сведоци" наводе (13. 7. 1992.) и сигурно је да га никако нису могли препознати са јавних телевизијских преноса Народне скупштине. Бранислав Вакић је први пут биран као народни посланик тек децембра 1992. године, дакле, пет месеци после поменутог догађаја! Ради утврђивања истине било би неопходно понудити све фотографије народних посланика који су се у то време (јул 1992. године) налазили у Народној скупштини Републике Србије, како би "сведоци" евен-

туално препознали лице које су зауставили на путу Прокупље-Житорађа 13. 7. 1992. године. Бранислав Вакић, извесно, није то лице, јер сви "сведоци" наводе да се ради о народном посланику. Идентитет тог лица није утврђен увидом у личну карту, па је по нашем мишљењу потребно извршити ову, допунску, истражну радњу!

Хоће ли ови вајни "сведоци" одговарати за лажна сведочења? Хоће ли одговарати за увреду нанесену грађанину, борцу и народном посланику? Хоће ли одговарати за увреду нанесену Српској радикалној странци чији је истакнути члан Бранислав Вакић?

Поучени досадашњим искуством имамо разлога да верујемо да неће одговарати! Зар је било мало примера да се на основу лажних доказа судило радикалима и да су осуђивани на вишемесечне казне затвора. Због тога радикали и нису толико љути на судије. Јасно им је да им не суде суд и судије, већ да им суде диктаторски и ненародни режим социјалиста и Слободан Милошевић.

Наставак суђења је заказан за 4. април 1996. године на коме ће бити саслушани предложени сведоци. Уверени смо да ће Бранислав Вакић доказати своју невиност, но да ли ће то бити довољно да не буде осуђен?

Драгољуб Стаменковић

"НЕЗАВИСНО" СУДСТВО ДЕЛИ ПРАВДУ

НА ЈУГУ НИШТА НОВО

У нишком Окружном суду настављено је са спровођењем истражних радњи против народног посланика Бранислава Вакића, кога јавни тужилац терети за угрожавање јавног реда и мира, супротстављање и ометање службених лица, као и вређања истих. Да подсетимо: на посланика Вакића извршен је прелаз у центру Ниша, на очиглед многобројних грађана, брутално је претучен, и нанете су му телесне повреде за које има званично лекарско уверење. Напад су извршили милиционери нишког СУП-а због тога што је Вакић делио страначки пропагандни материјал.

Градски одбор Српске радикалне странке у Нишу је, због тог случаја поднео кривичну пријаву против милиционера који су прекршили закон, прекорачили овлашћења и беспотребно применили силу. Пријава је поднета и против министра полиције Зорана Соколовића и начелника нишког СУП-а Драгана Филиповића (који је у међувремену смењен).

Направићемо малу дигресију и присетити се догађаја везаних за смењивање начелника Филиповића. У

моменту када је градом прострујала вест о његовом смењивању (за то време је Филиповић био на Копаонику), социјалисти су организовали једну од многобројних теревенки у мотелу "Наис". Није потребно подвући да су све трошкове покрила већ пропала нишка предузећа и приватници које СПС рекетира и на овај начин. Дакле, када је вест пронета салом настао је невиђени трк, како би се дошло до телефона. Сви су се интересовали да се и сами нису нашли у бубњу. Толико им је била мирна савест или су можда очекивали да ће начелник "проговорити"!

Али, вратимо се теми.

И поред многобројних покушаја нисмо успели да сазнамо имена милиционера који су учествовали у вршењу кривичног дела а из нишког СУП-а смо добили цинични одговор који је потписао начелник СУП-а "да је милиција поступила у складу са законским овлашћењима".

Ипак у току саслушања сведока овог догађаја успели смо да сазнамо имена оних који су пребили Бранислава Вакића и оних који су наредили

ову незакониту интервенцију. То су: Миодраг Богдановић, Бобан Стојчић, Дејан Радовановић, Зоран Стојановић, Симиша Миљковић, Мирољуб Крстић, који су директно интервенисали и Миодраг Симоновић који је наредио ову интервенцију. Уместо да против њих подигне оптужницу и наложи спровођење истражних радњи суд се обрнуо на жртву. Заиста диван пример независног и непристрасног судства. Вакића на овом суђењу заступају познати нишки адвокати Бранислав Савић и Никола Динић. До сада саслушани сведоци изјавили су да Бранислав Вакић није реметио јавни ред и мир, да није вређао милиционере, да им се није супротстављао. Брутално је био пребијен, иако се позвао на посланички имунитет и на то гласно опоменуо насилнике у плавим униформама. Очигледно је да у нишком СУП-у већ одавно постоји права борба за фотељу првог полицајца, да су створени кланови који подржавају понеког од претендента, и да се сви труде да покажу своју верност Милету Илићу. Кад већ не могу да спрече дивљање дилера дроге, да реше случајеве

убиства, да дирну одређене другове, нишки милиционери лече комплексе покушавајући да заплаше радикале.

На захтев СУП-а Ниш покренут је прекршајни поступак против групе чланова Српске радикалне странке због вређања личног достојанства руководства СПС а посебно достојанства Милета Илића

Веровали или не али и то се догодило. 13.2. 1996. године пред Општинским судијом за прекршаје у Нишу је почело је суђење члановима Српске радикалне странке за вређање достојанства руководства СПС и Милета Илића!

Наравно да радикали нису имали ништа против да их за увреду тужи Миле Илић по приватној тужби или неко од чланова руководства СПС-а, ако сматрају да су им нашим активностима нанете увреде, али да један државни орган (СУП Ниш) за то тужи, заиста нису очекивали. Проширује ли се закон који као белог медведа штити председника Републике и на председнике општинских одбора СПС? Можда ће од сада хапсити ако у својим плакатима прозовемо и председнике месних одбора ове такозване Социјалистичке партије?

На основу члана 176. закона о прекршајима Социјалистичке Републике Србије судија за прекршаје СО Ниш поднео је 30. 6. 1995. године ЗАХТЕВ ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА ПРОТИВ:

1. Младена Бранислава Ковачевића из Ниша,
2. Драгана Ивана Марковић из Ниша,
3. Војислава Славише Ђорђевића из Ниша, и
4. Саве Радојице Јовановића из Ниша, због прекршаја из члана 6, става 3 тачка (?) прописа о јавном реду и миру.

У чињеничном опису прекршаја стоји да су дана 14. 6. 1995. године у 19,15 сати у Нишу у ул. Јована Ристића пријављени Радојица Јовановић, Славиша Ђорђевић, Братислав Ковачевић и Иван Марковић нарушавали јавни ред и мир и изазивали неспокојство грађана на тај начин што су лепили плакате на којима су биле исписане пароле којима се вређа лично достојанство руководства СПС у Нишу, а посебно достојанство Милета Илића. На захтев грађана на лицу места је интервенисала милиција па су пријављени затечени у прекршају, па су им уз потврду одузете наведене плакате и прибор којим су исте лепили на јавном месту. На плакатама су биле исписане следеће пароле:

1. Радници спречите пљачке фабрика,
 2. Која је ово животиња (дат је опис Милета Илића), награда 0,50 пара,
 3. Која је ово животиња (нацртана карикатура Милета Илића),
 4. Децо, која је ово животиња (карикатура Милета Илића),
 5. Зашто Милета Илића чува милиција? – Да не побегне на Кипар!,
 6. Криминал се наставља: Прво комунисти сада социјалисти!,
 7. Миле Илић је шоња и рогања,
 8. Мој шеф је Мира Марковић. Миле Илић
 9. СПС – пљачка и криминал,
 10. Отац на принудном одмору, мајка на бироу, син на улици – тако треба,
 11. Како ћемо зимус платити струју?
 12. СПС – криминал, пљачка, издаја,
 13. Своје не дам, туђе дизам, – то је браде комунизам,
 14. Ко је опљачкао пензијске фондове,
 15. Доле црвене гуликоже.
- Дакле, коначно је све јасно. У овој земљи се и даље суди по законима Со-

цијалистичке партије Србије! Због јавности и објективности морали смо да чујемо и другу страну. На суђењу Славише Ђорђевићу, у својству сведока појавио се и савезни посланик Зоран Красић. Ево дела његовог исказа:

”Желим, пре свега да кажем, да сам дана 14. 6. 1995. године ја лепио плакате а не господа против које је поднет захтев за покретање прекршајног поступка. Тачно је да су са мном у друштву били неки против којих се води овај поступак. Све остало из ове пријаве је нетачно, тенденциозно са јасном политичком позадином и покушајем да се застраше чланови Српске радикалне странке, односно да се спречи наш легални рад.

Подносилац пријаве и сведок оптужбе Зоран Николић тврди да су лепљени плакати са садржином коју је навео. Како је то могуће ако се ти исти плакати прилажу као доказни материјал! Ако су они одузети, значи да нису могли бити налепљени! За плакате на којима је писало ”Која је ово животиња” и сличне садржине, сведок тврди да су се односиле на Милета Илића! То што он тврди је ствар његовог личног уверења и мишљења. Наиме, на плакату су били нацртани бркови и наочаре! То се могло односити на било коју личност која носи наочаре: Кречковића, Зорана Лилића и све остале грађане Србије који носе бркове и наочаре. Како сведок у томе препознаје баш Милета Илића? Но можда он зна нешто више о Милету Илићу па и сам натпис ”Која је ово животиња” сведока асоцира на Милета Илића. Док сам лепио плакате прилазили су грађани и честитали ми, исказивали подршку. Могу навести њихова имена и адресе. Чиме сведок доказује своју тврдњу да су грађани били узнемирени. Има ли имена и адресе грађана који су позвали полицију? Истина је следећа. Није било позива и узнемирења грађана. Тога дана је неколико аутобуса препуних полиције и десетак аутомобила прошло поред нас. Враћали су се са стрелишта КПД Ниш, где су имали пробна грађања и посебне припреме због учешћа у спречавању митинга Српске радикалне странке који је требао да се одржи у Београду. Познато вам је да се целокупна српска милиција води на наше митинге са циљем да их спречи. У једним колима је био и поменути инспектор.

На крају понављам: Плакате сам лепио ја. У нашој странци је обичај да те послове раде народни посланици и одборници како би се чланови заштитили од репресалија”.

Извесно је да ова изјава посланика Красића неће утицати на одлуке судија Окружног суда. Оптужени су унапред проглашени кривим а висина казне биће одређена по ”Милетовом законнику” који је на снази у Нишу и околини.

Драгољуб Стаменковић

Ремећење јавног реда и мира социјалиста

СТОЛЕТОВИ ЛОПОВЛУЦИ

Док су се радници МУП-а Србије бавили монтирањем "доказа" против народног посланика Бранислава Вакића, испред очију им "измакли" актери криминалних радњи у Нишу
Бави ли се само Човић криминалом, или је то одлика већине наших градоначелника?

Често смо имали прилике да на страницама опозиционих новина читамо о криминалним радњама градоначелника Београда Небојше Човића. Овога пута доказујемо да то није само његова специјалност. Иако знатно мањи и Ниш има чиме да се "подичи". Да ни у томе не заостаје за Београдом побринули су се градоначелник Ниша и директор ЈП "Ниш стан" господин Стојан Ранђеловић и чувени нишки приватни предузетник Бранко Тодоровић, познатији као "Бата Бане", власник ПП "ББ". Иначе, јавна је тајна

да је "Бата Бане" годинама добијао јефтино брашно из робних резерви, богатио се и изигравао народну мајку која грађанима продаје јефтинији хлеб. "Бата Бане" је и истакнути члан Градског одбора СПС Ниша и функционер градске управе града Ниша.

Читаоцима пружамо на увид "Уговор" који су потписали Стојан Ранђеловић, заступајући ЈП "Ниш стан" и Бранко Тодоровић у име свог предузећа ПП "ББ" из Ниша.

УГОВОР

Између ЈП "НИШСТАН" из Ниша, кога заступа директор Ранђеловић Стојан, и ПП "ББ" Ниш, Душана Поповића бр. 50, кога заступа директор Тодоровић Бранко, сачињен дана 29. 04. 1992. године.

Члан 1.

Предмет уговора је обезбеђење материјала и увоза за потребе редовног пословања Јавног предузећа "Нишстан" из Ниша.

Члан 2.

ПП "ББ" Ниш се обавезује да у склопу постојеће дугорочне кооперације са пословним партнерима из Италије и Грчке извезе живу стоку и месо у вредности од 5.000.000 америчких долара.

Члан 3.

Уговорне стране су сагласне да се створени девизни прилив од извоза усмери за увоз репроматеријала за потребе редовног пословања "Нишстана" и то:

– изолациони материјал за поправку равних кровова по Програму,
 – каблова и осталих проводника и друге материјале а у складу са потребама "Нишстана" и могућности обезбеђења истих на тржишту.

Члан 4.

ПП "ББ" Ниш се обавезује да се, по принципу доброг привредника, ангажује на обезбеђењу материјала по најповољнијим ценама које ће по додатку свих зависних трошкова бити

најмање за 10% ниже од цена на домаћем тржишту.

Члан 5.

Уговорне стране су сагласне да се обрачун врши за сваку набавку материјала посебно, на основу оригиналне документације а уз признавање свих зависних трошкова набавке.

Члан 6.

ЈП "НИШСТАН" се обавезује да ПП "ББ" Ниш уплати аванс у износу 5.000.000 динара ради благовременог увоза.

Аванс ће се уплатити по договореној динамици на жиро рачун ПП "ББ" Ниш 62500-625-18007-25305 и исти ће се скидати са сваким обрачуном увоза материјала.

Члан 7.

Уколико се у року од 30 дана од дана потписивања овог уговора не дође до реализације уговореног посла или се исти делимично реализује, ПП "ББ" Ниш се обавезује да врати ЈП "НИШСТАН" аванс у року од 3 дана од дана договора о повраћају аванса.

Члан 8.

ПП "ББ" Ниш се обавезује да за износ неискоришћеног аванса плати "Нишстану" камату у висини од 20% месечно и то од тренутка пуштања аванса у коришћење до тренутка повраћаја, и исти уплати у року од 15 дана од дана испоставе обрачуна.

Члан 9.

За све спорове по овом Уговору надлежан је Окружни привредни суд у Нишу.

Члан 10.

Уговор је сачињен у четири једнака примерка по два за сваку уговорену страну.

Члан 8.

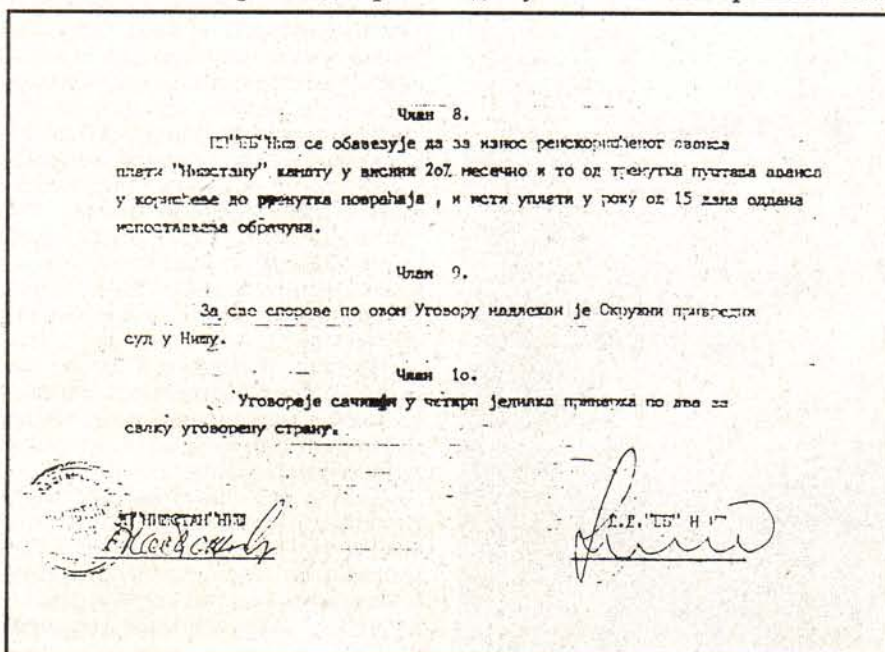
ПП "ББ" Ниш се обавезује да за износ неискоришћеног аванса плати "Нишстану" камату у висини 20% месечно и то од тренутка пуштања аванса у коришћење до тренутка повраћаја, и исти уплати у року од 15 дана од дана испоставе обрачуна.

Члан 9.

За све спорове по овом Уговору надлежан је Окружни привредни суд у Нишу.

Члан 10.

Уговор је сачињен у четири једнака примерка по два за сваку уговорену страну.

Факсимил уговора

Шта "смрди" у овом уговору? Прво: Бранко Тодоровић је пекар а не свињарски трговац. Како се онда могло догодити да се за извршење послова извоза живе стоке и меса ангажује он а не неко од предузећа које се бави овим пословима?

Друго: Уговор који се склапа између два домаћа предузећа не може одређивати вредност посла у иностраној валути (америчким доларима).

Треће: Камата која се прописује, а коју мора да плати ПП "ББ" из Ниша у случају неизвршења уговорне обавезе много је већа од законом предвиђене за 1992. годину када је склопљен уговор.

Четврто: Иако је ЈП "Нишстан" наизглед заштићен од губитка у овом послу, високим износом камате, мора се имати у виду да је у то време месечна стопа инфлације била око 75%. Реално гледано ПП "ББ" из Ниша би и поред плаћене камате зарадило око 50% примљеног новца у случају неизвршавања уговорне обавезе.

О овом нишком "послу деценије" су посланици Српске радикалне странке већ говорили на седницама Народне скупштине Републике Србије, али је то било очигледно недовољно за надлежне органе да се уговор детаљно испита. Овако "Бата Банету" је остао надимак свињарски трговац и позамашна сума у целу, Стојану Раићеловићу уобичајени крканлуци и мезетлуци (и нешто у кешу) а нама да се надамо да ће се нешто променити и да ће доћи одговорна и способна власт која ће овакве "послове" на законски начин санкционисати.

Иначе, у Нишу није тајна, да се део новца "поштено зарађен" на овај начин користи и за финансирање пропагандне делатности локалног СПС-а и за исплату зарада њихових многобројних "кадрова". Многи нишки приватни предузетници се већ отворено жале да је рекет који плаћају СПС-у (у задње време и ЈУЛ-у), много већи него што је легални рекет незасите државе. У Нишу се тачно зна коме и колико треба дати "на руке" да би се добио

општински пословни простор на атрактивним локацијама, колико се плаћа за "увођење" телефона и колико треба дати да финансијска инспекција ређе посећује локале и приватна предузећа.

Ових дана смо затрпани и жалбама власника локала да су инспектори финансијске полиције учестали обиласке и да сваки обилазак наплаћују са 800 динара. По признању једног инспектора то им је наложено да би се попунили празни буџетски фондови јер је све мање уплата доприноса и других дажбина. Но, то већ није нишка специјалност. Иста ситуација је и у Топличком и Пиротском округу. Држава даре онога ко јој дође подруку. Успеси друштвених предузећа и повећање обима производње који би требали да донесу и повећани прилив уплаћених доприноса ионако су само плод маште и потребе да се гебелсовском пропагандом одржава један у суштини пропали и промашени привредни концепт и режим.

Драгољуб Стаменковић

ЦРНА ГОРА НА РАСПРОДАЈИ

КУМ НИЈЕ ДУГМЕ

Лоповлуци црногорске власти не изненађују више никога. Понекад засмета дрскост којом краду. Тако је, као птица ругалица из ничега и ниоткуда изникла пословна зграда "Вектре", вишемилионске доларске вредности, власништво Миловог кума Драгана Брковића. Министар енергетике, Мики Гомилановић не само што узима колико му треба, већ то омогућава и свом куму, храбром борцу Алијиних хорди.

– Виђи бога ти, може ли ми Мило запослит сина. Већ пет година са дипломом чека посао; вајка се кућни пријатељ Ђукановића премијеровом оцу.

– Не шали се, образа ти, ни мој Ацо не ради толике године, а ето ће је Мило, одговара брижни отац једног приправника премијера и једног незапосленог "бизмисмена" на црно.

Овако народ последњих дана коментарише "незавидну" материјалну ситуацију најмоћније породице у Црној Гори. Јер, где год човек погледа око себе, на делу види клан Ђукановића и њима блиских мафиоза.

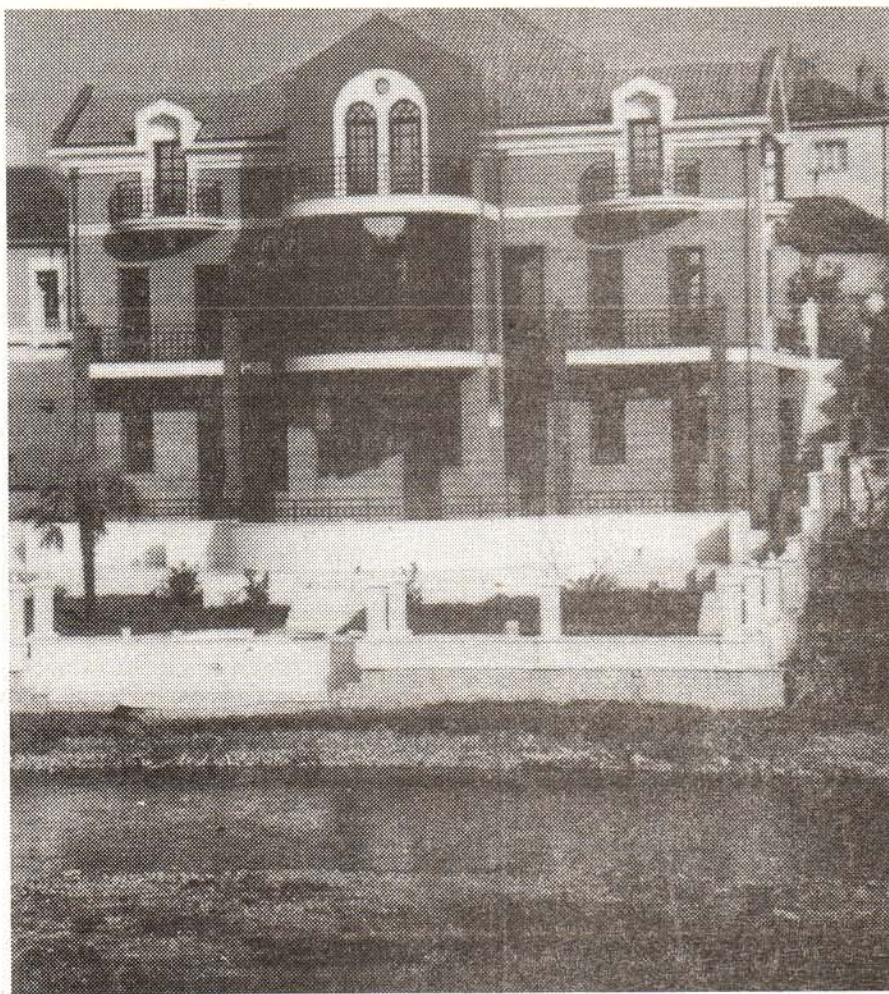
А дела, тачније недела, не би се уз много труда могла набројати ни у више оваквих новина. Само врапци на грани још не знају за државно-приватни шверц цигарета, нафте, оружја и дроге. Била је то главна успињача на лествици немерљивих богатстава отетих из народних уста. Главна, али не и једина. Намештање послова дојучерашњим анонимцима уз богате провизије, сада је најактуелнији начин да се опљачка оно што још није опљачкано. Најбољи пример за то је

предузеће "Вектра", власништво премијеровог кума Драгана Брковића. Подгоричани се са пијететом сећају недавно преминулог оца Драгана Брковића. Читаве генерације јака су га запамтиле као сиромашног, али поштењог домара школе – чика Ђока. И нај-

наивнијима је јасно да покојни домар Ђоко чак да је у наследство оставио свом Драгану читаву школу "Саво Пејановић", не би могао на брзину да га до те мере обогати. Зато се богатство овог мултимилionера тумачи много логичније и тачније; председник вла-

Покровитељи криминала у СРЈ

Пословна зграда "Вектре"

де је свом куму наместио симпатичан послић. Сав алуминијум из Комбината алуминијума иде преко "Вектре". О коликом новцу је реч зна, наравно, врло узак круг људи. Премијер, без сумње, затим власник "Вектре", који је само мали део свог немерљивог богатства преточио у пословну зграду вредну десетине милиона марака и наравно, директор Комбината алуминијума Данило Вуксановић који се последњих година дана "мучио" са изградњом своје приватне виле.

Министар трговине на црно

И док углавном полугладни Подгоричани чежњиво бацају поглед на "Вектрину" зграду обложену мермером увезеним из Индије, доповлук утабаним стазама кола кроз све важније поре живота. Велику пажњу скреће министар здравља Миомир Мугоша, који са нескривеном дрскошћу буквално отима новац, заборављајући на Хипократову заклетву. Ова дрскост, тврде упућени, није случајна. Знаменити министар је на једној затвореној седници владе изјавио да ће са њим, уколико га смене, морати да оду и Булатовић и Ђукановић. Видећи да са њим нема шале, пустили су га да пљачка до миле воље. А кад је људима у питању здравље, не смеју да

питају колико кошта. Зато се у Црној Гори сви ваљани лекови плаћају.

За велику провизију министар је увезао 5.000 пластичних кукова. Због тога здравствени радници са нескривеним огорчењем причају о бројним прљавим пословима министра Мугоше, који би комотно могао да покрива ресор трговине на црно. Тако је недавно набавио еркондишн апарате по цени од 17.000 динара, иако је финансијски директор КБЦ-а за исте добио понуду по цени од 9.000 динара. Јасно је зашто је Мугоша купио ове, када се зна да у индустрији те врсте добављач добија провизију од 20 одсто. Шта је све овај врли министар за свој народ урадио, сазнаће се вероватно када се једног дана буду сводили рачуни. До тада, оде здравство на добош.

Ближи гуњ од кошуље

У галерији ликова истакнутих полова на власти важно место заузима министар енергетике и рударства Миодраг Гомилиановић. Склоности за место у Ђукановићевој влади Гомилиановић је испољио много пре него што је сео у министарску фотељу. Уназад неколико година у пљеваљском Основном суду вођен је поступак против Гомилиановића, вредан 100.000 немачких марака по пријави његовог

колеге Миомира Дамјановића, инжењера геологије, са опгужбом да је злоупотребио набавку опреме за Рудник угља Пљевља. Како је спор завршен јавност није упозната званично, али је познато да Ђукановић од свих министара највише воли оне са путем на глави.

Међутим, није то једини грех инжењера Микија. Седамдесетих година тада млади инжењер згazio је код Рудог дете неког исламца. Гомилиановићев пријатељ Емин Јашарбашић нашао је начина да испоштује мухамедански обичај куповине смрти, и тако спаси свог будућег кума Микија. Како је обичај да се кумство држи, а дуг враћа, министар енергетике нашао је начина да се одужи свом Емину.

Непосредно пред хапшење првака СДА из Саншака, Емин Јашарбашић (гле чуда) напушта посао и бежи у "иностранство" код Туђмана. Том приликом изгубио је радно место у Руднику угља Пљевља, жали се суду и овај потврђује одлуку из Рудника, Не долази чак ни у Пљевља, а камоли на посао, неколико година јер се налази уз скуте својој браћи по вери и партији. Нема га у Пљевљима, али га има на списку пензионера. Како је добио пензију, то кум Мики зна. И није то једино што је министар Гомилиановић свом куму за откуп душе учинио. Омогућио му је да добије кредит од Рудника у висини 60.000 марака што је овај, како тврде у Пљевљима, искористио за помоћ Алији и његовом сихаду. Ни Еминова жена се претходних година није претргла од посла. Пошто неколико година није долазила да ради у болници где је била запослена, добила је отказ. На интервенцију два другара, министара Мугоше и Гомилиановића, а уз дознаке из загребачке болнице Ребро, Ламка Јашарбашић у време застрашујућег ратног вихора враћена је на посао. Тако, ето, Црногорци не признају државу Хрватску, али кад је министрова кума Лемка у питању, признају чак и њене дознаке.

Пљевљаци би некако прешли преко малверзација њиховог земљака министра Микија Гомилиановића. Опростили би му можда и то што је откупио стан који је добио од Рудника за хиљаду и по марака, а потом га продао за 60.000 немачких марака. Али му никако не могу опростити што му је ближи гуњ од кошуље. Толико је труда уложио да свог кума, мухамеданца, осведоченог непријатеља свог народа, спашава, а на десетине радничких породица, својим потписом послао да живе у насељу које је званично описано као место због буке и прашине неподобно за живот. То што је власник бензинске пумпе под туђим именом за прилике у Црној Гори више не представља никакву вест. Ко год је близак власти није остављен да скапава од глади. Ето, макар бензинску пумпу му дају, тек да му се нађе.

Миличко Газдић

Оловка и срцем

ПРАЗНИК У РИМУ

Римска романса брачног пара Марковић–Милошевић
Гушење независних медија даљинским управљачем
Слоба и златна рибица

Председник Србије има некакве чудне навике. Кад год крене у "велики свет" он се обрачунава са медијима. Присетите се тако шта се дешавало у Београду док је он летео над Дејтоном. Њени су направили дар-мар екс његовима у "Политици". Сада се прича понавља. Разлика је само што су отпутовали у пару и тако нам свима показали да су не само пар у политици (што може бити и симпатично када је брачни пар у истој страници) него оличавају политику у пару. Пред одлазак на сурчински аеродром отели су "Студио Б". При изласку из Београда брачни пар је угасио светло. Као да напуштају своју спаваћу собу.

Иако Европска заједница нешто као протестује због оваквих недемократских "ситница", нешто ми говори да неће због догађаја везаних за НТВ "Студио Б" баш ревносно лупати пацке Милошевићу. Дипломатски ће му ставити до знања да нису баш задовољни његовим односом према слободи штампе, али ће га другом руком потапшати по рамену, да се не би секирао много. Њих тренутно интересују само спискови Срба предвиђених за пут у Хаг и Косово. Све остало је за сада по систему "од воље ти Слобо"! Дозволили су му, још у Дејтону, да ради шта хоће. Зна Ван ден Брук да су они комунисти, лопови, да нема више ни С од слободе медија, да парламенти не раде, мафија царује. Али, наша је несрећа, што баш такви корумпирани одговарају светској заједници. Једино се такви жацну на уцене. Од поштених не би добили ништа, а ови обезбеђују да се Србија некако сагне и то жестоко.

Шта беше оно "Србија се сагнути неће"? Било па прошло, данас је актуелно ми можемо, ми хоћемо итд. Копка ме ових дана да сазнам шта ли им сад то значи? На жалост, многи ће схватити право значење њихових па-

рола тек у будућности. Ближој или даљој, мени је ионако доста тих њихових глупости. А, наслушала сам их се као никада до сада пратећи активности Београдског одбора СПС. Најбезвезније написани говор је био друга Мирка Марјановића. Стварно би морао да нађе мало времена и поприча са шефом кабинета о свом наступу. Има ли веће будалаштине него кад човек његових година изговори мисао као што је "социјалисти су се усагласили да у нови век уђу са усаглашеним циљем раста нивоа општег благостања". Ко је то схватио нека ми се јави. Ја нисам.

Као увек најинтересантније је чујем, било иза сцене. Коктел је трајао дуже од конвенције, као што је и ред. Пиво, ђус, лоза... У подневном варењу риблих филета, мињона и осталих ђаконија београдске социјалисте прекинула је Викторија. Одувек сам тврдила да је одважна жена, али ово од ње нисам очекивала, баш у исто време, на истом месту да снима спот и да јој баш случајно експлодира тамо нека музичка справа... Ко ће то да јој поверује? Још кад је полиција сазнала да је она сестра од стрица Јоргованке Табаковић, истрага је добила на озбиљности.

Док су тако у Београду трајале зимске чаролије, у Италији су се у исто време не сметано одвијале Римске чаролије.

Читам да су италијански папараци кру-

жећи славном виа Венето имали пуне руке посла. Никад боља времена за њих него у време "овере" Дејтонског споразума, у Риму. Наша делегација је оживела време "Слатког живота". Само што Слободан није ни близу Марчела Мастројанија. О поређењу Мире Марковић и Аните Екберг је неукусно разговарати. Због Аните. Прелепа жена. Ја бих Миру више ценила да је време, у престоници Италије, трошила на скакање у фонтану жеља, него што је контролисала мужа да не забрља нешто.

И "није" забрљао. Сарајево је отворен град. Тек толико да сви Срби из њега изађу.

Италијани тврде да кад бациш новчић у фонтану и замислиш неку жељу, испуни ти се. А, тек кад бациш Миру у Тибар. Пуна је пара а и Тибар је дубљи од фонтане. Да нема шансе да исплива, па да ми поквари замишљену жељу.

Већ кад смо код жеља, знате ли онај виц о Слоби и златној рибици. То је сада хит у Италији. Иде отприлике овако: Упецао Слоба златну рибицу. Риба га моли да је пусти, а за узврат испуниће му једну жељу. И сад Слоба, ко Слоба, тражи: "Да ми средиш оно око мапа у Босни". Риба га откачи, каже не може политичка жеља. "Па, онда да ми пролепшаш Миру". И пристане риба и договоре се да се виде сутра и да доведу Миру. И доведе је Слоба.

Гледа риба, гледа, па каже: "Шта си оно рекао јуче за мапе!"

Знате шта је наравоученије овог штоса? Ко прича годину дана, ко слуша 6 месеци.

Маја Гојковић

Долче вита – Марчело и Анита

ПРОТЕРИВАЊЕ ИЗБЕГЛИЦА

Србија Милана Недића, иако под много већим, и унутрашњим и спољним притиском, имала је ефикасан програм прихватања избеглица. Комунисти су прво зарађивали на избеглицама, а сада када су проценили да им не требају и да чак могу бити опасни по њихову владавину, јавно им прете. Анархија у прихвату избеглица је свестан чин, којим комунисти покушавају да створе антагонизам у српском народу, на линији староседеоци – новодошли. На чији су рачун путовале у Пекинг Морина и Савовић?

Америка има црнце, Француска Арапе, Енглеска Индијце, а грађани другог реда у Србији, зову се – избеглице. Да је то тачно, званична власт је потврдила небројено пута, речима и делом, а најновији доказ да се расизам шири Србијом дошао је из уста незваничне власти. Значи, оне праве власти. Владарка Србије, која уместо круне носи цвет, лепо је то објаснила у "Вечерњим новостима" од суботе, 17. фебруара. Предвиђајући демонстрације (за шта јој не треба партијски друг Клеопатра), другарица Јулка је евентуалне немире искористила само као повод да избеглицама звизне још један шамар. По њој, ако би само десеторо избеглица учествовало на демонстрацијама, пала би сенка на све остале. Каква нечувена увреда и то изречена у "најтиражнијим" новинама. Уцена, тачније. Значи, избеглице треба да седе и ћуте, трпе све док не добију визу за неку земљу у којој нема комуниста. Кома могу да се пожале, које то режимске новине њих, избеглице, питају за здравље? Говоре једино када их она што буба глупости, Морина, показује ретким странцима као још ређе зверчице. Није доста што немају право гласа, сада не смеју ни на улици да изађу, да кажу шта их мучи, кад већ немају где друго.

Целој Србији би одавно требало да буде јасно, да је режим развио специфичну индустрију која за основну сировину узима избеглице. Другарица чији је муж на власти, у наставку, каже дословце: "Није власт у Србији обезбедила овим очајницима за време тих пет страшних ратних година, само дом, средства за живот, хлеб и капут. Бежећи од рата у Србију, они су сачували своје животе. Та власт у Србији им је обезбедила да живе". Значи, прети им се и животом. Што се тиче осталог, коме су они обезбедили "дом, средства за живот, хлеб и капут"? И анархија је боља од ситуације која влада на релацији држава – избеглице.

Смештај избеглица

Прво је та иста, социјалистичка, држава лошом стамбеном политиком дозволила откуп станова у бесцење, а сада се ти исти станови издају или

продају по ценама које су знатно веће од цена у елитним квартовима водећих светских престоница (ово није само фигуративно, квадрат стамбеног простора у улици Кнеза Михаила је најмање десет одсто скупљи од квадрата на Менхетну, у срцу Њу Јорка. У Кнез Михаиловој цене се крећу од 2000 до 2500 ДЕМ. док се на Менхетну просечне цене крећу од 1200 до 1500 УС долара, што је у преводу, 1700 – 2100 ДЕМ). Што се тиче издавања станова, социјалистичка држава препустила је ово тржиште самовољи станодавца. На том пољу створен је привид капитализма, у стилу мој стан, моје власништво, могу да радим шта хоћу. Конструкција која нема везе са стварношћу, јер не постоји капиталистичка земља на свету, која не врши контролу пословања станодавца и не узима порез од овако стечене добити. Исто тако, да би неко уопште имао право да издаје и продаје станове, што у Србији раде којекакве "агенције" звучних имена, мора да има верификацију од државе, која, осим квалификације садржи и дозволу за обављање овог посла. Школовање за "Real-state брокера" (трговца некретностима) у Америци траје 18 месеци и изводи се под надзором државе. А не као код нас, са улице у велике послове, послове у које се уместо капитала улаже – превара. Зато су и кирије оволике, што држава нема увида, па је појединцима лако да се обогате на брзину. Наравно, цех плаћају избеглице, које су присиљене да и последњи динар извоје за кров над главом. Овако држава социјалиста помаже апсолутној већини избеглих Срба, а онај много мањи део, смештен по школама и напуштеним баракама, копа и рукама и ногама да се избави из таквог, колективног смештаја, који личи на концентрационе логоре. Наравно, има у колективном смештају светлих примера, али то је захваљујући лавовској борби појединца који воде неке од избегличких центара. "Дом" о којем говори Јулка не постоји, она га је измислила и ту

измишљотину, безобзирно, плуснула у лице избеглицама.

Избегличка следовања

Следеће на владаркиној листи због чега би избегли народ требао да буде захвалан окупаторској власти у Србији је хлеб.

Још се није родио тај који је до ручковао њен хлеб. Сва хуманитарна помоћ за избеглице страног је порекла, углавном са ознаком UNHCR-а или неке друге, међународне организације. Србија добија знатно мање ове помоћи од републике које су протерале Србе, али то није сметња да се са том робом манипулише. Чак је и одличан изговор да се оргинални пакети распакују и храни изгуби сваки траг. То што Србија добија знатно мање помоћи од њених стварних потреба, треба захвалити и превазиђеној пропаганди, која је одлична само у обмањивању сопственог народа, али не када и свет треба у нешто убедити. На том пољу ће "истина победити"!

Са своје стране, власт у Србији није издвојила ништа за потребе избеглица, као да, на пример, робне резерве не постоје и за такве ствари. Све је препуштено ентузијазму појединца и колектива, далеко од неке организоване помоћи. И међународној заједници избеглице одлично помажу да се реше сопственог балоаста. Храна која се дели углавном је нуспродукт основних прехранбених производа. Као фета-сир, или конзервирана говедина. Где би иначе завршили ови, на западу непопуларни прехранбени артикли? Овако, ништа се не баца, откупљује се новцем из хуманитарних фондова. Најутроженји су, на овај начин, присиљени да лутају од секте до секте, не би ли добили још неки пакет. Да није тужно, било би смешно гледати стотине Крајишника, који у "Хлебу живота", на Звездари, чекају да се заврши нека, њима страна молитва, па да стану у ред за доделу пакета. И ово је заслуга комунистичке власти, што је српски народ истерала из рођене, православне, цркве и отерала под кровове странаца.

Оне прве избеглице, "које је весло превезло" и "воз довезо" још 1941. и данас се сећају да их је у тој ратној, стрељаној, Србији дочекао хлеб, сланина, чај и Милан Недић, српска Мајка (са великим М). После су јели исто што и Србија, тада се то звало расподела, а не "хуманитарна помоћ". Затим су дошли другови, тако драги другарици владарки, и убили српску Мајку. Као и своју рођену, биолошку, мајку. Ту се и губи сваки траг пословици: "Ко је јоште гладан Србијом ходио"!

Средства за живот

Владарка Србије, у песми познатија као "баба Јула", са сигурношћу тврди да је њена власт избеглицама обезбедила и некаква "средства за живот". С обзиром на стање у железници и грађевинарству, у Србији не постоје за избеглице ни квалитетна места за самоубиство. кад каже "средства за живот", Као да постоји неко место где може да се оде по паре или неки чек. Обезбеђивање преживљавања је управо онај сегмент живота у којем се јасно види да је комунистичка диктатура произвела избеглице у грађане другог реда. Баве се истим оним пословима од којих преживљавају маргинализоване етничке групе у земљама Запада. Црнци и Чиканоси у Америци, Индијци и Пакистанци у Енглеској, Арапи у Француској... У

једном од својих "Дневника", дотична је чак ишла толико далеко, да је оптужила избеглице да хоће власт у Србији (нико из њене близине не усуђује се да јој каже да пише глупости, него да уопште и не зна да пише. У гимназији би за начин како саставља реченице добила, у врх главе – двојку). Избегли правник или права докторка, који после препродаје цигарета или бензина, зараде толико да могу узети у најам тезгу на пијаци, заиста се сећају као племство, после свих уличних понижења. Ако је мислила на такво освајање власти, онда је, без поговора, у праву. Наравно, постоје и успешни "пречани", али то су исти они Карајлићи, Клеопатре, Неде Украден, Бреговићи и мање познати који су и пре рата радили за рачун антисрпске, комунистичке и усташке власти. Зато су још увек успешни. Када ће Бори Ђорђевићу дати да напише сценарио за хумористичку серију на Првом програму РТС-а?

И по овом питању, они који су 41. имали срећу да у Београду, преко Земуна, дођу возом, а не Савом, сећају се Милана Недића. Одмах на железничкој станици, избегличка комисија их је питала за занимање. У принципу, од тога је зависио и њихов смештај. Земљорядници на село, а остале професије углавном у вароши на посао који их је чекао. Радећи, зарађивали су ма-

ло хлеба и много више достојанства. Ето како је радио "сарадник окупатора" Милан Недић, ђенерал.

Протеривање избеглица

Све нам рече о хлебу, средствима за живот и крову над главом, другарица са Нушићевим "Др" испред имена, само нам не рече зашто из земље дембелије, протерује избеглице? То што нема шансе да добију лична документа већ пет година, а самим тим и право на стално запослење (за које се морају сами изборити), о гласачким правима да и не говоримо, зар није отежавање боравка? Благо речено. Да не спомињемо колико пута је Братислава која буба глупости Морина, ревидирала избегличке статусе и одузимала право на преживљавање у Србији. И ко се вратио у ослобођена подручја? Како да се врати кад се продају и они градови који су српски од самог почетка, у којима и није било правих ратних операција. Вогошћа, на пример.

Најновија у низу Братиславних глупости је конвој за Српско Сарајево. Могао је да се зове и "конвој за Атлантиду", јер више нема ни једног ни другог. Громогласно и више пута најављиван у контролисаним медијима, никада није кренуо из Београда. По тим информацијама, у старту се за повратак пријавило више од 200 сарајевских породица, а као куриозитет (ма-

мац, гачније, како би се преварили наивни) најављивано је да ће се на челу колоне налазити Братислава Бубаглупости Морина. О томе да је читава акција спровођења пропала, послушни новинари ћуте, не објашњавају разлоге због којих је караван остао у оази. Да ли нико није дошао или је Морина схватила да би је усташе заклале ко пиле, пре него што би стигла да им објасни да није Српкиња, него комуњара?

Они се убише пола века да протерају и последњег Србина, а она им у пакету, спроводи гомилу "Влаха"!

Ово је практично, једино путовање за које је Братислава Бубаглупости Морина, на рачун избеглица, до сада остала ускраћена. Стигла је до сада, чак до Пекинга, на недавно одржани Конгрес невладиних, женских организација. Пазите само – невладиних, а ако она и Маргит Савовић са којом је отпутовала нису владине, ко је онда?

Права истина је ово: Уједињене Нације су позив адресирале на СИВ, а за једну, заиста невладину, хуманитарну организацију, која се зове "Же-не помажу женама", са седиштем у Београду. На то, што су обе из владе, у Пекингу је и те како било примедби, али је до нас стигла само вест, преко Првог програма РТС-а, да су срећно допутовале, и да нас, благо нама, успешно заступају. Ни речи о шопингу (поздани извори тврде да је кинеска варијанта "Тимберленки" знатно јефтинија).

Стварајући овакво стање у Србији, комунисти и њихови полтрони социјалисти, натерали су добар део избеглица, нарочито младих, да на Србију гледају као на чекаоницу у којој пролази време док не стигне виза за неку срећнију земљу, државу у којој постоје правила, па макар и у супротности са нашим менталитетом. Важно да постоје правила за поштену игру, за успех у животу. За земљу у којој нема комуниста који ће им претити, зарађивати на њима и на крају их протерати.

Ово је други егзодус у историји Срба за који су криви комунисти. И у оном првом отишла је, испред партизана маса вредних земљоделаца и патриота са високим образовањем. У првом егзодусу Срби су изграђивали Америку и Аустралију, а сада су прошли још горе, сада граде у леду и снегу. Канада је земља која је профитирала највише у најновијем комунистичком прогону. По неким подацима, у овој земљи налази се само из Сарајева око 30000 Срба. Укупан број Срба из некадашње БиХ и Хрватске је знатно већи и тешко га је проверити. У Канадском градићу Калгарију, на пример, у једној згради, живе чак четири породице из сарајевског насеља Грбавица. Која је, зна се, после тешких борби, у Дејтону мењана за виски. Како рече један новопечени Аустралијанац, који је био ратни заробљеник у хрватском затвору "Дора", "Идем тамо да ме израбљују Аборигени. То ће ми лакше пасти јер ћу

бити странац у њиховој земљи. Овде ме цеди, у земљи за коју сам био спреман да погинем, неки неписмени тип само зато што је "члан", а ја нисам".

Нема избеглице која не зна који су услови потребни да се добије виза, где се иде по формуларе, каква је процедура, па чак и коју тему треба заобићи да би се умилостивила амбасада. Ипак, већина младих, образованих Срба и те како има изражену националну свест, и на овај корак се одлучује као последњи, кад су потрошене све могућности преживљавања у сопственом народу. Пре пар дана је из Београда за Шведску отишла једна Сарајка, научни радник, са докторатима из две области: фармације и биохемије. Од четири године избеглиштва, три године јој је извесни шведски институт нудио годишњу плату од 100.000 ДЕМ. Прве две године није имала посла, друге две је радила поса испод нивоа свог образовања и – била срећна. Јер, како је говорила, "Срби живе у Србији, а Швеђани у Шведској, само је тако све у реду". Када јој је газда подигао кирију, није могла да плати. Више није имала живаца да тражи јефтинији стан, селила се превише пута. Тако је отишла у земљу где је одмах могла да купи кућу.

Била једном једна срећна земља којој нико ништа није могао, јер су деца која су у њој живела имала Мајку. После је дошла маћеха која је убила Мајку и растерала децу. Сада је то несрећна земља.

Огњен Михајловић

ЗАПЛАЧИ МАЈКО СРБИЈО

Заплачи мајко ако си мајка
у овом времену тегобном,
због страшних мука рођене дјеце
тежак си грешник пред Богом.

Грешници душе кајањем перу
ако је прати могуће,
јер ти си мајко, оштро и дрско
гонила дјецу од куће.

Голу и босу, крвавих рана
са свог си крила гонила,
с трпезе твоје за вољу других
хлеб си испред њих склонила.

Њиховим бродом вјетар се игра
на хладној и пустој пучини,
никад ти Господ опростити неће
зашто то мајко учини?

Бранише дјеца и себе и тебе
од равне Сенте до мора,
ако им нијеси помоћи хтјела
могла си бити комора.

На Косову српском, грешнице тешка
давно би ватра синула,
да ова дјеца нијесу храбро
за те и српство гинула.

Заплачи мајко, ако си мајка
још ти је ипак на вакат,

опери сузом образ и душу
бар ти је лако заплакат.

Можда у теби и нема суза
ти си их много пролила,
за Брозом си много плакала мајко
јер си га силно вољела.

Љубав крвнику, немилост дјечи
Заплачи мајко Србијо,
можда у теби и нема душе
јер ти је крвник однио.

Једна је мајка увијек била
која се дјеце одрекне,
но ипак можда биће ти лакше
ако ти суза потекне.

На твој су поклич устала дјеца
да тебе огњем и крстом бране,
а ти се сада невјешта правиш
љуту вријеђаш њихове ране.

С њима си хтјела вратити српству
слободу, славу и вјеру
сада ти мајко саката дјеца
пред олатаром клече и тебе куну.

Ако будемо умрли сада,
твој нас је куршум убио,
на души твојој гријех је страшан
заплачи мајко Србијо.

Рајо Јовић, народни гуслар

ПОДВАЛА ЗВАНА "ЗАЈЕДНИЧКИ ЖИВОТ"

За "грађане" из Тузле и Сарајева, Парагине усташе – добри људи, а избегли Срби – шљам који треба казнити.

1.

О могућем поратном заједничком животу у Босни говорили су почетком фебруара у Београду и Србији гости из Тузле и Сарајева. Дошли су у нацинално измешаном саставу, ваљда да докажу, како су живи примерци тог могућег заједничког живота. Представили су се као чланови независних удружења "Форума грађана" из Тузле и "Круга 99" из Сарајева и, притом, на свим скуповима изјаснили се као заговорници "јединствене, суверене и мултиетничке Босне и Херцеговине". Широм света је познато да исту "независну" позицију о јединственој, сувереној и мултиетничкој Босни брани и њихов председник Алија Изетбеговић.

Захваљујући подударности тих позиција, "грађански" опредељени интелектуалци из Тузле и Сарајева задржали су све своје директорске, уредничке и професорске фотелје, те, као заслужни борци за јединствену и мултиетничку Босну, добили прилику да, путујући светом, објашњавају и пролагирају своја убеђења. У складу са привилегијама и заслугама, поједини чланови делегације из Тузле и Сарајева провели су на путовањима по свету бар половину ратних БХ година. У доброј су физичкој форми, што није остало незапажено.

У њиховим наступима пред избеглим људима, које су, иначе, без икаквог обзира оквалификовали "бившим пријатељима", није остало незапажено још нешто. Избеглим и прогнаним Србима није требало пуно напора да се досете, како је већина пристиглих "хероја из опкољених градова" још на почетку рата пребацила своје породице у Хрватску, где живе и данас. Главе породица остале су у "опкољеним градовима" да чувају имовину, штите своје "грађанске" позиције и у сигурности, коју им омо-

гућава статус хероја, сачекају исход догађаја.

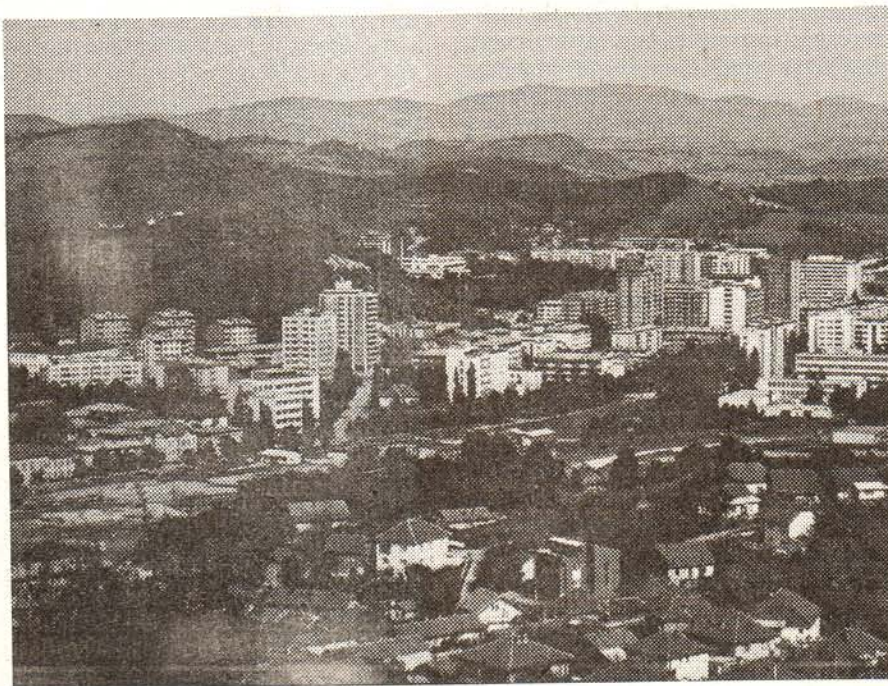
Да није у тој мери лицемерно, било би прозаично. Наиме, на свим скуповима у Србији јунаци из Тузле и Сарајева нису скривали свој бес према избеглим и прогнаним Србима ("напустили су нас кад је било најтеже") очекујући, ваљда, да схватимо, како су једино њихове породице нешто друго, нешто што треба изузети, по свој прилици отуда што су "измештене" у Хрватску, на "право" место, дабоме.

Њихове породице се, наравно, могу вратити у Тузлу и Сарајево кад хоће. За евентуалне повратнике из Србије препрека је толико да их је тешко и набројати. То није омело "независне интелектуалце" из Босне да своје "бивше пријатеље" и суграђане ипак позову на повратак за-

једничком животу у "мултиетничкој" Босни. Без обзира на све. Како рече Славко Шантић, први човек муслиманског "Ослобођења": "Неким бих могао и опростити што су нас напустили!" Зарад виших циљева и идеја: "јединствене, суверене, мултиетничке" Босне.

2.

У мемоарима написаним почетком овог века, а објављеним тек 1966. године, аутор Живко Црногорчевић описује прилике у Тузли до 1878. године и аустроугарске окупације. У то доба један од ретких, подразумева се и имућних српских трговаца, што је привилегија лојалних и покорних, Црногорчевић у својим присећањима и осликавању политичких, етничких и социјалних прилика под Османлијама не користи ре-

Тузла – неслана шала о заједничком животу

Демонстрације исламских фундаменталиста у Бангладешу
– подршка Алијиној Босни

чник српбе, мржње и беса, чак и онда кад пише о крвавом терору, суровим казнама ибрачунима. За ипурацију, несаморечника, наводимоописказне извршененаднекимКолашинцем, који је оптужен и без суђења осуђен за убиство Мухарем-аге Бешлаге (од којег, највероватније, води порекло данашњи градоначелник Тузле). Пошто су га затекли скривеног у подруму за каце, "Турци га одатле извуку те изведу на мерају исту, ће је Мухарем-ага погинуо, и ондје га исеку на комаде пак га заспу у камен".

Немамо простора за навођење сличних суровости и дубљу анализу готово равнодушног стила тузланског мемоаристе. Из "Мемоара", ипак, издвајамо још понеку занимљивост о животу једне босанске вароши половином прошлог века. "За време владавине Махмуд-паше" – пише Црногорчевић – "у вароши није смио Влах или Шокац купити педља своје земље да имаде, а нити дућан у чаршији, него су сједили трговци и остале занатлије у турским дућанима и плаћали годишњу кирију. Сваке године о Божићу дужан је био своме господару од дућана послати, осим годишње кирије, по једног тукца аги као презент, а о Васкрсу шарених јаја... Кућу није смио од паше нико у вароши имати на кат, него приземно... да се не види са горњег спрата кад жена турска ради, на примјер, у башти."

Живко Црногорчевић је умро 26. фебруара 1914. године у Тузли, не дочекавши Видовдански атентат и босанске Кристалне ноћи након атентата. Не знамо шта је мислио о "вековном заједничком животу" у Босни, мада сумњамо да је уопште и размишљао о томе. Чини се вероватним да је за његовог живота ова тема

могла имати некакву вредност тек за духовне егзибиционисте, ретке, сасвим ретке.

3.

Још неколико реченица о заједничком животу. Кад је на једном од скупова, који је уприличен за госте из Тузле и Сарајева, неко из публике добацио, како је неморално да гошћа из Тузле говори о грађанској Босни и заједничком животу, јер је познато да је њен муж једно време био председник Странке права у Тузли, што ће рећи заговорник ратног поклеча: "Хрватска до Земуна!" – гошћа, иначе по професији дечији лекар, хладно је одговорила: "Мене не занима, ко је у којој партији, важно је да је човек добар, а мој муж је добар муж." Данашњим и будућим идеолозима заједничког живота топло препоручујемо име ове средовечне жене, која, сво, и у приват-

ном животу остварује своје моралне и грађанске идеале. Зове се Нада Младина и Српкиња је, а муж се одазива на име Жарко и Хрват је. Навођење националне припадности у овом случају није сувишно с обзиром да се њихово брачно заједништво и љубав реализују кроз појмове, који су веома персонални, директни, недвосмислени: Парага, Земун, добар муж, заједнички живот!

4.

"Занесењаци" заједничким животом, па још вековним, сами по себи нису никакав проблем. Додуше, људи који не болују од парола и фраза и озбиљније се баве стварношћу и питањем грађанских и националних права и слобода, радије ће користити појмове: равноправност, самосталност, право на властити избор и властиту будућност, градећи на томе рационално утемељену идеју о трајном решењу босанске кризе и уопште свих криза на овом простору. Али, добро... Проблем је, међутим, што већина данашњих "занесењака" користи синтагму "заједнички живот" као голу поштапалицу, као изговор, чак као бег од стварности у неку врсту посесивног, лажног интелектуалног и моралног елитизма. Ако не и у наручену превару. Компромитујући на тај начин било какву идеју о заједничком животу, они су објективно постали противници сваком разумном и трајном решењу ратног пожара у Босни. Компромитованих болесника, од болести "заједништва", у Србији већ има довољно, за извоз, и зато је ван памети да их, макар и на ограничено време, увозимо из муслиманског дела Босне.

Бранка Дмитровић

Алија у Дејтону

МИР ЈЕ ПОЧЕО, НОВИ РАТ ЈЕ ОБЕЗБЕЂЕН

Комплет докумената креиран у Дејтону, а потписан у Паризу "све стране поздрављају и прихватају", (тако почиње већина чланова "споразума о миру"), да би се у свим конкретним одредбама (анексима) користиле рестриктивне формулације за предвиђено понашање страна ("обезбеђује се", "спроводиће", "поштоваће" и сл.).

Др Никола Поплашен

Парафом у Дејтону све важно остало је нејасно. Не само Србима којима је обично све нејасно одувек као и данас. То најпотпуније изражава овде и у Баналуци, популаран виц:

– Ко је најзаслужнији за мир у Дејтону?

– Грађани Дејтона!

Чак је и овлаштени преговарач свих Срба Слободан Милошевић, председник Републике Србије, Србима у Републици Српској честитао државу уз образложење – "Сретна вам сарадња са муслиманима и Хрватима". Ми смо то доживели као: "Хао, у вашем експерименту Србија више неће учествовати на вашој страни.

Дакле, како стоје ствари са новим државама у бившој Босни и Херцеговини?

Од три "комада" предвиђена дејтонским Уставом, Босна и Херцеговина (први "комад") треба да повеже федерацију Босну и Херцеговину (други "комад") и Републику Српску (трећи "комад").

Надлежности Босне и Херцеговине (тј. њених органа) прилично су прецизно одређене: спољна, спољно-трговинска, царинска и монетарна политика; финансирање институција и међународних обавеза Босне и Херцеговине; имиграције, избеглице, азил; међународне комуникације и ваздушни саобраћај (Члан III Устава). За ентитете надлежности се углавном негативно наслућују – то је оно што није предвиђено за институције Босне и Херцеговине, а под условом да није у супротности са БиХ Уставом, одлукама Парламента Босне и Херцеговине, међународно-правним континуитетом, територијалним и државним интегритетом Босне и Херцеговине.

Дејтонски писци нису записали одредбе о томе да ли су ентитети "државе" или је то Босна и Херцеговина, или су сва "три комада".

У функционално историјском смислу – онако како нуде, читај – намећу дејтонски папири, није одржива подела суверености између ентитета и Босне и Херцеговине. Везивање неспојивих ствари видљиво је из могуће употребе

војне силе као главног индикатора суверености једне државе. Нпр. по Уставу (Члан V, тачка 5.а) се каже да: "ни под каквим околностима оружане снаге једног ентитета неће ући нити остати на територији другог ентитета". А већ у следећој реченици. "Све оружане снаге БиХ ће функционисати у складу са суверенитетом и територијалним интегритетом Босне и Херцеговине"!?

Рад органа Босне и Херцеговине је замишљен тако да све важне одлуке доносе странци.

Ево како!

Тешко је предвидети да ће Дом Народа парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (који мора да потврди све законе које усвоји представничким путем Скупштине) моћи донети процедурално коректне одлуке. Наиме, од укупно 5 чланова из једног народа, чак троје морају чинити кворум од 9. Да ли се може десити да од пет буде три "издајника"?

Од три члана Председништва (по један Србин, муслиман и Хрват) сваки има моћ вета и враћања одлуке у матични парламент. А ако то и не учини, матични парламенти могу покренути спор пред Уставним судом који доноси коначну одлуку.

Али, Уставни суд чине два муслимана, два Хрвата, два Србина и три странца. Одлуке се доносе већином. Зар странци неће за своју опцију увек наћи двојицу и донети одлуку какву желе? Као да је предвиђено да се у Председништву, Парламенту и Влади Босне и Херцеговине демонстрира трапава, неплодна "демократија" примитивних народа да би странци донели коначну "цивилизовану" одлуку.

Слично је и у другим областима:

"Дом за људска права" има у свом саставу два муслимана, два Хрвата, два Србина и осам странаца. Одлучује већином.

"Комисију за расељена лица и избеглице" чине два муслимана, два Хрвата, два Србина и три странца. Одлучује већином.

"Комисију за очување националних споменика" чине један муслиман, један Хрват, један Србин и два странца. Одлучује већином.

Дакле принцип је евидентан: странцима је за легализовану одлуку довољан пристанак представника било које нације иако представници друге две нације могу бити против.

А може и без пристанка.

У другим важним стварима дејтонски "прописи" чак и не фингирају националну равноправност. Нпр. Високи представник Уједињених нација за цивилну имплементацију Споразума ће именовати "Заједничку цивилну комисију" од "... оних представника цивилних организација и агенција које Високи представник сматра потребним". У "Комисију..." улазе и "представници страна" и командант ИФОР-а (Члан II, тачка 2., Анекс 10).

"Транспортног корпорацијом" (ту су предвиђени значајни фондови, инвестиције и манипулације новцем) ће управљати "Управни одбор директора", кога ће именовати "Комисија за јавне корпорације", без икаквог наговештаја о различитим националним интересима и националној равноправности.

У области оружане силе предвиђена је потпуна контрола – до последњег пиштоља и последњег метка. У будућој војној сили од могућих 27 војника са некадашњег СХ подручја (Босна и Херцеговина, Република Хрватска и Савезна Република Југославија) за Републику Српску предвиђено је само два војника (15 за СРЈ, 6 за Републику Хрватску и 4 за Федерацију БиХ). Разуме се да је предвиђена и одговарајућа сразмера у области војних потенцијала – оружја, оруђа, војни транспорти, комуникације (Анекс I Б, Члан IV).

"Међународне полицијске снаге" у терминима "саветовање", "инструктажа", "надгледање" контрола" и сл. имају могућност да кроз арбитражну оцену утврде "изостанак сарадње" и покрену у дејство војни потенцијал ИФОР-а и НАТО-а ("свако ометање или мешање у активности снага ИППГФ, изостанак или одбијање повиновања захтевима снага ИППГФ..." може се оценити као поменути "изостанак сарадње", (Члан V, тачка 1. анекс 11).

Вратимо се још једном одредбама о Уставном суду. "Уставни суд има искључиво право да одлучи о било којем спору који се јавља по новом Уставу и који се јавља између ентитета или између БиХ и једног ентитета или између институција БиХ...". (Анекс IV, Члан VI, тачка 4.), а мандат првоименованог Суда је пет година (Анекс IV, Члан VI, тачка 1.ц).

Висока вероватноћа је да ће Уставни суд одлучивати о преломним правно-политичким питањима (јер "пре" његанеће бити потребног консенсуса – кворума).

И то следећих пет година, под председавањем странаца, легално – уз пристанак двојице (од шест), судија са престога БиХ.

Занимљиво је да "Споразум о миру у БиХ" садржи низ одредби које диктирају понашање суверених држава суседа БиХ – Републике Хрватске, а нарочито СРЈ.

Гледајући у целини дејтонски "папири" су правно неконзистентан текст, са низом политичких, "неправилних", оцена које су главни оквир за деловање свих затечених и свих који долазе на просторе бивше БиХ и око ње. Нема сумње да ти папири регулишу оружану војну и полицијску окупацију, политички протекторат и економску доминацију. Али – то је заиста историјски раритет – уз "поздраве и прихватање" свих који су (били) у конфликту, свих окупираних, протекторисаних и доминираних. Депресивни осмех и радост у невреме ипак су били присутни код већине. Само је Слободан Милошевић (како је известио CNN и посведочио др Иво Комшић, члан хрватског преговарачког тима) са чашом вискија у једној и цигаром у другој руци широкогрудно предавао град за градом, регион за регионом – на опште изненађење. И од главних учитеља за владање и понашање добио оцену "врло добро".

Дејтонски папири су занимљиви (поготово ће то бити једног дана) као "компромис" Америке и Европе. Америка је обезбедила (преко НАТО и ИФОР-а) војну доминацију и могућност да војном силом одлучује утиче да се на терену догоди оно "решење" које Американци сматрају сврсисходним. Европа је пружила дечији отпор предводнику новог светског поретка и најмоћнијој војно-економској сили. Обезбедила је, посредством постојећих европских институција, пакет утицаја на мирне моделе (цивилно-политичке) решавања босанске драме.

Али и на терену се већ збива оно што пише у папирима. Мир је почео, нови рат је обезбеђен. Припремљен је фитиљ за балканско буре барута, а упаљач је преко Атлантика. Да ли је јенки ароганција постала неконтролисана у својој надмоћности и суровости? Јер како ће бити контролисана може се само нагађати.

Много је у "Споразуму о миру у БиХ" дана Д", чији је карактер везан за сплет догађаја који су "непрозирни" из садашње перспективе. Хоће ли за 180 дана (дуже се ембарго на увоз оружја) оживети борба за "зелену трансферзалу" (уз директну и индиректну јавно обећану помоћ Турске и Америке)? Хоће ли за годину дана прорадити замајач мира који се успоставља, или ће се продужити мандат ИФОР-а (није јасно да ли је за то надлежан НАТО или УН), или ће се обновити крвопролиће. Наиме, не само да није рашишћен америчко-европски (обрачун, него ни Срби нису одустали од уједињења са матицом, муслимани одцеловите БиХ – муслиманије и "зелене трансферзале", а Хрвати од аспирација на Дунав, Дрину и Боку. Већина страна потписница из Дејтона (Туђман, Изетбеговић, Караџић) већ је изразила сумњу и резерве у основну вредност и домете потписаног споразума. Једино је Слободан Милошевић, и усмено и писмено подржао америчке пројекције. У писму Кристо-

феру од 21. 11. 1995. године "у име Владе и народа СРЈ" обавезао се да ће учинити све да се одмах успоставе телефонске и авионске везе између Београда и (Алијиног) Сарајева, да се учине посете на високом нивоу, да се успоставе и јачају економске, трговачке и културно-образовне везе, да ће радити на "спријатељивању и међусобним посетама особља и официра..." оружаних снага СРЈ и БиХ. Писмо завршава као што и доликује политичару тога ранга са: "Sincerely". Искрено, да ли је трећа Југославија дејтонски или амерички концепт?!

Да ли је будућности људи у бившој БиХ црна или се можда ради о потискивању основа за оптимистичкије оцене?

Некадашњи премијер некадашње Босне Мустафа Ченгић у оваквим приликама је имао одговор који пали. "Море бит бидне, а море бит не бидне".

Дугорочије гледајући будући изабраници би могли водити своје нације, корак по корак, чувајући и кумулишући национални интерес, а да се не сукобе са другим народима и универзализмом европског и светског типа. Али, то је прича "кад би да би". Нпр. Срби би се могли очувати и одржавати свој ентитет, када би будући председник (члан председништва БиХ) и двојица судија Уставног суда били разборити патриоти, када тројица од пет посланика у Дому народа и девет у Представничком дому не би били "издајници", када би Србија дошла до своје душе и њена власт узела у обзир браћу преко Дрине, када би велика Русија поставила сразмерно својој величини свој значај...

Али оваква подлога оптимизму за сада је само могућност, нада. Граница на Дрини се продубљује, па су власти у Републици Српској отпочеле службене преговоре са Републиком Хрватском око "нормалних" граничних прелаза, да би кренули робно-новчани (можда и други) токови.

Срби у Републици Српској као да су у илегалу, шапућу о упадима (и диктима) међународних власти, у фабрике, војне и полицијске јединице, у државне установе. Чуде се ИФОР-у што је довукао толико НАТО официра кад имају на располагању наше – који су много јефтинији и боље познају терен. Бањалучани, увек гостопримљиви, хаскају са ИФОР војском по кафићима и ресторанима. Са ИФОР младићима обично тетовираног затиљка, са минђушама и цветом у капи није тешко ни на енглеском. Њихов сленг не прелази 1000 речи и изненађени су (кажу да су другачије припремани), када виде живог Србина пристојно обученог, конвенционалног понашања и без ножа у зубима. Али они знају свој посао: задатак је задатак, а излазак је за пиће и ифорисање младих девојака за који долар – у процесу имплементације "Мира без алтернативе".

Др Никола Поплашен

ПОЛЕДИЦА И ДЕМОКРАТИЈА

Да се Марко није оклизнуо на поледици и данас би постојао добро нам познати НТВ "Студио Б". Овако како јесте једино смо у прилици да размишљамо зашто постоје ти ледени судбоносни јануарски дани...

Да сарадници информативне редакције НТВ "Студија Б", једног залеђеног јануарског дана нису трагали ревносно за одговором на питање: ко је, тог дана у рано јутро, изазвао саобраћајну несрећу у близини једног мотела недалеко од Пожаревца, и данас би у НТВ "Студију Б" било све у реду. Овако како јесте, остаје нам једино да истражујемо дубину наших међусобних неспоразума или, да трагамо за одговором на једно друго питање: колико безгранична и некритична може да буде љубав појединих мајки када су у питању њихови синови?!

Али, кренимо хронолошким редом. Тог леденог јануарског дана на залеђеном делу аутопута у близини Пожаревца, испред неког мотела, Марко Милошевић је изазвао саобраћајни удес у коме су лакше повређени једна девојка и један младић, његови сапутници. Исте вечери, у вестима у 19 часова, новинар НТВ "Студија Б" у разговору са дописником из Пожаревца, о јутарњем догађају, инсистирао је да овај, саопшти име возача аутомобила, јер је, како је било речено, одмах после удеса, негде нестао. Човек из Пожаревца једва је изрекао следеће: "Возач је био Марко Милошевић!"

И, како једном рече једна моја пријатељица: "можеш све што чиним да критикујеш али ми у сина не дирај", тако је и драга МАМА дечака познатог "по својим пустоловним сновима", после догађаја, кренула у акцију. Дирнули су јој у СИНА – и, за почетак ТВ камере су је "сликале" у просторијама "Борбе" где је, као позната личност, присуствовала оснивању нове компаније у старој кући на Тргу Николе Пашића, компаније у коју су ушле: редакција листа "Борба", штампарија те куће, пласман, редакција "ТВ новости" са својим другим издањима и... Ишла је и даље.

Пред одлазак у Рим, на чувени састанак тројке из Босне, Хрватске и Србије, драга МАМА је обишла и редакцију "Вечерњих новости". Баш оног дана у коме се уз сарадњу и људи из те редакције, у Музеју савремене уметности у Београду, отварао изложба најбољих српских сликара краја 20. века. Стигла је, најављујући

се тек који тренутак пред долазак, па је, главни уредник, иако је обећао, посао отварања ове изложбе, препустио уреднику културне рубрике, а он је, па наравно, остао у канцеларији и ћаскао са драгом МАМОМ. Интелектуалка, професор, доктор социолошких наука и жена за коју Љубиша Ристић тврди да је "многи очигледно не познају" била је у "Вечерњим новостима" и отишла... Но, те неке посете, то неко потписивање нових уговора за стварање још новијих компанија и неке друге сличне ствари и не би били моменти значајни за памћење, да се уз све то није појавио и текст драге МАМЕ у "Дуги" под насловом "Марко и поледица". Пун туге и разумевања а, цео текст посвећује проблему аутомобилског удеса иако је ауто возио "високи професионалац и аутомобилски ас", ето, који је, изазвао судар, који, колико нам је познато, нису ретки у његовој шампионској биографији.

То, да судари нису ретки, мама није написала, али је, осетивши страх и бол, и јавно саопштавајући своје расположење, ипак и, посегнула за својим пријатељима, за компанијом "БК". И послужила се њима како би што лакше и перфидније казнила несташну децу НТВ "Студија Б" и показала им – да се свако име не сме помињати у јавности, посебно не у информацијама и на страницама независних медија. А браћа Карић, ти чувени музичари са Косова, ах да, недавно је и један новинар, бивши дописник "Вечерњих новости" нешто причао о њима. Као, када су они, још док су хлеб зарађивали свирањем, и гостовали у Хотелу "Металург" у Зеници, па, они били само свирач а он новинар, ето, они су, по договору са њим, приликом његовог уласка у хотелску салу, уста-

Мама Мира и њен "неустрашиви" мезимац

јали и свирали "Гранада"... Било и памти се! Дакле, данас ови моћни пословни људи, дакле они, само на један гест драге МАМЕ, а што и не би, када заједно пију кућне кафе, ступају у акцију. В.Д. директор НТВ "Студија Б", Драгиша Ковачевић то назива "договором између Рогановића и Компаније о преузимању "Студија Б", чиме су прекршене законске норме, а у суштини, мр Небојши Човићу, том "детету" Београда које прља руке и када не мора, запада оно најтеже задужење – да јавност обавести о неспоразуму и да је оснивач НТВ "Студија Б", Скупштина Града, и, по закону, власништво се од власника не може отуђити... Иако је власничка трансформација, односно, иако је у већини београдских редакција пре више година договорено и учињено и оне су данас деоничарска друштва.

Но, чињенице као и истина ни у овом, као ни у многим другим случајевима и нису важни. Значајно је нешто друго. Драга МАМА је у целој

ситуацији покушала да покаже како она има и нешто што се зове савест. Када је хаос већ настао и штета учињена, у већ поменутом тексту покушала је, да оправда и себе и сина, па пише:

"Није мој Марко био са поледицом у лошим односима. Није се плашио ње и није је потцењивао. Али, можда је поледица посумњала да је Марко не уважава довољно. Повредио је њену сујету и зато га је поледица опоменула...". Искрено, ето, др Мира Марковић пише о свом сину у својим дневничким белешкама, не били се, исказујући своју мајчинску љубав, испунила за оно остало. И даље, да би нас још дубље развежила, пише: "... поледица га је опоменула. Мало, додуше. Само, онолико, колико је потребно да следећи пут савлада своје пустоловно и храбро срце, бар за време дугих и ледених зимских дана..."

Тако драга МАМА о свом сину, за кога још увек каже да, не зна "који ће пут бити његов избор". А затим нам даље пара срце. Марко се после удеса, "запутио у Пожаревац, кроз ледену јануарску ноћ, испод касне месечине, пешице, повређен..."

Јунак је данас добро. НТВ "Студио Б" је у хаосу а пре неколико дана (19. фебруара), у једној београдској пошти, један младић, Марков вршњак, без десне руке, уместо десне ноге има протезу, млад човек са потпуно седим обрвама, невешто је левом руком попуњавао поштански чек. Ето, о том младићу и његовој трагедији досада ништа нисмо читали. Његова мама није објавила ни један текст у "Дуги", верујемо да нема чак, ни сва сазнања о трагедији и немилим догађајима који су трајно обележили овог младића, учесника рата који се сада притајио

на просторима бивше Југославије. Такође не верујемо и, да су мајке тешких инвалида из овог рата, непокретних младића, смештених у Центар у Сокобањску улицу, биле у прилици да нешто напишу и јавно кажу о својој деци. Нису нам предочиле да су ти младићи такође, али трајно осакаћени, негде пали на некој "поледици"...

За наш је важно да постоји једна драга МАМА која у сваком тренутку може да нам напише колико воли свога сина. А што се тиче посета редакцијама "Борбе" и "Вечерњих новости", тек толико за оне који не знају – предузеће "Студио Б" је давних седамдесетих година основала "Борба" уз помоћ "Вечерњих новости". Но, то је било давно. Заборављено је, али, не заборавимо да се у Марка не сме ДИРАТИ!

Светлана Ангић

Republika Crna Gora

MINISTARSTVO PRAVDE

Broj 02-348

Podgorica, 22.02 1996. godine

Na osnovu člana 8 stav 2 i člana 16 stav 2 Zakona
o udruživanju gradjana ("Sl.list RCG", br. 23/90, 13/91 i 30/92)
Ministarstvo pravde i z d a j e

P O T V R D U

"SRPSKA RADIKALNA STRANKA DR VOJISLAV ŠEŠELJ", sa
sjedištem u Podgorici upisana je u Registar političkih
organizacija dana 22.februara 1996. godine u knjigu broj I pod
rednim brojem 49.(četrdesetdevet).

Факсимил потврде Министарства правде Црне Горе о регистрацији "Српске радикалне странке др Војислав Шешељ"

ОПРОШТАЈНЕ ПАЦКЕ МИЛОШЕВИЋУ

Упоредо са сликама римске идиле председничког пара из Српског Сарајева емитоване су репортаже о Србима које је у сред зиме, тај исти пар протерао из родног града

Када је 22. фебруара напустио дипломатију и вратио се свом, старом послу у Вол стриту, бивши заменик америчког државног секретара, Ричард Холбрук, морао је и могао је осећати само једно – дубоко и искрено задовољство. Посао који му је поверен привео је готово самом крају. На жалост, најоданијег и најбољег сарадника међу тројицом председника са простора бивше Југославије, са којима је био у контакту, нашао је управо овде – у Београду.

Слободан Милошевић је у неколико протеклих година прошао кроз готово невероватну трансформацију од "тврдог националисте" који је одбијао и да се сagne (пред светом) до лежећег "миротворца" који је у својој сервилности према налогодавцима дошао до фазе када више и није чекао налоге, већ унапред, као да им чита мисли, испуњавао и оно што се нису сетили да траже од њега.

Последњи задатак Ричарда Холбрука, оно што се предпоследњег фебруарског викенда догађало у главном граду Италије, могло би се назвати само опроштрајним дељењем пацки, да упоредо са снимцима из вечног Рима праћених одговарајућим пикантним извештајима италијанских новинара о истачаном укусу нашег председника и сугруте му, при избору јела и пића; нису из Српског Сарајева стизали снимци несрећника који су потписом тог истог "човека од укуса" натерани да напуштају своја огњишта.

И, док је "прљави Дик", како Холбрука зову чак и пријатељи, Рим искористио да још једном, не без повелике дозе ироније, изрази своје запрепаштење променом коју запажа код Милошевића, овог пута није пропустио и да на најпрљавији могући начин (управо у складу са надимком) прокоментарише најновији српски егзодус као нешто што се "претерано драматизује и око чега се диже превелика бука".

Оптуживши, онако успут, за ову трагедију никог другог до актуелни политичко-војни врх Републике Српске, Холбрук је напустио место заменика америчког државног секретара, правећи се да не види све оне слике које су тих дана, а и још увек их шаљу, слали у свет Србима иначе ненаклоњени западни извештачи из Српског Сарајева, који ипак нису могли да остану слепи и неми пред толиком људском трагедијом.

Потресне слике несрећника који су своје ствари из силом остављених домова вукли кроз снег на санкама и само покривене најлоном, смењивале су

слике (стравичне и апсолутно неприличне) породица које из гробова ваде своје најмилије и спремају се да заједно са њима пођу на пут, често не знајући куда ће.

Старац и старица празних погледа стоје пред камером и на питање репортера – куда ће, са оно мало ствари колко су могли понети са собом; старац одговара: "Не знам, докле стигнемо. Нама је живот ионако завршен."

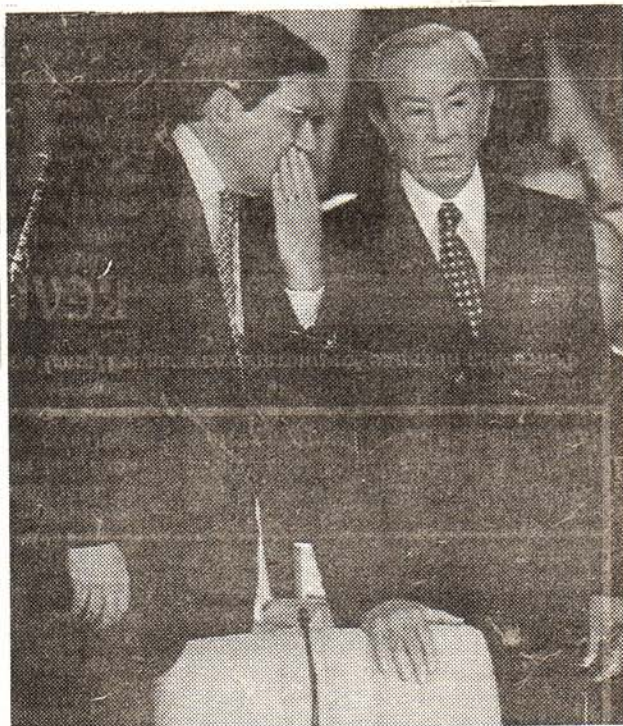
И, можда заиста стране тв-екипе и нису, али на све ово Милошевић је остао и слеп и нем.

Вогошћа је само, прва од српских општина које би по "Дејтонском споразуму", који је не размисљајући о људима који тамо генерацијама и генерацијама живе, већ само о себи и томе како да сачува свој положај, потписао наш "голуб мира" – до 19. марта требало да пређу под контролу тзв.

БиХ федерације. А то значи да су потресне слике које смо видели само прве у низу оних које ће се, све до 19. марта, понављати на сваких 5-6 дана. Јер, тако је заштртано у Дејтону. Јер, тако је у том небитном америчком провинцијском градићу одлучио да ће бити један човек лежерно налакћен на клавиру и вероватно (дубоко и мисаоно) загладан у светло које се преламало на коцкицама леда, у чаши пуној вискија, у његовој десној руци. И, да није трагично, било би можда и смешно. А, трагично је јер је управо он, својим потписом, један град – Сарајево, после векова колико су у њему живели, оставио без једног народа – без Срба.

Доказавши само још једном сву своју (готово непојмљиву) количину бескичмености пред западним наредбодавцима, Милошевић ни у једном тренутку није помислио на оне Србе које је тим потезом оставио и без крова над главом, и без воље и без наде у будућност и без оног најтананијег и најрањивијег у човеку, без успомена.

Најгоре што се једном народу може догодити догодило се српском народу. Догдило му се да је доведен у ситуацију да, без иједне врсте контроле (најпре-

Антисрпски тандем – Холбрук и Кристофер

парламентарне) о његовој судбини одлучује само један човек. Једног је човека лако упознати, спознати му све слабости и мане, и без много муке, уцењивати га и манипулисати њиме. Добити од њега, као реакцију на све неправде које се његовом народу чине – реакцију слепог и немог човека.

И, управо такав, слеп и нем, Милошевић ових дана пушта разно-разне западне (не)званичнике да лицмерно и лажно душебрижно зову српски народ да без страха остане у свом делу града – који ускоро неће бити њихов. Да остану са и под онима од којих су се три године бранили и успешно одбранили. Да остану са онима који су им три године најмилије убијали.

Из света, оног истог који је колико јуче на српску децу, жене и старе слао своје "томахаке" стижу гаранције о сигурности свима онима који се одлуче да и после деветнаестог дана марта остану у својим домовима. Уверавају их да ће све бити у реду, да им је безбедност загарантована и присуством снага ИФОР-а које се налазе на том терену.

Вероватно се ради о истим гаранцијама сигурности у које су недавно

имали прилике да се увере они несрећници чији су аутобуси, којима су били приморани да оду из (донедавно) свог дела града, били каменовани приликом проласка кроз муслиманске делове Сарајева, док су исти ти припадници ИФОР-а били само неми посматрачи. Очевици кажу да су они са нешто мало савести и људскости у себи, као одговор на молбе из аутобуса да спрече оно што се догађа, немоћно само слегали раменима.

Да ли се, можда, ради о истим оним гаранцијама сваке сигурности, па и сигурности слободног кретања коју су пре више од три недеље доживели генерал Ђорђе Букић и пуковник Алекса Крсмановић, када су против сваког па и самог закона логике ухапшени (киднаповани) и одведени у муслимански затвор? Или се, можда ипак, ради о оним гаранцијама сигур-

ности које су их, уместо на слободу, одвеле право пред Међународни суд за ратне злочине почињене на тлу претходне Југославије, са седиштем у Хагу. Да ли их иста та гаранција сигурности и даље држи у затвору (недалеко од самог Хага) иако Суд још није утврдио ни у ком својству (сведока или осумњичених) се они ту налазе?

И, чему да се уз такву "гаранцију сигурности" надају они тзв. обични "мали" људиако тако пролазе високи официри ВРС?

Најдволичније у целој причи је што Србе да остану у својим домовима зову управо исти они који ових дана штампају потернице на којима је највише српских фотографија и имена, уз покоје (симболично) хрватско или муслиманско, тек "да се Власи не досете".

Из истог оног амбијента са потерницама, као из Ц-продукције шпагети вестерна у којима фали још само Клинт Иствуд, ти исти људи покушавају да се прикажу као "српске мајке – Терезе". Мучно и неукусно. И, поред свега, са ове стране реке која тече испод Андрићеве ђуприје – мук. Или, још горе од мука. Не смањује се број на листи "дејтобранитеља".

Можда би најбоље и једино решење за Србе са ове и оне стране Дрине, да се сви заклетни браниоци идеје о заједничком животу у јединственом Сарајеву, на челу са Милошевићем и његовом породицом са Дедиња (и свих осталих "Дедиња") преселе на Илићу!

Роксанда Стаменковић

ИЗ БЕЛЕЖНИЦЕ РАТНОГ РЕПОРТЕРА

КОНОПАЦ ОД ЗМИЈСКЕ КОЖЕ

Београдска зима из деведесет четврте, када се све куповало и продавало у металним маркама преселила се овде. У јануар деведесет шесте. У Српску, на крај света. Kaputt, Serb kaputt.

Човек је имао седу косу, високо чело, руке беле као клише од кромпира, као снег који је почињао да пада, помешан са леденом кишом. Униформа на њему је висила, поцепана на два места. Очи су му биле велике, плаве, а доња усна помало истурена, готово модра, од хладноће.

"Опростите..." рекао је гледајући у врх мојих блатњавих патика док му је усна подрхтавала.

"Реци брате!"

"Да ли можеш да ми даш два динара, пола марке?"

Два динара. Унуци су ми гладни".

Гледао сам га, а грло ми је притезао конопач од коже одране змије, од змијске коже која се сушила и стезала ме све јаче.

"Син ми је погинуо. Данас пада киша. Немају хлеба деца."

Први пут иште.

Увукао сам га без речи, држећи за рукав униформе, у хол хотела, у ресторан.

Ишао је за мноме не питајући ме ништа, са миром човека коме се све већ десило и коме ништа више није могло да се деси.

Није хтео кафу, љуто је сасуо у једном гутљају у грло.

Радио је као учитељ у Дрвару. Син му је погинуо у последњим борбама. Сада је овде. Са снахом и двоје унучади. У подруму вишеспратнице. Ту у центру града. Имају брашна, али кад пада киша не могу да пеку хлеб. Хлеб кад је лепо време пеку испред зграде. Пеку га испод шлема. Као испод саћа. Наложје ватру и пеку хлеб.

Жуте дрвене летве деле њихов подрум на два дела. У другом делу је момак без ноге. Са женом и са малим дететом.

Кажем му ко сам. Племенито лице се облива црвенилом.

Читао је некада. Одавно већ нема новца за новине.

Можемо ли код њега?"

Можемо. И треба.

Али, немам коме да испричам, добри учо. Али причу о теби немам где објавити.

Од жена у црном које покривају и пијацу у Приједору, купујем конзерве, кесе са воћем.

Купујем лековите траве старчића са црним шеширом, и великим белим брковима. Купујем све траве са тезге.

Мирише мајчина душица.

Купујем, а стари узалудно покушава да размени десет марака. Нико нема толико новца.

Београдска зима из деведесет четврте, када се све куповало и продавало у металним маркама преселила се овде. У јануар деведесет шесте. У Српску, на крај света. Kaputt, Serb kaputt.

На пијаци је више продаваца него купаца.

Тезге са три продавца. Са по десетак упаљача и три четири кутије цигара. Са једном конзервом УНХСР-а.

Узимам и кило ракије, кило "суботичке смрти" за петнаест динара.

У подруму после првих пола литра, док ми утробу кида у трбушну дупљу зашивен пацов са два динара у зубима, на учино извињавање, да му је ово први пут да тражиновац, пијано тртљам:

"Увек постоји први пут. Што ниси жицао испред драгстора док си студирао. Сад би ти било лакше".

На другу половину флаше стиже Његош, Њего. (Његош је, међу Србима са оне или је то ова страна Дрине, често име".)

Кроз прозорчић висок свега двадесетак сантиметара улазе последњи зраци дневног светла.

Његош са једном празном ногавицом од униформе, закаченом зихернадлом за појас, седа преко пута на дрвени сандук покривен јагњећом кожом.

Наливамо му ракију у метално лонче:

"Најтеже ми је што не могу да изађем напоље поради себе док не падне мрак. Што ме жена мора за руку да држи док вршим велику нужду, ту испред зграде."

"Јуче је долазила комшиница... Псује, дете јој је угазило".

Празан, са лобањом пуном шпиритуса, од којег се упале мождане вијуге, отрова којег продају са разним етикетама на флаши, излазим из подрума у мрак улице.

"Живео мир, живели, срећна вам Република Српска, сви на своје задатке, сад" дерем се у кафани која ради читаву ноћ.

Дејтонски гавран долетео је на кров спаљене куће. У кљуну носи око. Велико црвено око.

Небојша Јеврић

ЗВИЖДУЦИ У ПЕТ ДО ДВАНАЕСТ

Док старци у окупираним деловима Републике Српске Крајине сами себи копају гробове, "Њујорк Тајмс" звиждуке упућене Питеру Галбрајту тумачи као "спречавање спровођења Дејтонског споразума"!

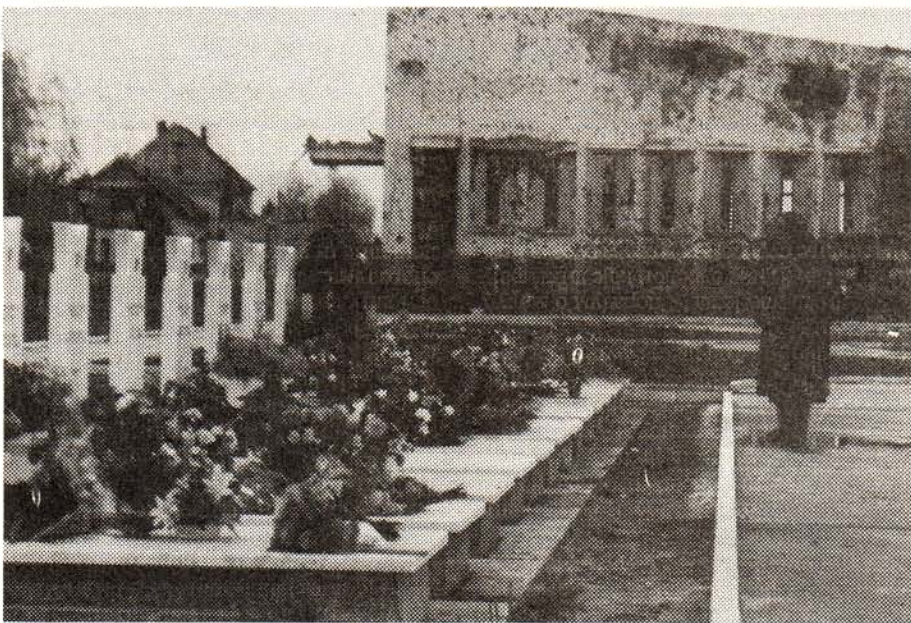
Великим словима, на насловној страни лист "Њујорк Тајмс" је објавио да је Питер Галбрајт, амбасадор САД у Хрватској, приликом посете Источној Славонији, кад је подсетио на "неизбежан повратак тог региона под хрватску власт" извиждан. Чуде се господа новинари како је могуће да, после свих оних потписа које Слободан Милошевић ставио онолике амандмане и на сам Дејтонски споразум неких 150 000 становника РСК (коју режим у Србији назива Сремско-барањска област) не прихвата то као неминовност. Ко то има права да првом човеку САД у Хрватској звижди и да га омаловажава и ниподаштава. Уместо да се на звекет каубојских мамуза сви штрцају и клањају они звижде. Стиче се утисак да нису задовољни. Тумаче уважени новинари уваженог листа ово као кампању за "спречавање спровођења одредби Дејтонског споразума" а да непријатељство које је довело до рата 1991. године, још прети трајном миру у бившој Југо-славији.

Оно што поменути новинари не могу схватити или што занемарују, а што српски народ са тих простора зна, је неколико чињеница из којих произилази као нормалан и једини исправан закључак и реакција. Прво, припремани покољ Срба са тог простора био је само наставак оног покоља из 1941-1945 године и представљао је коначно решење српског националног питања. Србима на тим просторима једино је било резервисано место подземљом. Као у Јасеновцу, Јадовну и другим сличним местима. Друго, отпор Срба и тада и сада представља само неслагање са таквом судбином и таквим статусом.

Треће, Слободан Милошевић није и не може бити шеф и газда свих Срба. Његови потписи не могу обавезати Србе из овог дела РСК да ставе главу на пањ, да погазе гробове оних који су у овом рату пали и прихвате да буду прогањани и уништавани на сваком кораку само зато да би оправдали један болесно издајнички потпис на једном, по њих уништавајућем документу, а да их нико при том ништа није питао.

Четврто, Амбасадор Питер Галбрајт је хрватски зет, па према томе не може бити непристрасан ни у једном делу, а поготову у овом, где су животи улог.

Пето, већина садашњих житеља Источне Славоније, Барање и Западног Срема, живела је на просторима који су сада окупирани (или тачније речено издани и продати од стране потписника Дејтонских папира) и врло добро зна како се

Вуковар '96. – Алеја ослободилаца

успаше односе према свему што је српско на тим просторима.

И дан данас, дакле шест месеци после Бљеска, Олује и сличних војно-пљачкашких операција увелико се пљачка и уништава све, а остаци остатака српског народа (старци од преко 75 година који су остали углавном због болести и немогућности да издрже пут) буквално ликвидирају. Оно мало млађих Срба што је остало похапшено је и по усташким законима или покљано и ликвидирано метком у леђа или осуђено на временске казне од десет и више година. И они ће, током из-државања казне бити ликвидирани. Лешеве старача који су ликвидирани или умрли од глади леже и по 15 дана непокопани. Старци од 93 године сами себи копају гробове да им кости не развлаче звери и пси.

На такве призоре наилазе хуманитарци (бар они које хрватске власти пуште на терен) широм Лике, Западне Славоније и Книнске крајине. То је суживот који чека и све оне Србе из Источне Славоније, Барање и Западног Срема. И зато не верују ни свим Галбрајтима, свим Главашима, свим Туђманима и свим Милошевићима. Још нису заборавили Пакрачку пољану и све оне друге пољане где Галбрајтови или Галијеви мисионари не пронађоше врло видљиве масовне гробнице од по две и више хиљада мртвих. Ако ипак буду морали да предају територије под хрватску власт нахрлиће

у Србију. Мораће јер им живота тамо неће бити. Тако ће добити још неколико стотина хиљада становника. И мораће дарешти њихов статус на тај начин што ће их населити у Србију и признати им статус равноправних грађана. Све друго за њих би значило сигурну смрт, или одмах или у врло блиској будућности. Чим би се светско мњење окренуло на неку другу страну. Све друго значило би буквално затирање и смрт. Шта може учинити флаша првокласног вискија испијена у Дејтону. Или је то она флаша попијена у Карађорђеву децембра 1994. У четири ока и из две чаше.

То што је, рецимо, Енглеска имала право да зарати због 5-6 чобана и 5-6 стотина оваца, а Срби нису имали право да бране 5-6 стотина хиљада своје браће није више важно. Више ништа није важно. Важно је једино сачувати животе ових пар стотина хиљада несрећних Срба, из, како је сада зову, Сремско-барањске области. И важно је променити однос према онима који се већ у Србији налазе. А однос према њима је поражавајући. Прво их је режим сместио по халама. Сад их и из тих хала (спортских) истерују на улицу, искључује се грејање, укида храна, понижавају их. Максимално, а можда ни то није битно. Можда је најбитније како цвркуће славуј с пролећа у Пожаревцу. И околини. Рецимо.

Момир Марковић

ПРОВАЛА МРЖЊЕ ЗБУНИЛА ЈЕ МНОГО ВИШЕ СРБЕ ИЗ СРБИЈЕ,
НЕГО ОНЕ ВАН МАТИЦЕ

СРБИ У ГЕНОЦИДНОМ ОКРУЖЕЊУ

Можда је један део Срба, преиспитујући себе, под светским притиском, отишао у тзв. "грађанске опције", стидећи се свог српства или због страха од непријатеља?!

Због геноцидних комшија, исељавање и мртвих Срба

Генерације српског народа, посебно у Србији, рођене после Другог светског рата, а и оне старије, нашле су се у колективном шоку, када су ватре неизазване, безразложне мржње према Србима почеле претећи да пале на читавом југословенском простору, брзо се претапајући у пожар геноцидног усмерења. Потпаљен најпре на Косову и Метохији, тај пожар мржње је на тињајућем, запаљивом тлу Хрватске нашао своју праву домовину, да би, неочекивано, попут стихије, и као неки нуспродукт, захватио и Словенију. На таласној дужини ове мржње, у њеном заокружењу, наћи ће се нешто доцније и муслимани у тадашњој Босни и Херцеговини, потом санџачки муслимани, нешто Мађара и оно мало Хрвата у Војводини. Колебљиви део овог геноцидног кружног фронта против

Србије и Срба представља македонски живаљ, алине иони из политичке партије ВМРО-ДПМНЕ.

Провала неразумљиве мржње збунила је Србе, пре свега и онајвише оне у Србији. "Шта се ово догађа?", кружило је питање, проткано неверицом. "Зашто нас мрзе? Шта им то радимо? Да им нисмо неко зло нанели?" Надовезивале су се недоумице, све више подижићу чуђење на степен националне запрепаштености. На ова питања није било нити је могло бити разумних, убедљивих одговора, а нису стизали, нити стижу из геноцидног окружења; ирационално не подлеже разумевању да би могло да буде објашњено рационалним средствима.

Историјски настао спонтано и неизазвано, са епицентром у Загребу,

овај геноцидни ката је данас стварност, а србофобија јавна, општепризната чињеница. Доскора је, из разлога неугодности и остатака стида, ова чињеница била скривана и порицана, да би данас, по проваљивању ове неотрпиве етичке бреше, србофобија избила и показала се у својој јавној отворености. Тако је србофобија, ослобођена одговорности за своје настајање и јављање, постала чиста фикција, која разлоге и мотиве налази у себи, у својој метафизичкој оптици, што значи да сама себе производи и тако се произведећи одржава.

А када је почела отворена анти-српска хајка на читавом простору фуриозног окружења, не само што се србофоби више не устручавају да признају своју мржњу према Србима и свему што је српско, при чему се, по правилу, подиже температура, него се том мржњом поносе као својим битним легитимитетом, и идентитетом, као идеолошким разлогом за своје постојање. Међутим, нико од њих не би умео да наведе разлоге као извориште за своју мржњу. А кад они који мрзе не знају зашто мрзе, како то могу да знају они које погађа та мржња?

Да неко може некога да мрзи без разлога, то најтеже иде у главу прагматским, рационалним природама, каквима обилује савремени свет, готово онај на Западу. Али тај западни свет, када се бави туђим невољама, више је свет мишљења неголи разумевања тих невоља. Овако сужена, уполовичена оптика углавном је одговорна што данас стижу гласови подршке Хрватима и Шиптарима на чијим душама лежи више од милион Срба, покланих током Другог светског рата.

Рационални и ирационални злочини

Управо зато што западни свет своје погледе на туђе невоље заснива на

мишљењу, а не на разумевању (Хајдегер: "Мишљење није исто што и разумевање" – "Битак и време"), он геноцидне злочине усташа и Шиптара ставља у исту раван с геноцидним злочинима нациста. Међутим, иако никакав злочин не може бити хуман самим тим што је злочин, баш са гледишта хуманости постојала је велика разлика између нацистичких и усташких злочина геноцида. Нацисти су лишавали жи-вота људе углавном без претходног мучења, по кратком поступку, дакле "цивилизовано", "културно", како би то могли да кажу Хрвати, док су усташе убијале крајње "нецивилизовано", бестијално у најодвратнијем смислу ове речи (вађење очију, скидање коже да би оголело месо било посипано сољу, одрезивање глава секирама, клање деце, дочекивање новорођенчади на бајонете. Чинили су и друга зверства којима је знатно обогатена енциклопедија људских гнусоба почињених углавном у далекој прошлости). Хитлеровци су убијали хладно, рационално, по "задатку" (стрељања, душегупке), док су усташе чиниле то помахнитало, са страшно, разјарено, уз шкргут зуба, не задовољавајући се да жртва издахне брзо, у једном трену, већ да њено умирање траје што дуже, да буде што болније, што теже, мученичкије, вишеструко, ако већ не може да буде вечно, попут мука у паклу.

Некажњавање злочина

У име прокламованог "братства и јединства" међу југословенским народима по завршеном рату и ради "мира у кући", суђења за злочине геноцида усташама из редова

Хрвата и муслимана, затим Шиптарима (Арнаутима) на Косову и Метохији, као и Мађарима, у Војводини, протекла су уздржано, готово у тишини, без буке и "узнемиравања" грађана, немарно и са оклевањем, уз отежање већине процеса. С протицањем времена и удаљавањем од ратних догађаја изнуђивана је, а и подржавана, психологија "било и прошло", или "догодило се шта се догодило, па шта се сад ту може", па и "морало је тако да буде", "судбина је била таква", како би све било заборављено, а убрзо постало и табу тема. Ова забрана је покривана сталним упозорењима Јосипа Броза "Чувајмо братство и јединство као зеницу ока". Ови позиви су значили заборавити на злочине, а злочинце оставити на миру, јер они су у суштини добри људи који нису знали шта раде. Суђено је мањем броју злочинаца, а неизвођење на суд осталих имало је укук разумевања, ако не и саглашавања са злочинима.

Ово праштање и прећутно подржавање извршених злочина геноцида над Србима одлучно је, последњих година, деловало на поновно разбуктавање старе, ирационалне мржње према Србима у редовима Хрвата, Шиптара и других учесника у геноциду током последњег рата. Стари сан о истребљењу Срба захватио је срца Хрвата, окупљених око Фрање Туђмана, као и остале србофобе у бившој Југославији. Страсна жудња, отворено и јавно испољавана, да уништавање Срба, прекинуто завршетком рата, буде настављено, хистерично је захватила хрватске масе и постала национална опсесија, идеолошки ослоњена на србофобију Анте Старчевића, "оца домовине".

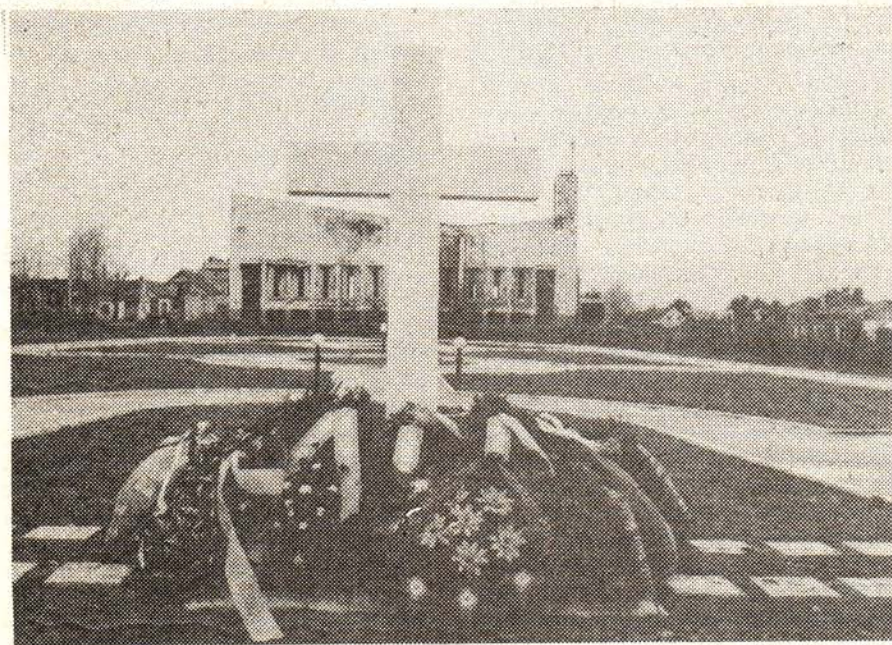
Једном речи, усташки нож, уместо да буде сломљен, био је само одложен у канију, да би данас, наоштрен још љуће, нарочито под Туђманом, био исукал у име одбране демократије и западне цивилизације.

Нигде се можда на свету не могу чути тако честа, нападна и тако масовна позивања на "Еуропу" и њену цивилизацију и упозорења на "културно" понашање, као што је то међу Хрватима. У истински цивилизованим и култивисаним срединама такве флоскуле биле би неукусне и деловале би примитивистички, као вербално надомештавање онога чега нема. Бранити сопствену културу, ако би била угрожена од неког, у овом случају, рецимо, од Срба (макар што свака култура, ако је права, тј. значајна, не може бити угрожена), то би се могло разумети. Али бранити западну културу, у којој готово да нема трагова хрватског духа, то није ништа друго него остатак крсташке психологије, изазване присуством Срба у непосредном суседству и фанатизованом нетолеранцијом према њима, каква је и на Косову и Метохији.

Србофобија као кукавичлук

Немоћни да објасне несхватљиву, параноично-геноцидну нетрпељивост и мржњу којом су окружени, међу Србима се у последње време јавља наивна и доброћудна, исповедно-мученичка дилема, не треба ли се окренути себи и погледати нисмо ли ми, можда, сами криви што нас сви из нашег окружења толико мрзе. Додуше, не сви. Јер кад би нас мрзели сви који живе заједно с нама, онда би смо заиста морали да потражимо у себи узроке те мржње. Како објаснити то што у источној Србији вековима живе заједно и у миру Срби и Власи, него да и једни и други припадају толерантним народима, што се може рећи и за Румуне, Словаке, Русине и остале националне мањине, па и за добар део Мађара у Војводини, где су Срби такође већинско становништво. Али Хрвати у Војводини, којих има око 70.000, не би били Хрвати, тј. припадници народа нетолерантног према Србима, кад не би дигли глас да траже оно што им никад није било нити им је данас ускраћено: равноправност са осталим грађанима Војводине односно Србије.

Ма колико се трудили да будемо критични према себи, не би нашли разлоге за мржњу којом смо окружени, излаз из ове збуњености не бисмо могли да нађемо ни у чему другом осим у једном: нагонско немирење с постојањем једне нације, српске, која, као супериорна у сваком погледу, сто-

Вуковар – споменик Србима палимод усташке руке

ји изнад оних који сањају о њеном уништењу, кадра да одбрани себе од читавог свог окружења, али да при том сваког од њих, одбрани и од себе, како је то у најнеодговорнијим тренуцима, какви су ратни, у безброј примера показивала. Битна разлика између Срба, с једне, и оних из њиховог окружења, с друге стране, у томе је што би се Србин посрамио ако би му неко, кога би ударио по једном образу, окренуо и други, док би тај исти смерни хришћанин "обрао бостан" тек ако би поступио тако пред усташоидним Хрватом, или муслиманом, па и пред Шиптаром.

Надмоћнији или бољи, по правилу не мрзи слабијег или горег од себе, док гори или нижи нерадо признаје вишег или бољег од себе, и ако би му се дало да овога уништи, он се не би, попут Краљевића Марка, вајкао што је погубио бољег од себе. Стога је разумљиво што ни Хрвати ни Шиптари ни муслимани немају у својим народним песмама тако високоморалну личност, какав је Краљевић Марко. "Мали пас лаје на великог", духовито је записао Предраг Милојевић. Овакав однос малог према великом израз је осећања мање вредности, што се своди на незадовољство собом. Свакако да овакви односи спадају у природне појаве. Али кад се мали и слабији намери да уништи великог и снажнијег од себе, то је већ противприродна појава. Ово тим пре ако мали није ни приближно тако срчан ни одважан борилац какав је велики. А кад је већ мали нехеројске, кукавичке природе, он се неизбежно служи нечасним средствима, тражењем заштите са стране и помоћи у онемогућавању великог да се брани, како би га, голоруког, лако уништио. Тако поступа и сваки злоћудни инфант када се, под заштитом старијих и моћних, свети својим вршњацима, или их пак безразложно кажњава.

Исти инфантилизам испољили су и хрватско-муслимански и арнаутски геноцидни слојеви 1941. године када су брже-боље принуђени уз окупаторске скуте немачко-италијанске солдатеске, како би, под њиховим патронажом, могли да насрну на голоруки српски живаљ.

А та геноцидна хајка на Србе настављена је и данас из истих, већ познатих гнезда, какво је, понајпре, оно у Хрватској, где су готово сви Хрвати стали уз Фрању Туђмана, и одакле су се, као и с Космета, растрчали разни србофоби по западном свету, да траже разумевање и помоћ тобоже у одбрани демократије, али и ради стицања државне независности, односно проглашења Космета за републику. У ствари, иза тих настојања за придобијање наклоности западног света, крије

Претеча Алијине војске – Ханџар дивизија

се тежња ка понављању, у новим приликама, геноцидних погрома Срба из 1941. године. Ти погроми се, на разне начине и у разним видовима, догађају под циничним изговором одбране демократије од тероризма. Овакво извртање чињеница, настојање да лаж упорним понављањем, буде промовисана у истину, битно је обележје усташоидног менталитета и то је његов аутохтони манир, поникао на хрватском тлу и већ опробан у ранијим временима, поготово у Независној држави Хрватској.

Неопрезност западног света

Свет изван бивше Југославије, поготово онај на Западу, гледа на збивања у бившој Југославији с дистанце и с досадом, кроз облаке дуванског дима из черчилоидног томпуса. Стога је тај свет далеко од стварних збивања на овим просторима, а како је, са својих висина, склон арбитражу, он лако подлеже једностраном расуђивању, заснованом на информацијама којима га кљукају емисари из Хрватске, Алијине Босне и Космета, и спреман је, на жалост, да подржи њихову ствар против Срба. А та ствар је геноцид, о чему западни свет, у својој безбрижности, и не сања. Своју представу о овдашњим приликама он се, као арбитар, није потрудио, нити се труди да попуни историјским документима о ужасима масакрирања Срба у НДХ и на Косову и Метохији током Другог светског рата, иако је то једини пут за разумевање овога што се догађа данас. Додуше, злочини геноцида над Србима у НДХ, на Косову и Метохији и у Војводини били су табу тема и у Југославији читавих 45 година, дакле и неколико година по смрти Јосипа Броза. Али то је прошлост. И шта се то тиче Европе?

Ње се то није тицало ни када су, у време рата, допирали до ње гласови о злочинима геноцида над Србима. Једини човек у Западном свету који је (наспрот Черчиловом патриотизму или националхуманизму који га је спречавао да разуме друге нације) показао светску, планетарну ширину свога хуманизма уз разумевање човека и света, био је Рузвелт, који је захтевао да Хрвати по завршеном рату буду стављени под међународни надзор. Али то је, једноставно занемарено, и данашњи Запад, подржавајући Хрвате и арнаутско-муслимански лоби, подржава у ствари настављање истребљивања Срба, који су у ранијим временима били већинско становништво не само на Косову и Метохији, него и у данашњој Хрватској.

"Али шта се то, опет, тиче Запада? Пакао – то су други".

Западни свет није, објективно, у стању да на прави начин буде присутан на ратним жариштима у бившој Југославији, како би могао да заври у свако село и сваки кутак у Хрватској, бившој БиХ, и на Косову и Метохији и да буде сведок свега што се тамо догађа.

Са Запада често стижу неке комисије, неутрални посматрачи са амбицијом да за дан-два, или за неколико дана боравка "на лицу места", путем разговора с једном и другом страном, открију која је од тих страна у праву, тј. коју од њих ваља подржати. Ова блиц истраживања подсећају на тестирање у школама при прелажењу из нижих у више разреде и без обзира на добре намере истраживача, представљају површно, у крајњем исходу неодговорно изабрану тачку гледишта, или грешку у методу. Јер кад не-

ко жели да упозна један народ и окружење у којем живи, он ће се најпре настанити у том народу и, научивши његов језик, провести у његовој средини најмање две-три године, делећи с њим добро и зло. Наиме, тек ако би такав истраживач доживео, као "Србин", оно што доживљавају Срби у Хрватској, бившој БиХ, или на Косову и Метохији, стекао би право на објективно суђење о приликама на овим подручјима.

Оно што западни арбитражни свет не види и не може да види јесте то да су се само име и појам Србин дубоко и неразлучно увукли у домове и главе Хрвата, сврстаних око Туђмана, да је сваки хадезеовац толико фрустриран постојањем имена и појма Србин, да их доживљују као антителу у сопственом бићу, којег се свим средствима ваља ослободити једном заувек.

Разлике у мржњи

На ову ирационалну, крвничку психологију, иманентну и арнаутском као и муслиманском живљу, настало је драматично буђење читавог српског народа, суоченог, тек недавно, са страхотама свога страдања пре пола века и смртном мржњом и опасношћу која му данас прети из околине. На мржњу, коју још не може да разумје, није му остало друго него да узврати мржњом, као једино могућном и делотворном реакцијом, принудно се, тако, према својим крвницима, постављајући у односе какви су међу народима владали у древна, вавилонска времена.

Ипак, те две мржње, хрватско-шиптарско-муслиманска на једној страни, и српска на другој, нису идентичне ни по свом настајању, ни по карактеру. Управо зато што је безразложна, дакле необјашњива, прва је аутохтона, независна од околности, што је чини тако рећи природном појавом, док је друга, српска, изнуђена, неприродна. Прва је стара, друга новорођена, млада. Прва је укорењена у дубљој прошлости, трајна, друга је површна и привремена, склона да ишчезне примири ли се и повуче она која ју је изазвала.

О овим психолошким и, може се рећи, менталним разликама које се тичу могућности толеранције међу овдашњим народима, западни свет, из разумљивих разлога, нема ни приближно јасну слику. Стога се он чуди и пита се шта се то догађа, какве су то међународне нетрпеливости и покољи. На феномен мржње међу народима негдашње Југославије Запад је склон да гледа као на фантастичну, измишљену причу, као на фарсу, како му се то, уосталом, сервира од стране хрватско-шиптарско-муслиманског лобија.

Афирмисани србобоб

Привредне недаће, сиромаштво, главни су узроци таквог стања и таквих односа, резонују, донекле с правом, на Западу. Али количина нагомилане мржње је тако велика и њени су корени и сувише дубоки, да није сигурно да би економски преображај могао сасвим и у догледно време да ову мржњу апсорбује.

Уклети креатори зла

Околност што се западни свет не труди да упозна узроке садашњег стања у међународним односима у Југославији добро је дошла хрватско-шиптарско-муслиманском лобију да обасипају Запад неистинитим, злонамерним информацијама, приказујући стварност прећуткивањем историјских и савремених чињеница, или њиховим извртањем. Сакрити чињенице, или их приказати на штету Срба, то је био, и данас је, основни посао и брига ових произвођача дезинформација.

О масовним гробницама Срба западни свет ни после рата није сазнао ништа! У њиховим енциклопедијама Јасеновац не постоји ни као појам! Осим у швајцарској енциклопедији, где је представљен као хуманитарна установа! А у америчким изворима говори се чак о геноциду Срба над Хрватима! Овакво цинично извртање чињеница и тако дуго и успешно сакривање истине, свакако да је јединствена појава у информативној пракси Запада. Невероватно је да је Западни свет, упркос Рузвелтовом упозорењу о Хрватима и прокламовању незастаревања одговорности за злочине геноцида, ћутао (и још ћути) о усташко шиптарским злочинима геноцида над Србима, иако је био обавештен о њима и у току рата и после рата, посебно књигом, "У име Божје", објављеном 1951. године у Француској и преведеном на многе је-

зике, а код нас тек пре неколико година.

Многи постављају питање, зашто су Срби ћутали док је против њих ширена тако зловонна пропаганда, и зашто још ћуте. Одговор је једноставан: за време Броза морали су да ћуте. А данас се пак не журе да обелодане истину, што у иностранству вероватно изазива сумњу у њихову невиност. При томе се у иностранним круговима заборавља на психологија човека праведника, који зато што се не осећа кривим, остаје пасиван и презрив на подметања и лажи, уверен да је чак недостојно, у неку руку и контрапродуктивно, бранити се од њих, кад је истина на његовој страни, и кад истина на крају побеђује.

Услед занемаривања ове психологије у индолентним западним круговима, дошло је до тога да из игре испадне оптуживана, а невина, страна, а да пропагандном сценом завладају недобронамерни, зли мешетари из усташко-шиптарског лобија, који и данас отворено и заједнички наступају против Срба и Србије. Антисрпска пропаганда у западним средствима информисања, већ само својом упорношћу и захукталашћу, изазвала би подозрење у сваком прониљивијем духу, тим пре што се није чула и није се могла чути друга страна против које је упорена та пропаганда. Међутим, догодило се и догађа се обрнуто: наклоност Западног света се окреће према произвођачима зла, при чему се, штавише, показује воља да им се помогне као браниоцима демократије. На овај начин дух неправде из старозаветне Књиге о Јову добија данас своју реинкарнацију у бићу и судбини српског народа. Уколико је јешћа и зловонна мржња према Србима у њиховом окружењу, утолико расте даровитост произвођача зла, првенствено оних из редова туђмановаца и исламског лобија. Ако би било могуће материјализовати снеге о уништењу Срба, што свакодневно, као главна емотивна садржина живљења, интимно заокупљају геноцидна срца Хрвата, Шиптара, и муслимана, од српског народа за тили час не би остало ни трага.

Како довршити раније започето уништење Срба данас, без ослонаца на окупаторске војске, то је оно што лежи у основи свих тежњи и поступака као крајњи и врховни циљ србобобске конгломерације.

Да ли се, можда, због одсуства природног закона на просторима предратне и ратне Југославије, по којем велика риба гута малу рибу, тај закон претворио у своју супротност, изражену у тежњи, вероватно јединственој у свету, да мале рибе, координирано, прогутују велику?

Драгослав Поповић

КАУБОЈИ У СТУДЕНИЦИ

Сигурно је да каубоју није место у Партенону, као што је сигурно да само каубој може да уништи Партенон.

"Такмичење за одликом заменило је просту принуду. Настало је постепено одавање привлачностима порока. Све је више било ходника са стубовима, купатила и отмених банкета. И ово су у свом незнању звали цивилизацијом – али то је био само део њиховог ропства".

Тим речима је Тацит у свом делу "Агрикола" описао римски империјализам и британско ропство. Наметањем своје културе Римљани су успели да натерају Брите да се утркују у новим порацима које су сматрали новом цивилизацијом. Несвесно Брити су из дана у дан постајали све више зависни – робови који су себе сматрали слободним.

Рим се памти по политичком идеалу реда који је остварен захваљујући ПУТЕВИМА и КОЛониЈАМА. Путеви и колоније су омогућиле оснивање велике државе (империје), одржавање реда и пружање отпора непријатељским нападима.

Претече модерног империјализма су касније еволуирале. Установило се да је далеко већа штета стално уништавати и поново градити јер се јављају велике жртве, у сваком погледу. Погрешан метод је употребом силе натерати друге да прихвате туђу цивилизацију. Супериорност цивилизације постоји и уколико њене вредности признају и они који јој не припадају. Дакле треба пронаћи начин сеобе система вредности и уградити га на страну тело. За ту сеобу не треба бирају средства. Све је дозвољено што даје резултате.

Један народ, његова култура, па и цивилизација пропада уколико јој се наметне нов систем вредности тако да се људи утркују ко ће пре прихватити и показати да је цивилизованiji од осталих.

Унутар исте цивилизације такође се води беспопшедна борба култура. Познато је да Французи, без обзира која је политичка групација на власти, воде жестоку борбу против американизације Француске. Забрањују или уводе квоте колико може у току године да се увезе грамофонских плоча, касета, видео трака са филмовима и штампаних публикација из САД и из других земаља енглеског говорног подручја. Желе по сваку цену да заштите француски језик, француску културу и ду-

шу свог народа. Наравно и Французи имају своје интересно подручје које далеко превазилази простор државе Француске. Зато што се бране од американизације нико Французе не проглашава националистима. Напротив, сви се максимално труде јер им је познато да американизација само може донети штете Французима.

Да ли вреди помињати како Немци штите своју аутомобилску индустрију од Јапанаца, или француско-италијански рат због вина. У тој борби за своју културу и идентитет често се не бирају средства, али никоме не пада на памет да одбрану интереса назове национализмом, примитивизмом и протеклуком. Заштита културе и идентитета свуда се цени и поштује.

У генералном освајању простора значајну улогу имају медији а нарочито званична политика. Једноставно је утврдити да главни разлог у наметању културе, па и нове цивилизације, има економски интерес. Империјалиста жели нова подручја за трговину, која ће што дуже и што жешће држати у стању зависности. Кад се помало отшкрине маска империјалне силе обично се види вулгарни провинцијализам. Тај провинцијализам је лепо скривен и зато је штетан.

Додуше дешава се да империјализам донесе и нешто добро. Неку нову иновацију и корист за мали народ и малу културу. У поређењу са штетом коју увек доноси, користи су занемарљиве. Не треба заборавити да је представник западне цивилизације трговац а источне песник, односно духовност. Уколико песника, духовност и културухвати синдром западне цивилизације могу се само претпоставити штете које предстоје малим народима који не припадају западној цивилизацији. Због тога се пресија и највише примењује према култури и њеним посленицима.

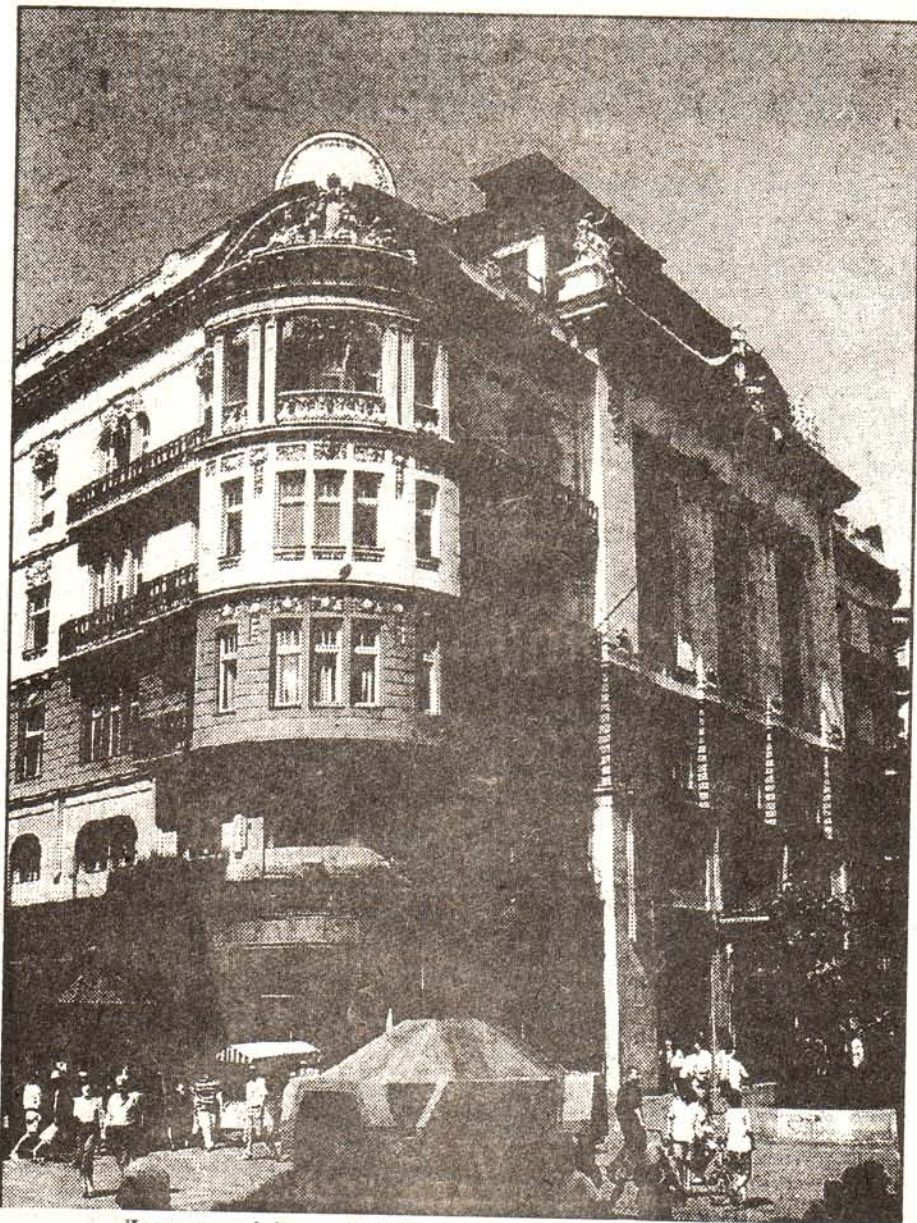
Једноставно се могу обезбедити "Кока кола", "Пепси кола", телевизори, видео рикордери, фармерице, патике, тренерке и друга задовољства, најједноставнијим увозом за шаку тешко обезбеђених зелених долара. Могуће је, без неке нарочите муке обезбедити и лиценцу за производњу Кока коле и других роба али готово је немогуће добити нову технологију за производњу лекова, у металургији, генетици и другим

областима који се фундаментално тичу виталности и опстанка нације. Те технологије долазе тек пошто се смисле новије и боље. Дакле шкарт је загарантован.

Како утврдити шта је добро што доноси друга цивилизација а шта шкарт? Како се заштитити од оних који сваку заштиту српске културе и традиције називају национализмом и примитивизмом? Шта рећи о онима који помињање митске прошлости, поштовање традиција и постојање природних разлика између људских колектива називају национализмом?

У Белој кући већ скоро 100 година једино могу да се гледају каубојски филмови, и то они који представљају класику, филмови који приказују пионирско освајање дивљег запада и цивилизовање домородаца. Филмови који су домаћи задатак за све председнике САД и његове госте. Митови о Буфало Билу, Дејви Крокету, ренџерима и шерифу на дивљем западу не смеју да се забораве. Они се стално понављају и осавременавају да би стално били присутни и подсећали све редом како је настала америчка цивилизација. Мит о настанку те цивилизације не сме нико да наруши јер је то вредност која је омогућила све благодети једном, најмлађем, народу. Пошто је у суштини мит о каубојима вулгаран, Американци су се досетили, да уколико желе да буду цивилизација, морају да покупе нешто универзално по чему су се карактерисале све империје у историји. Зато никог не треба да чуди што капитални објекти у скоро сваком већем месту у Америци представљају верну копију, или неоодољиво подсећају, или користе мотиве грађевина хеленске или римске културе. Треба их разумети јер нису народ и немају своју аутентичну културу која представља цивилизацијски феномен. Начин који су применили да би решили одсуство самосвојности покушавају да примене према свима. Очигледно је да каубоју није место у Партенону, као што је и сигурно да само каубој може уништити Партенон.

Наши "миротворци" су вољни да у Студеници виде како свету литургију врше каубоји. Тада би по њима дошло до укључивања Срба у нове цивилизацијске токове. Тај амерички про-

Да ли и у којој мери САНУ штити националне вредности?

винцијализам је за неке "миротворце" постао мерило универзалне вредности. Амерички митови и традиције су, за њих, вредности а српски митови и традиције примитивни национализам. Оно што Американци никада не би применили у САД, врло радо извозе и намећу, а наши "миротворци" радије прихватају туђу цивилизацију него што у нашим митовима и традицији траже оно са чиме можемо запањити свет.

Да ли треба помињати да није било косовског мита Србија се никада не би ослободила турског јарма. Да Србин нема своју Цркву одавно би био Турчин. Да нема слава и домаћина да ли бисмо данас и ми постојали. На жалост и ови најновији "миротворци" – комунисти, космополити не би постојали, да није било људи који су поштовали српску традицију и обичаје, и не би могли да нам придикују да су српски митови и традиција нешто примитивно.

Погледајмо нашу историју. Сви велики људи били су мање или више националисти. Тај њихов национализам им је омогућио да се издигну и буду неприкосновене величине. По нашим миротворцима свети Сава, Цар Душан, Немањини, Његош, Карађорђе, Милош, војвода Степа, војвода Мишић, мајор Гавриловић, Солунци, четници и све патриоте које су браниле и градиле своју Србију су прљави примитивци. Када би неки Американца причао да је примитивизам и простачко оно што су за народ учинили Линколн или Рузвелт наишао би на општу осуду јавног мњења. Када о нашим националним величинама глобради научник, стипендиста Републике Србије, проговори као о нечему примитивном, простом и национализму осуда изостаје већ следи награда државе Србије. Зашто у осуди и девалвирању наших митова и традиција тражимо копчу са светом. Познато је да изобиле средстава за живот не мо-

ра значити и бољи квалитет сопственог живота. А можда то некима није јасно. Кад сазнају обично је касно.

Када би Клинтонова ћерка јавно рекла да је пријем новогодишњих пакетића од Деда Мраза примитиван обичај а да би јој било много драже да јој поклон донесе Божић бата, уследила би оштре реакције јавног мњења, политичара а богами и Свете столице. Ћерка човека који себе сматра вођом свих Срба ладно је изјавила да је туцање јаја за Ускрс примитивизам. Осим српских радикала готово да нико није ни осудио ту наказну изјаву. Додуше не треба се љутити на ћеркицу јер није имала од кога да научи шта су наши обичаји. Да ли можете замислити изненађење Грка када су видели да се самозвани отац свих Срба света на Зејтинлику није прекрстио. Ћеркица је дакле, као мање више верна копија татице, учинила управо оно шта ју је татица научио. Дакле, ћеркица није крива.

Анационални великани не постоје. То је историја доказала. Као што је доказала да без националне самосвесности народ постаје безлична копија. Ако на храст калемите банану добићете као плод ништа. Зар није боље од хрasta направити намештај па са њим у свет. А банане увозити уколико нам подбаци род јабука, крушака и шљива.

И код највећих промена нема опасности од потпуног обарања садашњег друштвеног склопа. Зато је и поред 500 година владавине Турака и 50 година владавине комуниста остала Српска православна црква, традиција и обичаји. Без обзира што су те вредности за "миротворце" који нам кроје судбину знак примитивизма традицију и обичаје треба поштовати. Само је још потребније разоткрити шарене лаже. А шарене лаже су кад комунисти славе Видовдан, Церску битку, битку на Иванковцу, одбрану Београда, пробој Солунског фронта и друге значајне датуме наше прошлости. Тим прославама желе да нас преваре како нису анационални већ национално свесни комунисти. Глупост, доглупости. Истовремено славе и 7. јул када је Србин убио Србина.

Према броју бадњака који су ове године унети у домове рекло би се да смо прави православни народ, који држи до обичаја и традиције. Изгледа, на први поглед, да нас је много који смо спремни да осудимо "миротворце" због ниподаштавања наших обичаја и традиције. Камо среће да је тако. Сигурно би онда имали и правог националног вођу и не би се стидели да кажемо да смо Срби. Овако лично на Хазаре, а некима и на Гојски народ. Да то не бисмо били поштујте српске обичаје и традицију а критички преиспитајте све "благодети" које нам нуди западна цивилизација и њени миротворци.

Зоран Красић

Изгледа да је градоначелник Београда, Небојша Човић, на себе преузео решавање такозваног "Косовног питања":

У намери да доака Шиптарима направиће Кинеску четврт у Београду!

Јесте да Кинези немају баш неки велики наталитет (пуким случајем их је онолико) али би зато могли да долазе у неограниченим количинама.

Осим тога, ускоро би Кинези могли да буду још једна спона између Мађарске и Србије: У Мађарској је за Кинезе (њих 6.000) већ затражен статус националне мањине, а зна се да су националне мањине мостови међу нацима.

Да се није појавио "Дневни телеграф" и даље бих се мучио читањем штампе. Овако, сада пола текстова превидим, а ону другу половину прочитам у лифту. Ако ми је баш до читања дужих текстова, купујем "Огласе".

По анкети направљеној међу Американкама, од сто најугицајнијих жена у историји човечанства (укључујући и Америку), Клеопатра се нашла на тек 84. месту; читавих 34 места иза Коко Шанел, која је само 16 места иза Голде Меир.

Као што се и могло очекивати од тако "религиозне" нације, право учешћа у анкети имала је и Богородица. Нашла се међу првих десет, на тачно 10. месту.

За најугицајнију жену свих народа и свих времена изабрана је нека Елеонора Рузвелт (откриће године?), жена неког председника Франклина (где ли му то дође?).

Штета што Србија, због санкција, није имала право учешћа у анкети! – теши се једна овдашња особа, која, судећи по докторској титули, није Даница Драшковић.

Ко зна, можда су ови "наши" заиста ретардирани. Сви други комунисти се већ враћају на власт, а ови нису још ни кренули!

Антисрпска кампања по француској штампи могла је и горе да испадне. На сву срећу, како јавља ФП, сваки пети Француз је – неписмен!

Има ствари где смо и ми испред света: док су по читавом свету посејани милиони нагазних мина, у Србији

по купатилима висе словеначки бојлери ("Тики Горење") на чију склоност ка експлодирању и велику разорну моћ указује (21. фебруара) београдски СУП.

Чује се да ће, по предлогу Нове демократије и СПО-а, по приступању Југославије "Партнерству за мир", ови бојлери бити једино наоружање које ће Срби смети да задрже.

Румунски (пензионисани) тениски ас Илије Настасе кандидат је за генералног градоначелника Букурешта. Бивши голман румунске фудбалске репрезентације Некула Радукану кандидује се за председника шесте букурештанске општине. Певачке звезде народњака Ирина Логин и Беноне Синулеску основали су своју политичку странку. Глумци В. Ребенцук, Ш. Радоф, М. Албулеску, велики песници Ана Бландијана и Адријан Паунеску пуним жаром иду из једне у другу политичку битку, док су председници Савеза композитора и Савеза књижевника (М. Јоргулеску и Ј. Улић) образовали "партију интелектуалаца", тзв. "Румунску алтернативу". У политици су врло активни пијаниста Дан Григоре, као лидер једног либералног крила, и оперска звезда Еуденија Молдовеану, потпредседник владајуће странке.

Ако сада очекујете коментар у стилу "Уби мачку да ти мишеви коло воде" – преварили сте се: NO COMMENT!

Словеначки демографски стручњаци прибојавају се да би се могла испунити жеља понеког од њихових суседа: Уз овакав наталитет какав сада имају, Словенци би могли да изумру!

Како јавља "Политика" (21. фебруара), демографски стручњаци били би за увоз тзв. "јужњака" и "предлажу оријентацију на што је могуће квалитетнија, пре свега стручна и образовна, обележја оних који би, на основу такве стратегије, требало да се уцеле у Словенију".

Буди Бог снама!

Шта све код њих важи као "стручност" и "образовање"!

Изгледа да Загребчани масовно пате од шуљева!

Зар би иначе забранили једном чувеном Панонцу, тако омиљеном у Новом Саду и Београду, да одржи концерт у Загребу?

Хашки трибунал оптужио је генерала Ратка МЛАДИЋА, а киднапован је пуковник Алекса КРСМАНОВИЋ.

Баш воле да компликују! Могли су то и у комаду да добију.

Због скучености простора којим располаже Хашки трибунал (само 24 хелије за толико Срба), земље сексуалне револуције (Шведска, Данска, Норвешка и Финска), поверовавши у измишљотине о српским силовањима, понудиле су трибуналу на располагање и своје затворе.

Поред њих, своје затворе понудили су још и Холандија, Италија, Пакистан и Босна и Херцеговина.

Разумем што се Енглези праве Енглези, али не разумем Италијане: Ко би рек'о да су и они од те сорте!?

Јесте ли чули за Клауса Барбија? А за Сержа Кларсфелда?

Овако је то било: Тај Клаус је својевремено био шеф Гестапоа у Лиону, у Француској. Много година после рата, њему је на пут стао, хапшењем, овај други, тај Кларсфелд, чија се жена још много пре њега прославила тиме што је јавно ошамарила ништа слутећег немачког канцелара Кисингера, оног између Ерхарда и Бранта. Тако је Кларсфелд постао (не шамаром већ хапшењем!) ловац на ратне злочинце, нешто попут много славнијег Визентала.

Е, како докон поп и јариће крсти, дошао је крајем фебруара тај Кларсфелд на Пале. Ко је ловца довео на овај сафари не зна се, али се зна да је исти покушао "ратне злочинце" Младића и Карачића да наговори да поћу са њим и предају се – Хашком суду!

"Ратни злочинци", и не проверивши његову дозволу за лов, само су му наредили (ако је веровати БК Телевизији) да одмах (24. фебруара) напусти Републику Српску!

Право је чудо да га нису, када су већ ратни злочинци, на првом дрвету обесили за...

Имали би вала и зашта!

Кад је толико храбар, мора да су му огромна!

Или можда господи и нису неки ратни злочинци?

ПОЛИЦИЈА И МИ

"Велика Србија" ексклузивно објављује делове књиге "Полиција и ми", аутора Драгољуба Татомировића са намером да као гласило највеће опозиционе странке у Србији, информише, упозна и упозори своје чланове и све друге грађане на одређене недоследности полиције и на могуће, законите и рационалне начине супротстављања таквим недоследностима.

Књига је припремљена за штампу али се чекало на штампање јер ниједан професор Правног факултета није смео да напише и потпише рецензију, ниједан лист укључујући и оне који слове као независни није смео да о овој књизи напише ни један једини ред, нити је било који издавач желео да је штампа.

Књига је обима 200 страница, ћирилица 11x18 цм и може се резервисати и наручити директно код аутора на тел/факс 011-1775-371 (10-21 ч), по цени од око 40 динара примерак (плус – минус 5 динара)

Уместо увода

Ова књига има за циљ да помогне грађанима у комуникацији са полицијом као државним органом и полицајцима, али и да подсети полицајце на обавезу да увек поступају у складу са законским прописима и да су они уствари ту да својом стручном, савесном и поштенем делатношћу помогну грађанима.

Наравно, имао сам у виду и све своје грешке почињене у раду на различитим полицијским пословима – ово је и покушај да се за те грешке некако искупим, као и покушај да садашњим припадницима полиције скренем пажњу да они те или сличне грешке не чине.

Београд, Јул–Децембар, 1995. г.

Аутор

Могуће неправилности у раду припадника полиције приликом контроле саобраћаја, возача и возила

До сада сам указивао на могуће недоследности у раду припадника полиције у вршењу послова сузбијања криминалитета – које се могу сматрати неправилностима које ничим не тангирају огроман број грађана, који воде рачуна да ни на који начин не буду обухваћени полицијским активностима, тзв. преткривичним поступком.

Али, када је у питању саобраћај, изузе-така нема. Сваки грађанин је био, јесте или ће бити страна у комуникацији са једним делом полицијске организације, која се бави пословима контроле саобраћаја, возила и возача.

Тај сегмент полицијске организације је добро позната саобраћајна милиција која покрива целокупну територију државе и која је организована на одговарајући начин.

Њене обавезе и права су врло обимна, а како сам већ рекао, из великих права и обавеза проистичу и одређене

недоследности. Овде ћу, имајући у виду ширину круга грађана које би то могло занимати, детаљније говорити о недоследностима припадника саобраћајне милиције у обављању послова контроле саобраћаја, возила и возача, начину супротстављања тим недоследностима, односно о коришћењу тих недоследности а избегавање државне репресије чији је иницијатор саобраћајна милиција.

Права саобраћајне полиције су идентична са правима припадника свих осталих полицијских служби, с тим што она примењује она овлашћења која јој омогућавају несметано извршавање постављених задатака.

Грађане као возаче и учеснике у саобраћају у било ком другом својству, по мом мишљењу, највише могу занимати послови саобраћајне милиције:

- Контрола брзине кретања возила;
- Поштовање саобраћајних прописа;
- Управљање моторним возилима у стању алкохолисаности (пијанства);

– Техничка исправност и легалност порекла моторних возила.

Саобраћајна милиција у Републици Србији опремљена је одговарајућим техничким средствима за контролу брзине кретања возила. Овом делу задатака саобраћајне милиције прилази се одговорно у смислу учестаности и масовности контроле брзине кретања возила, како у насељеним местима тако и на отвореним путевима, и врло недоговорно, нестручно и незаконито, у смислу употребе расположивих техничких средстава којим се, на законом прописани начин, документују одређени прекршаји.

Наравно, недоследностима и незаконитостима у раду саобраћајне милиције умногоме доприносе судије за прекршаје које уместо аргумената саобраћајне милиције, у облику материјалних доказа (када год је то могуће) да је грађанин учинио неки прекршај, прихватају тзв. "лично опажање овлашћеног службеног лица" – која су, према примеру штампаном у прилогу ове књиге, оспособљена и да непоследним опажањем измере брзину кретања од тачно 61 km/h, што је много и за несумњиво велику способност српске полиције.

Брзина кретања моторног возила мери се врло прецизно и успешно техничким средствима – најчешће РАДАРИМА, али и Видео тахографима, наравно уз услов да њихови корисници поштују техничка упутства за рад са тим средствима и да поштују остале критеријуме неопходне за добијање валидних докумената као доказа за учињени прекршај.

Српској полицији ово није непознато, напротив! Али из разлога већег комфора у раду, а мањег уважавања права грађана која им дају постојећи законски прописи она се опредељује на рад који је права карикатура прибављања доказног материјала за прекршаје за које се грађани пријављују и потврда већ цитираног мишљења већег броја старешина у милицијским јединицама – "Да се нама верује!"

Како изгледа у пракси недоследно поступање неких припадника саобраћајне милиције на пословима контроле брзине кретања моторних возила?

Прва варијанта – почетак контакта:

1. Саобраћајни милиционер зауставља одређено возило и издаје наредбу где да буде паркирано;
2. Од возача се узимају документа – возачка и саобраћајна дозвола и саопштава му се брзина кретања којом

се возило кретало. Возачу заустављеног возила изриче се мандатна казна у одговарајућем износу уз спремност милиционера да одмах изврши наплату изречене казне;

3. Возач плаћа казну, милиционар му враћа документа и контакт је окончан;

3.а. Возач из било ког разлога одбија да плати казну (нема новац, не жели да плати у том тренутку, изражава сумњу у брзину кретања која му се саопштава и сл.) и моли да милиционар предузме потребне мере;

4. Милиционар захтева да возач изађе из свог возила у којем је до тада седео и да са њим пође до службеног возила милиције, које је обично удаљено 25–30 метара у циљу узимања података.

– Возач заустављеног возила поступа по захтеву и иде са милиционаром до службеног возила милиције;

– Милиционар седа на једно од предњих седишта милицијског возила, па или затвара врата на возилу и отвара прозор на њима или кроз отворена врата наставља комуникацију са возачем заустављеног возила;

– Возач заустављеног возила стоји поред возила у својству окривљеног који уместо да је одмах платио казну, задржава милиционера у раду, терајући га да "пискара";

– Милиционар дуго и детаљно записује, питајући возача за податке које возач у том тренутку може да искриви, да их не каже или да их каже погрешно, као: занимање, запослење, надимак, уз изразе љутње ако возач каже да је без занимања, запослења и без надимка, и као успутно ставља возачу на знање висину казне коју ће по пријави коју ће поднети, изрећи судија за прекршаје;

– Милиционар тражи да возач потпише "Записник" – формулар на којем су записани подаци возача, возила и брзина кретања. Возач то потписује, милиционар му враћа документа и контакт је окончан.

Друга варијанта у случају да милиционар одмах жели да узме потребне податке:

– Милиционар захтева од возача да изађе из кола и пође са њим до службеног милицијског возила "да му се узму подаци";

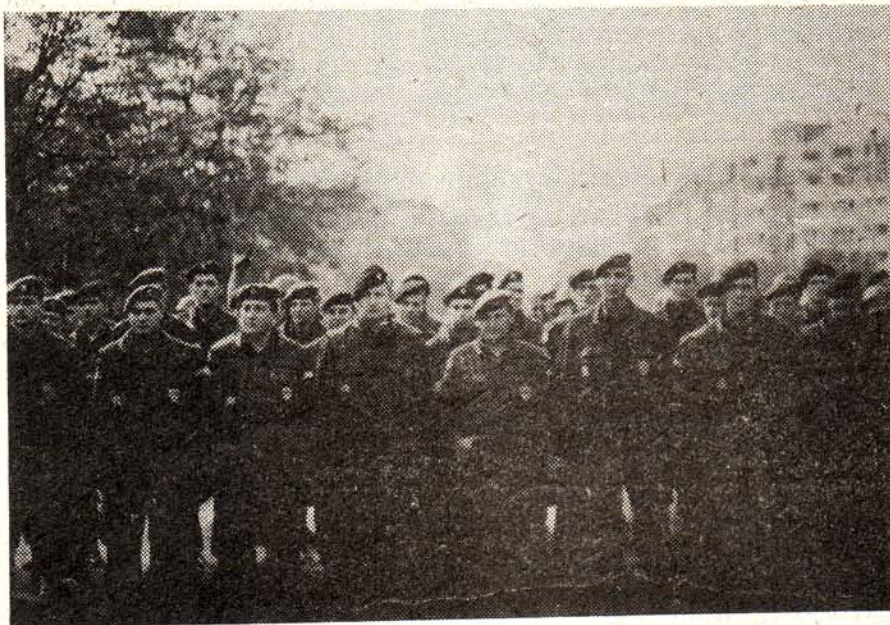
– Возач одбија да излази из кола, напомињући да је милиционару дао сва документа која поседује;

– Милиционар одлази до службених кола и после 15–20 минута се враћа до возача са захтевом да потпише "Записник";

– Возач одбија да потписује било шта сматрајући да он у све то "писаније" не треба да се меша;

– Милиционар, видно љут уз труд да то не покаже, враћа документа возачу и контакт је завршен.

Трећа варијанта у случају да возач не жели да плати казну нити да изађе из свог возила:

Путујући полицајци - живи зид у Новом Саду

– Милиционар тражи од возача да изађе из својих кола и пође са њим до службеног милицијског возила "да му се узму подаци";

– Возач одбија и једно и друго:

– Милиционар уз једно значајно "Дообро!" – ставља документа возача у џеп и без речи објашњења наставља да зауставља друга возила. И са њима поступа на већ описани начин, с тим што се контакти са полицијом, оних возача који одмах плате казну окончавају за минут-два, а они који не желе да плате казну, бивају паркирани иза овога који је већ показао своју непослушност. Они су на чекању.

– После 15–20 минута возач првог паркираног возила који није желео да плати казну, одлази до милиционара који га је зауставио и код кога се налазе његова документа, са захтевом да му врати документа;

– Милиционар га игнорише и на крају га упозорава да се склони и да га не омета у предузимању службених радњи, и обавештава га да ће документа добити чим из њих узме одређене податке, или "када за Вас добијем из централе потребне провере".

– Возач се враћа у своје возило – чека још 10–15 минута а онда по својој процени одређује ко је ко у патроли која га је зауставила и одлази код "Шефа" да се жали на онога који га је зауставио а никако да заврши започето. "Шеф" га 'ладно обавештава да он са тим нема ништа већ да иде да се обрати колеги јер "Колега сигурно зна зашто Вас је зауставио и задржао";

– Возач поново одлази код милиционара који га је зауставио и задржао захтевајући да му врати документа, али му милиционар сада саопштава да процењује да је возач нервозан и да би у таквом стању представљао опасност у саобраћају, саветујући га да се смири десетак минута па да му

се јави, "па да видимо шта са Вама да радимо";

– Возач се труди да на све ово остане миран – одлази у своја кола, седа и чека.

– После пет–шест минуа милиционар долази до заустављеног возила и тражи да возач потпише "Записник" после чега би могао да настави војбу;

– Возач потписује "Записник" и контакт је окончан.

Четврта варијанта – возач не жели да плати казну нити да изађе из свог возила и одбија да потпише понуђени "Записник";

– Милиционар пажљиво загледа гуме, фарове, тражи од возача да укључи светла, мигавце, потом тражи да возач покаже шта има у пртљажнику, да покаже комплет прве помоћи (која се у циљу провере комплетности отвара), троугао, сајлу за вучу, комплет сијалица (које се у циљу провере отварају и броје)... врши прави мали технички преглед;

– Возач протестује због задржавања;

– Милиционар га сада озбиљним тоном упозорава да се смири и наређује да пође са њим до службеног возила милиције у циљу провере "На алкохол" јер је стекао утисак да је возач можда пијан, иначе зашто (!?) би се тако некоректно понашао;

– Возач пристаје, алкометром се утврђује да није у стању алкохолисаности и ако детаљним прегледом техничких својства и опреме возила милиционар није нашао ништа противно саобраћајним прописима, враћа возачу документа и контакт је окончан;

Пета варијанта – возач протестује због задржавања и контроле која постаје право шиканирање и одбија да се подвргне алко контроли на лицу места:

– Милиционар зове своју ”Центра-лу”, обавештава да има возача који се ”сумњиво” понаша и ... после неколико минута на лице места стиже возило милиције са интервентном екипом, која возача у правом смислу те речи, убацује у возило интервентне екипе која га потом води у просторије СУП-а у којима по одредбама Закона о унутрашњим пословима може бити задржан 12 h, односно док се не истрезни и док се не провери о каквом се лицу ради.

У току задржавања он има третман притвореног лица, јер полицајце који брину о лицима у притвору нико не обавештава зашто је ко ту доведен и по њима су сви који се ту налазе и заслужили да ту и буду.

Због чега све ово?

Радар је техничко средство које фотографијом документује низ битних параметара који су неоториви материјални доказ да је учињен прекршај прекорачења дозвољене брзине кретања моторног возила на одређеној деоници. Доказном материјалу који се прибавља исправним, благовремено баждареним радаром, који се користи према упутствима произвођача, који користи стручно оспособљена посада полиције, није потребно придодавати никакве ”Записнике”.

”Записник” који се овде помиње као узрок многих непријатности и конфликта између представника државе и њених грађана, заправо је формулар са подацима возача на којем је уписано да се возач чији су подаци на њему исписани, кретао брзином ”Том и том”. Потпис возача је заправо доказ за судију за прекршаја да су тачни наводи из пријаве коју подноси саобраћајна милиција. Наша саобраћајна милиција тражи да возачи сами себе пријављују, односно да лично обезбеђују доказе које ће милиција презентирати уз пријаву коју подноси против њих, што је нечувено и представља својеврсно довођење грађана у заблуду, када се користи њихово незнање у одређеној области да се на такорећи преваран начин дође до доказа о учињеном прекршају!

А како треба?

а. – Брзину кретања треба мерити РАДАРОМ који је конструисан тако да прекршај документује фотографијом.

б. – Брзину кретања треба да мери РАДАР који је сваких шест месеци баждарен у овлашћеној организацији и да о том баждарењу постоји писани доказ;

ц. – РАДАР мора бити постављен у свему према упутству произвођача, које ће за најчешће типове радара овде бити штампано;

д. – Посада полиције која мери брзину кретања мора бити обучена за руковање тим типом радара и о томе поседовати одговарајући документ над-

лежне организације (обично је то произвођач, заступник произвођача или продавац), а не доказ издат од стране МУП-а, јер он није установа која се бави обуком те врсте.

е. – Брзина кретања се мора документовати фотографијом на којој се јасно види место фотографисања, брзина кретања у километрима, датум, сат, минут и секунд, као и регистарски број возила, и све то да се несумњиво односи на возило које је предмет пријаве за прекорачење брзине.

Ниједна полицијска организациона јединица задужена за послове безбедности саобраћаја не би требало да подноси пријаве или да мандатно кажњава возаче возила за прекорачење дозвољене брзине кретања, ако прекршај није документован на горе описани начин и уз презентирање докумената од ”а” до ”е”!

Ниједан судија за прекршаје у Србији не би требао да изрекне Решење о кажњавању за прекршај прекорачења брзине кретања возила, ако уз захтев за покретање прекршајног поступка нису презентирани документи наведени од ”а” до ”е”!

Шта чинити, јер и полиција и судије за прекршаје крше Закон о прекршајима?

1. Никада се не свађајте са полицајцима, јер по Закону о Јавном реду и миру Републике Србије, по основу његовог Члана 23. врло, врло лако можете зарадити затвор од 6 месеци до три године. Он гласи:

”КО УВРЕДИ (?), злостави, прети да ће напасти, покуша да нападне ИЛИ НА ДРУГИ НАЧИН ОМЕТА ОВЛАШЋЕНО СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ У ОБАВЉАЊУ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ ИЛИ ОДРЖАВАЊА ЈАВНОГ РЕДА И МИРА – казниће се затвором од шест месеци до три године.”

А не можете знати колико је ко увредљив, шта га вређа, посебно када

ће проценити да га ометате у обављању послове безбедности – можда онда када будете захтевали да вам врати документ и оконча започету службену радњу!

Можда је у питању полицајац – плашљивко, који ће ако нагло изађете из својих кола да му покажете комплет ”прве помоћи” или комплет резервних сијалица, протумачити као покушај напада на овлашћено службено лице...

Свакако водите рачуна! Ова одредба је у свету јединствена одредба заштите полиције, од мрких погледа, повишеног тона, непристојног изражавања и свих оних радњи и покрета који полицајца могу увредити. Наш полицајац је царски заштићен! А шта се све од њега тражи и очекује, и треба!

2. Нисте дужни да изађете из својих кола, ви сте господин возач и господин грађанин и нисте дужни да стојите поред полицијског аутомобила док полицајац седи и ”узима вам податке”.

Ту ”свету” радњу ”Узимања података” полицајац мора да научи да врши стојећи поред вашег возила, јер он је на радном месту и он на сваких 12 месеци рада има четири месеца бенефицираног радног стажа. Он није овлашћен да вас кажњава на било који начин зато што не желите да на лицу места платите казну и он је дужан да започети контакт са вама оконча без прекидања.

По закону није забрањено вршити прекршаје, нити кривична дела, али је кажњиво, па све казнене одредбе почињу са: ”Ко учини...” казниће се ”тако и тако”.

Из ове констатације произилази да су неумесна питања полицајца ”Зашто возите брже него што је дозвољено?” – возач има право да вози брже јер је том својом одлуком пристао на казну којом је запређено за тај прекршај.

Све оно што сам набројао у варијантама 1–5 полицајац може да чини. Све је по закону. Закон је такав какав је и он се примењује док се не промени.

Ја се надам да су ти случајеви ипак малобројни – али ви најбоље знате, па вам саветјем: Издржите то, запишите број полицајца и број службеног возила полиције и поднесите приговор или притужбу. Ако сте у могућности обезбедите и бар једног сведока, јер се сведочењем ваша притужба – приговор адекватније вреднује.

3. Никада не потписујете никакве ”Записнике” нити било шта друго што је сачинила полиција поводом оваквих ваших прекршаја. Они вас желе довести у ситуацију да својим потписом потврдите њихову констатацију засновану на непрописном раду са радаром. Записник потписује онај који га је сачинио.

Један од 150.000 Милошевићевих адуга

4. Никада не сматрајте тачно измењеном брзином кретања вашег возила бројку коју ћете прочитати на ручном или било којем другом радару који вам полицајац показује, јер нема никакве гаранције да је то мерење учињено за ваше возило. А ако он тврди да је то мерење брзине баш вашег возила – немојте протестовати већ га саветујте да то приложи уз прекршајну пријаву. Пазите на тон. Никако га не смете увредити!

Пример из искуства аутора:

Кретао сам се једног летњег дана загушеним путним правцем Београд–Панчево. Преко моста на Дунаву, на правцу за Панчево, искористио сам погодну прилику и својим путничким возилом "3-101" претекао неколико трактора и камиона и тиме се на крају моста нашао на челу колоне са чистим путем испред себе. Тренутак задовољства помућује крупни саобраћај који буквално истрчава на мост на 10–15 метара испред мог возила дајући знак да станем.

Помислио сам да се испред мене, на путу нешто страшно догађа, нагло сам кочио и зауставио се на 20–30 метара после места на којем је саобраћај стајао. Дао ми је знак да се вратим вођњом уназад и паркирам на простору између коловоза који иде преко моста и железничког колосека који такође иде преко моста. Зауставио је целокупан саобраћај да ми омогући да поступим онако како је наредио. Сви који су видели начин на који ме је заустављао и шта ми је наредио, као и да је зауставио целокупан саобраћај, значајно су посматрали мене као возача и са дивљењем посматрали полицајца, вероватно мислећи да сам нека "зверка".

Пустио је саобраћај да тече и према мом, врло добром сећању, разговор је текао овако:

Полицајац: Знаш ли на колико је ограничена брзина кретања преко моста?

Ја: Не знам.
Полицајац: Знаш ли колико си возио?

Ја: Не знам.
Полицајац: 90.

Ја: И?
Полицајац: Шта и, за ово ти иде дозвола – дођи да ти узмем податке.

Ја: Па узмите их. Дао сам Вам документа.

Полицајац: Не, морате да дођете да видите "Дисплеј".

Ја: Какав дисплеј, на чему?

Полицајац: На радару, шта ти мислиш да ја радим напамет?

Ја: Па, за кога је то што пише на дисплеју важно, за Вас или за мене?

Полицајац: За мене, али и ти да видиш.

Ја: Какав Вам је то радар, зар он не фотографише?

Полицајац: Не, овај не фотографише, али то је најновији радар какав користи и америчка полиција.

Ја: Баш ме брига за америчку полицију, тамо никада нисам био и баш и не патим, мене занима како Ви документујете то што сте ми рекли да сам учинио и због чега ће ми отићи дозвола на неколико месеци.

Полицајац: Хоћете ли да гледате дисплеј?

Ја: Нећу, уопште ме то не занима.

Полицајац: Где ти радиш, кога ти имаш у полицији?

Ја: Не радим нигде. И немам никога у полицији.

Полицајац: Шта си по занимању?

Ја: Без занимања.

Полицајац: Од чега живиш?

Ја: Издржава ме жена.

Полицајац затим записује податке. Завршава и каже умилним гласом и пристојним тоном: "Да ли би сте били љубазни да потпишете записник?"

Ја: Не бих био љубазан да потпишем "Записник!"

Полицајац: Е када си тако безобразан, написаћу да си возио 120 km/h.

Ја: Што се мене тиче, Ви можете написати и 150, 200, 250, Ви пишете, само ко ће Вам то поверовати?

Полицајац: Не брини ти, нама се верује. Враћа ми документа.

Ја: Да ли смо завршили оно због чега сте ме заставили?

Полицајац: Јесмо.

Ја: Могу ли сада као грађанин да Вам нешто, приватно, предложим?

Полицајац: На пример?

Ја: Да се опкладимо да ће Вам таква пријава против мене пасти, односно да ће решење судије за прекршаје, ако га донесе на основу Вашег "Записника" у другом степену бити поништено.

Полицајац: Немам ја шта са тобом да се кладим, али ово под гаранцију пролази...

Наравно, никада нисам добио никакво обавештење да је пријава за описани прекршај поднета.

5. Ако сте се придржавали мојих упутстава и нисте потписали чувени "Записник", а полиција поднесе захтев за покретање прекршајног поступка на основу кога судија за прекршаје донесе Решење о кажњавању у скраћеном поступку без саслушања окривљеног и приложи вам попуњене уплатнице за казну и судске трошкове, онда у остављеном року од осам дана изјавите жалбу.

Довољно је да у жалби наведете само да нисте возили брзином већом од дозвољене. Довољно би било и написати само "То није тачно!" и судија би у редовном поступку морао да од полиције тражи допуну – фотографски снимак који је начинио радар, или вашим потписом оверен "Записник". Пошто судија зна да полиција ради тако како ради, свакако ће обуставити прекршајни поступак наводећи разлог "Да нема довољно доказа да је окривљени учинио прекршај за који је пријављен", о чему вас неће обавештавати јер би обавештавањем ризиковао да вам у руке да два своја различита решења заснована на основу истих, непостојећих, доказа. А он такву грешку себи не сме да дозволи.

У случају да полиција отпочне користити радарске уређаје на прописани начин, онда решења судија за прекршаје можете побијати у жалбеном поступку тако што ћете указивати да радарски уређај не испуњава услове које сам набројао под поднасловом "А како треба?" од "а" до "е".

Значи, позивајте се на чињенице да радар није баждарен у овлашћеној организацији, да посада која је руковала нема уверење о оспособљености за рад са тако сложеним уређајима, тражите вештачење приложених фотографија ако се на приложеној фотографији поред вашег возила налази још неке возило, у циљу утврђивања које возило је аутор одраза радарског снопа. Изразите сумњу.

Драгољуб Татомировић

МЕМОРАНДУМ О СИНДИКАЛНОМ ПИТАЊУ

У општем расулу и политичком и правном и економском суноврату кроз који смо и као нација и као држава и као друштво прошли и где се, захваљујући накарадној, погрешној и контрапродуктивној политици сада налазимо, елементарним питањима, какво је, поред осталог и питање синдиката и синдикалног организовања радника није посвећена никаква пажња. Тачније, режим овом питању посвећује само онолико пажње колико му је потребно да и овај вид организовања грађана дезоријентише, подјарми и упрегне у своја кола, тупећи максимално при том оштрицу евентуалне синдикалне борбе за права радника или је окрећући у погрешном смеру. И сам уплив државе у ову сферу организовања погрешан је и контрапродуктиван, а основни циљ му је првенствено заштита режима и носилаца власти од евентуалне организоване акције за заштиту права радника. Непознавањем права и погрешним организовањем радници су спречени да остваре своја права, поготово од државе као генералног послодавца у данашњој констелацији односа при којој је већина привредног потенцијала у рукама државе, поједини покушаји остваривања и одбране права радника бивају изманипулисани и злоупотребљени у политичке сврхе.

Тековине синдикалног организовања у свету су данас респектабилне у државама западне демократије, а права радника су неприкосновена. Обзиром, да код нас није ниједном праву и ниједној слободи човека и грађанина посвећивана пажња, осим покушаја злоупотребе, где је право претворено у своју супротност, узимамо себи за право да се вратимо у историју и да, указујући на искуства досадашњег развоја синдиката покажемо будући правац деловања ове организације.

1. Појам и генеза синдикалног организовања

Појам и израз синдикат означава првенствено друштвено-економску организацију која уједињава раднике и представља радничке економске интересе, водећи борбу за њихово остварење.

Претходницу данашњем облику синдикалног организовања радника и синдиакта, као организације и асоцијације, представља фомрирање Удружења калфа и занатлија у Великој Британији крајем XVIII века. Крајем прошлог века долази до уобличавања и организовања синдиката као институције која апсорбује и прима у чланство све раднике и почиње перманентну борбу за остварење и проширење права радника.

У савременом свету раднички синдикати представљају најмасовнији облик организовања радника и процењује се да је у овај облик организовања учлањено око 260 милиона радника.

Синдикати су данас незаобилазни фактори заштите радничких права и то не само у тзв. социјалној сфери већ врло често и у делу планирања и развоја читавих индустријских комплекса и грана. Послодавци запада стрепе и при помисли да повуку одређене пословне потезе, на могућност организованог радничког и синдикалног отпора.

Ради сагледавања и компарације неопходно је подсетити на развојни пут синдикалног организовања код нас.

2. Синдикално организовање у ФНРЈ-СФРЈ

Највећи домет социјалистичких револуција у свету, па сходно томе и на нашим просторима састоји се у општој национализацији, експропријацији и подржављењу, што ће рећи масовној отимачини и плъачки свега што је представљало било какву вредност. Тим методом буквално су обесправљени сви који су поседовали фабрике, радионице, производне погоне, земљу и све је подржављено. И то све под паролом и геслом заштите и воље тзв. пролетаријата. То што је тај исти пролетаријат и даље остао далеко од материјалних средстава, а самим тим и од центара моћи и одлучивања није ни било важно. Имовина је добила државу као новог власника, а врх државне олигархије постао истовремено и управљачки слој у привреди. ФНРЈ, а касније СФРЈ само су преприсивале шаблон увојен у зељама тзв.

социјалистичког лагера, првенствено Совјетског Савеза, уз извесне модификације и козметичка улепшавања.

Тако смо, после рата, имали колхозе, фабрике са унутрашњом организацијом совјетског комесарског типа, модификоване госпланове-петолетке, централизацију власти и одлучивања и све остале спецификуме које социјализам са собом носи.

У сфери синдикалног организовања такође имамо преписан модел који се примењивао у Совјетском Савезу. Пошто својина над фабрикама, машинама, земљом, рудницима и другим производним и услужним ресурсима није више у рукама правих власника, то је престала и потреба за ранијим обликом организовања синдикалне борбе. Радници су морали да се организују на другачији начин јер "нову улогу синдикат добија после Другог светског рата, када је извршено свргавање буржоазије и успостављен народно-демократски поредак и систем. Променом друштвеног система битно је измењена и улога синдикалног покрета који постаје део и орган самог система власти и политике". (Цитат из Политичке енциклопедије, издање Савремене администрације, Београд 1975. год.) Овим цитатом је све речено.

Држава, која преузима улогу власника и послодавца не жели да има против себе и својих одлука у сфери одлучивања и управљања привредом ниједну организацију, а преузимајући синдикат и стварајући од њега још једну полуугу у својој машинерији власти то управо постиже на најбезболнији и најједноставнији начин. Синдикат у Србији и Југославији који је пре рата био слаб и неорганизован уклопљен је у машину без икаквог опирања и врло помпезно. Ова радничка асоцијација врло брзо добија политикоме и аморфно стање баш онако како одговара потребама врхушке и тзв. "етатистичког облика производње". Овакав облик владавине синдикат претвара само у још једну од трансмисија, (уз ССОЈ, ССРН, АФЖ), спровођења политике и политичких одлука СКЈ, што ће рећи одлука "највећег сина наших народа и народности". На врхунским позицијама синдиката седели су одабрани послушници, носиоци и паздарани Титове револуције.

3. Крај СФРЈ и ССЈ

Распадом вештачке творевине каква је, иначе, била Југославија од самог оснивања, распадају се и њене братствено-јединствене творевине укључујући и синдикат, који то, све време комунистичке владавине, осим по имену, није ни био.

Суноврат социјализма у свету повукао је за собом све организационе облике овог система укључујући и распад социјалистичке привреде, па самим тим, и социјалистички облик синдикалног организовања радника.

Нагли процес приватизације дела привреде и појава и раст приватне привреде условљавају појаву других облика синдикалног организовања.

Крвави расплет југословенског питања разобличио је самоуправну обману до краја, а крах овакве привредне политике повукао је за собом и Савез синдиката Југославије, поред свих других организација, као бескрвну творевину неспособну за преживљавање и метаморфозу. Стварање националне економије Србије са сасвим другачијом физиономијом није пратило стварање нових синдикалних организација, првенствено због неспособности досадашњих синдикалних посланика да изађу испод комесарског шињела и реорганизују се у борби за одбрану интереса радника у новим констелацијама односа у овој области.

4. Синдикално организовање у нашој земљи

Елементарно питање, које се иначе поставља само по себи, може отприлике гласити: постоје ли данас у нашој земљи, уопште, организације чији је битан и прerasходан задатак да штите интересе грађана и глобално и својих чланова, посебно? У условима какви данас у привреди, глобално гледано, постоје, у условима веома велике незапослености чија је тенденција пораста у будуће евидентна, у условима кад је више од трећине запослених на тзв. "принудним одморима", у условима кад у готово свим предузећима постоје економски и технолошки вишкови запослених нормално је упитати шта раде организације које за превасходни циљ имају заштиту интереса радника. Упркос свим обећањима режима и тврдњама власти да је у стању да реши антагонизме настале у производној и економској, а самим тим и у социјалној, тржишној и свим осталим сферама и јавног и приватног живота, однос између материјалних припадности и елементарних трошкова перманентно се погоршава. Цена рада и цене основних животних потреба указују на то да је економска криза произведена дели-

мично четворогодишњим санкцијама, а много више неспособношћу и трапавошћу режима достигла ниво који се више не може толерисати. Док, с једне стране имамо перманентан пад националног производа, док су многе фабрике или затворене или раде са тридесетак посто капацитета, док се плате запосленима исплаћују са 4-5 месеци заостатка, с друге стране имамо аморфне организације неспособне да се ухвате укоштан са проблемима и режим доведу у ситуацију да коначно почне водити бригу о интересима грађана. Пензиони, социјални, здравствени и сви други фондови су и буквално испражњени и прети им тотално уништење. Банке и друге финансијске институције такође су остале без капитала. Рестрикције у здравственој, социјалној и свим другим сферама увелико узимају маха. Једини вид привреде који још увек може егзистирати налази се у рукама приватних предузетника и власника. А шта је са организацијама чији је задатак заштита права и интереса запослених? Постоје ли и делују ли синдикати и код нас? Ако се узму у обзир елементарни показатељи на основу којих се утврђује активност и деловање било које друштвене организације лако је извести закључак да или синдиката нема или су гурнути на периферију догађања и обављају узалудне и тако рећи непокретне послове. То се да закључити по много чему, а најбољи показатељ за горе наведену претпоставку је чињеница да, рецимо, за редуковану потрошачку корпу за четворочлану породицу данас треба извојити више од 3 просечне плате.

Формално гледано, синдикати постоје. И то у свим облицима организовања. Постоји организован Самостални синдикат (Савез синдиката Србије и Југославије - СССЈ), Независни (УГС Солидарност), (УГС Независност), грански, слободни, синдикати пољопривредника и ко зна колико још организација које у свом имену и свом облику деловања имају зацртану синдикалну борбу и борбу за права и интересе својих чланова. Поред ових асоцијација безброј је удружења која се залажу за заштиту партијалних и групних права чланова (Удружење штедиша Дафимент банке, Удружење власника национализованих зграда и сл.).

Заштитника, дакле, много, а заштите права и интереса или нема или има само у назнакама и траговима. Зашто је то тако? Режим је, учествујући у креирању и организовању политичког и јавног живота, успео да у овом сегменту на самом почетку унесе неред и дезорганизацију елиминишући при том могућност формално-правног и јавног интересног организовања радника. Последица те режимске интервенције је расцепље-

ност и неслога између носилаца независног синдикалног организовања, које има за последицу апсолутну неприципијелност, нетолеранцију и несарадњу, чак ни у елементарним потезима.

Проглашавајући истовремено већи део привреде државном или мешовитом и директно учествујући у креирању синдикалног организовања, у овим сегментима држава је буквално преузела руковођење и управљање. Утицај партије на власти и режима је, без обзира на декларативно изјашњавање овог државног синдиката, одлучујући. Тачније директним утицајем руководећих гарнитура предузећа на доношење одлука власт је тотално преузела синдикалну сферу у предузећима. Без обзира на програмску шему овог државног синдиката стварне одлуке се доносе у структурама власти, почев од директора предузећа до највиших режимских органа. Улога синдиката у тим предузећима свела се искључиво на поделу кромпира, полутки, синдикалних улазница за поједине позоришне представе или набавку огрева и кућних потрепштина по тзв. синдикалним ценама. Није забележено да је овај синдикат заштитио права било ког радника. Зашто је тако? Пре свега, разлог за постојање привида у организовању синдикалних активности, привида да је синдикат у могућности да било шта уради ствара услове да се одлуке за одређене потезе режима спроведу и борбе против тих одлука доносе на једном месту. Неколико пута је већ у задњих пар година чланство Самосталног синдиката било изиграно оштрим претњима и упозорењима овог синдиката режиму да одређене акције, кобајаги заштите радничког стандарда и интереса, предузме под претњом генералног штрајка. Режим је, после "дуготрајних преговора" попустио захтевима синдикалне централе и спроводио тако у дело одлуке које је сам донео. Ни у једном штрајку који су радници организовали спонтано или у сарадњи са другим синдикатима Самостални синдикат није учествовао. Ни на локалном нивоу када су уништаване и у бесцење продаване, углавном режимским моћницима, читаве фабрике, а ни на глобалном плану, при чему је целокупна привреда уништавана, а стандард радника спуштан на најниже гране. Место председника Извршног одбора синдиката је, у већини предузећа државног или мешовитог карактера, у којима држава има контролни пакет акција или већину вредности, плаћено, па према томе и он обавезан да спроводи одлуке наредодавца. Тако се на најлакши и најјефтинији начин купује, заједно са председником, и читав извршни одбор а самим тим и право на ургирање и доношење одлука. Није редак случај

да се у предузећима чује клетва "да-богда те бранио Самостални синдикат". Тиме је све што је везано за креирање и заштиту права радника од стране Самосталних синдиката на локалном нивоу речено и дефинисано.

На глобалном нивоу, поред јасно дефинисаних програмских опредељења за самосталан рад одлучивање и спречавање уплива режима у одлучивање "слика је потпуно иста. Финансиран и инструисан од стране режима, па самим тим и обавезан да спроводи одлуке и закључке партије на власти, Самостални синдикат је себи вратио (или тачније није ни напуштао) улогу трансмисије и апарата режима, преноса наредби и директива од вође преко политапарата до маса. Масу, прилично безличну у овом случају, представљају радници, запослени у овим предузећима. У предузећима која је држава преузела директно под своју контролу, тзв. јавним предузећима, забрањени су сви други облици синдикалног организовања, осим државних, или како се називају Самосталних синдиката. Евентуални покушаји формирања синдикалних ћелија других синдиката завршавали су често отпуштањем целих иницијативних одбора чиме је на најбруталнији начин све сасечено у корену.

Самостални (читај државни и режимски) синдикати, с друге стране продају и даље маглу. Док предузећа попут ТИЗ-а, Југоекспорта, Промета и других буквално бивају опљачкана од стране режима заказују се семинари, саветовања и округли столови помпезно најављивани са темама "Синдикат и политичке партије" на којима ће се, показујући однос синдикалних организација и асоцијација на западу покушавати да се докаже потреба и тако рећи правило успостављања врло тесних веза између синдиката тих земаља и владајућих партија. У материјалу се не каже ништа о организовању генералних штрајкова у тим земаљама кад троншкови живота покупе за само 2% или кад послодавци само најаве минимално смањење надница и најамнина. Не кажу, такође, ништа ни о активности синдиката у одбрани појединачних интереса радника при чему су неправедно отпуштени или на други начин шиканирани радници добијали милионске своте од послодавца уз јавно извињење и поновно примање на посао. То, изгледа, за њих није битно.

Ни са другим облицима синдикалног организовања није боља ситуација. У намери да остваре и политичку потпору за остварење синдикалних циљева готово сви независни и други синдикати тражили су и добијали подршку неких опозиционих партија. Даљим радом и активностима те партије су апсорбовале ове синдикалне организације и оне су постајале експо-

ненти политичких ставова ових партија. Јавна је тајна, рецимо, да је Синдикат пољопривредника узурпиран од стране СПО-а и уместо синдикалне борбе за остварење циљева пољопривредника, постао је експонент странке чије ставове јавно и отворено почиње да брани. Лако је препознати по облицима деловања и припадност осталих Независних синдиката појединим политичким партијама кроз стил и начин постављања услова, а нарочито кроз политички однос, кад релације између странака захладне.

Сарадња између синдикалних организација или не постоји (узајамни однос између државних, односно самосталних, и независних синдиката) или је сведена на најмању могућу меру са сталном тенденцијом да потпуно замре међусобни однос независних синдиката. Српска радикална странка овакав однос синдиката према основној делатности, због које су, уосталом, и формирани и постоје, као и однос синдиката једног према другом, сматра крајње штетним, разарајућим и апсолутно непотребним.

Мора се, додуше, признати да су околности по рад независних синдиката веома неповољне. Као уосталом и околности у којима се нашло поражено српство, држава под диктатом међународних моћника, која је, захваљујући неспособности режима, изложена међународним притисцима и економском разарању, "земља у транзицији" у којој врло често уредбе имају већу снагу од закона. Земља чију владу и целокупан руководећи апарат чини привредно-политичка олигархија, углавном крајње корумпирана и криминализована, Влада у којој знатан број министара, укључујући и председника Владе плату не прима из буџета него у својим фирмама и установама. Јасно је претпоставити какву улогу може имати синдикат у Центропрому, Прогресу, Симпу, Такову, поготово независни синдикат. Ако га уопште у тим фирмама може бити. Није тешко замислити колика је испреплетаност послова ових предузећа са пословима које њихови директори, као министри, обављају. Није, такође, тешко замислити ни начин и облик прерасподеле, углавном најатрактивнијих увозно-извозних квота, у којима предузећа ових министара, укључујући и председника Владе, добијају дозволу за извоз и по милион тона жита у "регуларној" и "легалној" утакмици са другим извозним предузећима. Шта у овом и њему сличним случајевима могу урадити синдикати ових предузећа и шта синдикати, уопште. Како ће синдикати, првенствено Самостални синдикат, обезбедити елементарне услове за пуко преживљавање грађана Србије и Југославије кад се, при том, зна да је ове године посејано мање од 50%

потребних површина а при том целокупна прошлогодишња жетва извезена у режији председника Владе. Народ ове земље не може очекивати никакво деловање синдиката у сфери заштите стандарда, заштите права радника, у испуњењу своје основне функције, уопште.

Успешном деловању савремених, па према томе и наших синдикат одговара време економског просперитета, одговара "правна држава", држава у којој ће уместо владавине над правима бити успостављена владавина закона и правних норма. Успешном деловању синдиката одговара држава са стабилним, демократским односима, држава у којој је ниво демократизације достигао максимум. Данас у Србији и Југославији такво стање и односе је врло тешко и замислити са политичком олигархијом на власти, са криминализованим клановима који у својим рукама држе читаве привредне гране и на крају, са структуром контроле, правосуђа и завршне власти какву ми данас имамо. С друге стране, грађанима, запосленима, пензионерима и незапосленима синдикати, синдикално организовање и на крају синдикална заштита је најпотребнија кад су у невољи. Невоље, о којима је реч, ће све више расти и, уколико синдикални лидери коначно не схвате да се морају реорганизовати, "захвалити" на помоћи свим политичким партијама, укључујући и партију на власти, неће моћи одговорити задатку и покрету који заступају и радницима чије интересе треба да бране начиниће непоправљиву штету и историјску неправду. У Србији и Југославији предстоји време приватизације, време оштре и бескомпромисне конкуренције, предстоји реорганизација тржишта радне снаге, на коме ће понуда знатно надмашити тражњу, самим тим што то време у наслеђе преноси више стотина хиљада незапослених.

У времену које долази најважније мерило у производној, тржишној и услужној утакмици биће само и једино профит, који ће без организованог синдикалног ангажовања на заштити права запослених буквално свако право злоупотребљавати и претварати у његову супротност и контрапродукт. И на крају овог набрајања на ове просторе ће стићи и инострани капитал заједно са мултинационалним корпорацијама које социјалу нити признају нити познају. Предстоји, дакле, или боље речено, у току је укључивање у "међународну заједницу" односно у међународне привредне токове привредно мале, економски исцрпљене, а захваљујући политици досадашњег режима и морално упропаћене Србије. Предстоји укључивање у међународну утакмицу државе са веома оскудним сопственим капиталом и врло реалном опасношћу да, уколико,

убрзо не дође до промене режима, доспе у неоколонијални положај. Да ли су наши синдикати спремни и довољно снажни да потраже и нађу најадекватнија и најприхватљивија решења за ситуацију која објективно предстоји. Сигурно је да нису. И то из више разлога, а већину њих смо у претходном тексту набројали.

Синдикални покрет у Србији данас карактерише безличност, а самим тим и неспособност за покретање било каквих, иоле озбиљнијих акција. Све ово неминовно изазива апатију чланства, потенцијалног чланства и грађанства у Србији, уопште. Оштар антагонизам међу организацијама синдиката, неорганизованост синдикалних организација, неспособљеност кадрова и друга и опште сиромаштво детерминишу став и однос како структура режима и већине политичких партија према синдикату, тако и синдиката према члановима и њиховим проблемима и чланова према синдикалним организацијама.

Најтужније је то, што у целокупном односу синдикалног организовања нема синдиката који ће адекватно обухватити запослене у приватном сектору и њихове интересе и права. За ову сферу не постоје ни адекватна законска решења, без обзира на то што је приватизација у току. Није тешко претпоставити шта ће се десити са правима запослених у приватном сектору кад овај облик привреде ускоро преузме готово све сегменте (осим, наравно оних који по логици ствари остају у рукама државе).

5. Став Српске радикалне странке по питању реорганизације привреде

Програмско и статутарно одређење Српске радикалне странке је првенствено акцептирало приватну иницијативу и приватни капитал као најдоминантнији облик својине у Србији. Највећи део привредних потенцијала и највећи део капитала из сфере привреде био би у рукама приватника. Држава би била власник и имала ингеренцију управљања само у, за државу битним великим системима, као што су железница, пошта, рудници, нафтна индустрија, сировинска база и други системи неопходни за функционисање државе. У државном власништву би остало 25-30% привредног потенцијала земље, док би све остало путем трансформације требало приватизовати. Процесу приватизације у садашњим условима треба приступити тако да се ригорозном контролом спречи злоупотреба и пљачка друштвене имовине која је, иначе, данас у режимској организацији приватизације врло присутна. Сам облик тзв. друштвене својине ни сво-

јински ни правно није дефинисан. Таква облик својине не постоји нигде осим код нас. Овакав третман за облик својине омогућава широку лепезу услова за узурпацију, пљачку, бесплатну приватизацију, изазивање вештачких стечајева и друге облике злоупотребе имовине те га, као таквог, хитно треба укинути. Српска радикална странка је у свом програму одредила начин и облик укидања друштвене својине. Прво ћемо зауставити све видове приватизације друштвене имовине и између државне и друштвене имовине ставити знак једнакости. Од момента подржављења сва се имовина мора сматрати државном. Истог тренутка Српска радикална странка би објавила списак свих ресурса својине које задржава као државну својину а све остало ставила на продају. Продајом те имовине држава би остварила капитал који ће даље улагати у нове пројекте, у санацију и осавремењивање државних предузећа, у кредитирање приватног сектора, као и у стварање нових мешовитих предузећа. Ово је најадекватнији начин разрешења проблема односно питање друштвеног облика својине који је, мада је само терминолошка имагинација Кардеља и других комунистичких "велеумних" мислилаца и законодаваца, а у ствари не постоји, или тачније речено, то је државна својина која је само тако названа да би законодавци тога времена могли себи обезбедити оригиналност у свету.

Елементарно питање које из овога неминовно произлази је, ко ће купити толику имовину, како ће је платити и да ли ћемо на тај начин распродати земљу. Привредне ресурсе и потенцијале који се буду ставили на продају купиће они који имају средстава и то искључиво путем лиценцијације, јер је то једини и једино исправан начин куповине. Тиме ће се избећи могућност било какве злоупотребе, а сведоци смо да су данас на сцени фиктивне и папиролошке трансформације делова капитала, и то углавном трансформације које фаворизују утицајне владајуће кругове и њихове представнике у привреди, углавном у руководним и управљачким структурама који су досадашњом политиком упропастили земљу. Не сме се дозволити да ти исти кругови добију, тако рећи, на поклон власништво над већим делом имовине.

У куповини имовине сви морају имати иста права. Овим се дефинише однос при самој куповини и лиценцији, при чему се избегава нонсенс какав, иначе, заговарају и режим и неке странке у Србији, о пречем праву куповине оних који у предузећима предвиђеним за продају раде. Професор не може откупити школу или факултет, а радник неког предузећа може откупити своје предузеће или

део њега. Постојећи облик трансформације омогућава да до власништва под повољним околностима може доћи отприлике 35% запослених док 65% стицајем околности да су се нашли у предузећу или установи који се не могу трансформисати, немају право куповине.

Уопште узев, сваки закон који фаворизује мањину над већином, па према томе и Закон о трансформацији који је данас на снази треба ставити ван снаге и донети нови који ће све грађане довести у исти положај. Новим законом о трансформацији капитала треба тако уредити да се у периоду од 6 месеци изврши процена вредности капитала за сва предузећа која су одлуком Скупштине Србије одређена за лиценцијацију продају. Процењена вредност сваког предузећа мора бити изражена у некој чврстој валути, немачким маркама, на пример, која ће имати третман обрачунске јединице и тако онемогућити дејство хиперинфлације и обезвређивање капитала, с тим што би за домаћа лица излицитирана цена вредности била обрачунавана у динарима по курсу на дан уплате. Овако би се омогућило да Владина агенција, састављена од експерата, после прегледа и утврђивања да је извршена реална процена вредности капитала, може дати сагласност да процењено предузеће може да крене у својинску трансформацију. Такво предузеће почиње са емитовањем вредносних деоница изражених у обрачунској валути. Свака деоница која се купи, плаћа се динарима обрачуна-тим по курсу на дан уплате. Да би се оваква трансформација капитала обавила што брже и са што мање грешака, у саставу нове владе ваљало би оформити министарство за трансформацију капитала. Ово министарство би у свом саставу имало 3 агенције: Агенцију за процену, Агенцију за откуп и Агенцију за рентал.

Агенција за процену бавила би се провером извршене процене вредности капитала предузећа које иде у трансформацију. Агенција би уједно давала упутства и савете како најправилније извршити процену. Ова агенција би, уједно, била и једина овлашћена да дозволи или оспори трансформацију.

Агенција за откуп бавила би се лиценцијама и продајом комплетних предузећа. Код продаје путем деоница ова агенција би водила цео ток емитовања, продаје и укњижења деоница. Новац који би се сливао на рачун агенције враћао би се путем ресорних министарстава у привреду за финансирање нових пројеката, санацију и осавремењивање државних предузећа, кредитирање приватног сектора и улагање у предузећа са мешовитим капиталом. Целокупна финансијска трансакција обављала би се, дакле, по

већ устаљеном систему финансирања, одлукама Владе.

Агенција за рентал би се бавила, грубо речено, изнајмљивањем предузећа која, због високе откупне цене нису продата путем лицитације, а број продатих деоница је испод 20%. Оваква предузећа, предузећа под стечајем, предузећа која су из било ког разлога затворена, тзв. промашене инвестиције као и сва предузећа која нису у стању да обезбеде плату радницима већ исплаћују тзв. минималац биће, уз поштовање наведених услова издавана под тзв. најам. Услови најма би посебним законским актом били строго регулисани.

6. Став Српске радикалне странке по питању синдикалног организовања

Очигледно је и данас, а поготово у будућности кад трансформација буде завршена и целокупна привреда осим дела привреде конституисане као државна својина, буде приватизована да ће и синдикалне организације морати да претрпе корените промене у свом организовању. Једино јаки, политички и финансијски независни синдикати могу одговорити и синдикалним и социјалним потребама, а првенствено заштити права и интереса радника. Ово тим пре што је неспособност овако конципираних синдикалних организација евидентна и што на релацији заштите права радника у приватном сектору ниједан синдикат није ништа предузимао и углавном су сви облици синдикалног организовања неспособни да се ухвате у коштац са овом врстом проблема. Шта, дакле, треба чинити? Очигледно је да већ сада треба отклањати основне узроке немоћи синдиката и радити на повећавању њихове акционе способности. Синдикатима (свим облицима синдикалног организовања) треба поставити јасан захтев да се трансформишу и хитно почну са ангажованим и одговорним вршењем синдикалних функција, првенствено основне заштитне функције уз истовремено остваривање политичке, образовне и информативне функције. Хитно треба предузети све мере на приближавање синдиката и помоћи да се они укорене у своју друштвену основу што подразумева, поред осталог, и организационо и кадровско јачање уз максимално омасовљење чланства. Такође треба изнаћи могућности за организационо уједињавање разних експозитура, па и гашење минорних синдиката и припајање сроднима. Ово тим пре што и у данашњим условима мали синдикати готово ништа не могу урадити за своје чланство, а будућа времена доносе

много ригорозније услове живота, рада и деловања.

Подразумевајућа је, такође, динамична и продорна јавна комуникација са свим субјектима јавног живота. Синдикати морају да изнађу форме и канале системске комуникације са послодавцем и државом. Садашња ситуација у којој су синдикати отуђени од медија и у подређеном положају како према послодавцу тако и према држави, не погодује јачању синдиката и јачању његовог утицаја, тим пре што грађани немају поверења да их овакав синдикат може заштитити и одбрани њихове интересе. Синдикати морају стећи наклоност већине становништва, јер без тога нема ни успешне активности синдиката.

Држава је све време од рата до данас била, а и данас је најмоћнији регулатор услова, процеса и друштвених односа. Држава је, истовремено и најмоћнији послодавац и најмоћнији савезник послодавца. Тек кадровски ојачани и структурно јасно дефинисани синдикати могу да се оспособе за комуникацију са државом. У досадашњој ситуацији могућности и способности синдиката у том смислу су веома ограничене.

Потпуно ослобођење и оспособљење синдиката превасходно подразумева тотално одвајање од политичких партија, укључујући ту и партију на власти. Политичке партије могу синдикатима пружати све врсте помоћи и политичке подршке и у ситуацијама кад је деловање синдиката у односу на политичку структуру потпуно аутономно. Тек овако ослобођени туторства политичких партија синдикати могу кренути у извршење својих обавеза према члановима синдикалних организација и заштите њихових права и интереса.

Синдикати не могу успешно да извршавају своје функције без развијене материјалне основе, укључујући и синдикално предузетништво. Тим пре што је за већину синдикалних акција потребно обезбедити материјалну потпору. Једино материјално обезбеђен синдикат може бити и независан у односу на политичко деловање како политичких партија, тако и других субјеката деловања и јавног живота. Тек материјално независна синдикална организација може равноправно преговарати, бранити и одбрани интересе и права радника, својих чланова. Синдикати не могу успешно да извршавају своју функцију ни без ефикасне и функционалне организације и координације. Синдикална политичка и социјална активност подразумева и синдикално акционо повезивање око основних синдикалних интереса упркос синдикалном плурализму.

Императив успешног синдикалног деловања представља истинска синдикална аутономија. У демократском свету синдикати представљају један од основних стубова носилаца демократије, социјалне и уставно-правне сигурности система. Аутономност синдиката не подразумева изолованост и строго затварање у сопствену организациону љуштuru. Национални синдикати се морају укључивати у међународне синдикалне покрете и међународне синдикалне организације. Једино тако могу успешно одиграти своју улогу. Синдикати са територије Југославије се првенствено морају повезати са синдикатима на просторима Републике Српске, као и са синдикатима у које су, на било који начин, укључени Срби. Такође се морају снажно ангажовати на укључивању у међународне синдикалне организације демократске оријентације.

Синдикат, који је по свим питањима аутономан, укоренjen у сопствену друштвену основу, са јасно утврђеним интересима организовања и јасно формулисаним циљевима, довољно акционо оспособљен да се супростави кршењу социјалних и синдикалних права својих чланова, мора развијати интензивне односе сарадње, дијалоге и оспоравања са политичким субјектима какви су политичке странке. Сарадња синдиката може, са појединим странкама бити и програмски конципирана, али се може односити само на појединачна питања и акције. Сарадња мора да буде на равноправним односима и никако се не сме доволити да се сарадња претвори у поданички однос било ког синдиката према било којој политичкој партији. Немојност сарадње произлази и из тога што нема странке чији чланови, симпатизери и гласачи нису истовремено и чланови неког синдиката и обрнуто. Интереси синдикалног чланства нису и не могу бити ни ваннационални ни потпуно неполитички. Због тога дијалог и сарадњу политичких странака и синдиката треба започети одмах и водити их врло компетентно, официјелно, а пре свега логично према чланству, грађанима и народу.

Обзиром на све активности из политичке и привредне сфере које су на прагу, времена за чекање нема. Овај текст је, истовремено и између осталог позив да се са дијалогом и сарадњом одмах почне.

Београд, март 1996.

Централна отаџбинска управа
Српске радикалне странке

ПЉУНУТИ НА ЗАПАД

I

Запад! Тај "сјај" од давнина привлачи многе из Русије. На Запад су уперени погледи ових, који сами себе називају поборницима прогреса. Запад је некако постао својеврсна инстанца за апелације свих губитника. На сјајном Западу се поштују људска права и он позива све увређене на суд, на којем ће покушати да их заштити. Запад цвета и сви они који живе у сиромаштву покушавају да га имитирају, ако не у потпуности, онда у много чему.

Истина, у тој идиличној слици појављују се, с времена на време, озбиљне пукотине. Час поједини господари западне мисли почињу псовати тај Запад (као, на пример, Хенри Дејвид Торо своју Америку), час, опет, озбиљни мислиоци, са неумољивом прецизношћу, разоткривају његове рактане (као што је радио Џон Стјуарт Мил у прошлом веку у Енглеској), или се изненада открије да многе замисли, које су, чини се, до савршенства испитане на Западу, у другим државама не функционишу баш најбоље. Или још чешиће ми видимо другачију слику.

Да, Запад заиста цвета. Особито се то примећује у поређењу са другим државама. Али... баш овде се појављује специфичан проблем. Јер богатство са собом повлачи обавезе. Ако се враћаш кући пијан пешке, на крају крајева ризикујеш само свој живот. Ако те живот не занима – твоја ствар. Ако возиш аутомобил, ствар се погоршава. Можеш упропастити себе, али за собом можеш повући и друге. А шта ако пилотираш авионом?

Да ли богати људи са Запада, који имају тако велики утицај на сиромашан свет који их окружује, делују, да не кажем исправно, али макар са дужном опрезношћу? Историја XX века познаје мноштво примера, који показују сасвим супротно. Тако је, на пример, почетком века постојала недовољно развијена Русија. И закони у њој нису били сасвим савршени. Са људским правима ствари су стајале па... рецимо не баш најбоље. Заправо, постојали су тамо и неки кадети, који су планирали да све то исправе, по милиметар годишње. Али све је то споро, толико се не може чекати! Разне дипломате су говориле да је Русија цин на глиненим ногама и да са њоме треба опрезније поступати. Али милионери су одувек на дипломате гледали као на банду правника, који измишљају проблеме тамо где их нема. Па тако Јаша Шиф, бринући се за свој народ, кога оптерећују којекакве староседелачке особине и којекакве процентне норме, проналази радикале. Одлучни момци, нема шта. Наравно, има и код њих неких застрањивања у вези приватног власништва... али то је због – вишка ревности. Важно је да се они залажу за равноправност нација – одмах, брзо, без било каквог опреза. Не, ови социјал-демо-

крати, то јест большевици – то је права ствар. Треба их финансијски потпомоћи.

И потпомогли су их. Да ли је то њему, потом, било на радост? Да ли је било на радост г. Варбургу долазак Хитлера на власт? Изгледа – то је оно што је доктор преписао. Потпуна победа – у првом случају – над старим режимом, у другом – над большевичком опасношћу. Па ипак – може ли се та победа назвати бар Пировом?

Уствари, западни човек који има паре или информације – или нешто друго, постаје опасан детонатор на Истоку. Његове акције доводе до сасвим неочекиваних (за њега) последица. Многи западни авантуристи посматрали су Исток, са његовом лакомисленошћу, фанатизмом, њего-

вим покретима, који се исто тако непредвидиво гасе као што су и блеснули, као идеални полигон за своје активности. Осим тога западна дипломатија је била лишена осећања самоочувања. Она се, у циљу својих подела, није либила да ослободи чудовишне силе, сликовито речено, због неколико гроша позове сатану из бездана. У циљу остварења добити од давнашње супротстављености Француске и Аустрије, влада Француске је поодавно кокетирала с Турском, подржавајући је, шаљући јој у помоћ стручњаке који су ту моћну али не баш развијену азијатску земљу претворили у државу са првокласном армијом. Остатак Европе, са малим изузецима, с лакомисленом равнодушностју је посматрао шта се догађа: шта ћете, интриге ко интриге. (Исто тако су наоружавали Хитлера против Стаљина – по обичају, лакомислено!). Убрзо је блеснула муња – и у трећој четвртини седамнаестог, века) Турска је интензивно почела да пробија прозор у Европу (очигледно из осећања захвалности). Тада се по први пут пробила основна линија европске тактике – чим се створи опасна ситуација (често као последица те исте европске политике, која је секла грану на којој седи), умешати у своје послове Русију. Тада су, уз изузетне напоре, Турци одбијени од Беча (!), али

је већи део Мађарске остао под Турцима. Турци су били спремни да понове свој притисак – али је отклоњен њихов притисак на Русију – (познати чигирински походи). У Другом чигиринском походу турска армија је остварила извесну тактичку преоћ и мало потиснула Русију – али уз такву цену која је одвратила Турску од даљих освајања. И тако је европска држава – Француска – својом непромишљеном политиком створила огромну опасност за Европу, а отклањање опасности припало је Русији. Појединци, такође, нису заостајали у авантуризму. Мноштво Европљана – авантуриста налазило је за себе пристаниште на Истоку (најчешће у тој истој Турској), где су налазили плодно тло за своје дарове. Резултати су често били чудовишни.

Данас, у вези с догађајима у Чеченији, често испливава на површину прича о Шамилу. Али Шамил је имао претходника, препреденијег и опаснијег – извесног имама Мансура, који је објединио многе кавкаске народе и саздао озбиљну опасност за Русију. Русија је тада (крајем осамнаестог века) радила на свом обезбеђењу од опасности са Истока – покуравајући давнашњу претњу – Крим. Тада је за борбу са имамом била потребна особита пажња Потемкина као и гениј војсковође Суворова. На крају је имам био ухваћен и заточен, али је он, својим деловањем покренуо нови талас опасних немира, такозвани муридизам, на Кавказу, а на гребену тог таласа, уствари, касније је Шамил остварио велику власт. Судећи по расположивим извештајима, имам Мансур је био прави фанатик, неке врсте муслимански обновитељ. Он је имао глобалне претензије, хвали се, рецимо, да ће истребити све који пишу с лева у десно, а не с десна у лево (то јест, арапски). Е, па, према радовима Г.Н. Прозрителјева, предреволюционарног истраживача, открива се да је овај имам. Италијан Ђовани Бости, међународни авантуриста који је научио напамет Куран и који је стремио, према његовим писмима (вид. о томе у радовима Прозрителјева) да направи некакву интегралну религију.

Овај догађај је толико типичан, да се у њему, као биљка у семенки, крије множина појава, типичних за Европу. Овде је – и опасност од наоружаног знањем и искуством авантуриста, о чему смо већ говорили, и неодговорност Европе, која није смогла снаге да створи механизме за заустављање таквих појединаца, који представљају детонаторе за Исток, као ни да спрече могуће последице до којих може доћи као резултат проповеди различитих јефтиних проповедничких који су пропали у Европи па пошли да жању ловорике на Истоку и код нас, а које је народ одавно назвао "ђавољим угодницима".

И поред свега ми и Запад се НЕ МОЖЕМО разумети – и различите легенде се умножавају и због тога. Тако познати историчар Тарле, у својој знаменитој монографији о Таљерану, бележи да је, почев од Бечког конгреса, у Француској политици застрашивање "опасношћу са Истока" постало традиција, и притом, под Истоком се подразумева, уствари, Русија. Приметимо да то није потпуно тачно, али, без сваке сумње, нови млаз таквих претњи десио се баш тада. Јасно је зашто је то тада било потешно Француској и Таљерану, који је штитио њене интересе. Он је разбијао такозвану "коалицију победника" – и успео је. Већ почетком 1815. Аустрија, Енглеска и Француска су потписале конвенцију о узајамној војној заштити од (непостојеће) руске опасности. Као повод послужило је заузимање значајног дела Пољске од стране Александра I. Наравно, могао је неко да се не сагласи с тим – али одавде до страха од Русије је далеко. Таљеран је, наравно, био веома лукав и прецизно је спроводио своју политику, али се сусретао не баш с тако наивним људима (довољно је погледати преписку Метерниха са својим агентом Бомбелом, – коју делимично наводи Тарле, да би се у то убедили). Практично, сви су знали колико вреди Таљеран, један од најлажљивијих дипломата тог доба; сви су видели да је Александар I поштедео Париз, фактички га спасао од савезничког уништења; сви су имали разлога да сматрају да ће се цар задовољити Пољском –

и, узетим да он неће испустити из руку оно што је од њих узео – то јест ту исту Пољску. Рекло би се – па у чему је онда проблем? Наравно Енглеска се увек трудила да ослаби сваку јаку државу – а Русија је тада била врло јака и на њеном челу стајао је такав изванредни, може се рећи – генијални дипломата какав је био Александар I. Али и за остварење тако племенитог циља, да ли је требало пактирати са Француском, која је била, поред свега осталог, и непоуздана јер је њена армија у целости била одана Наполеону, а не рестаурираним Бурбонима? Па, те исте године, непосредно после закључења уговора, одиграли су се познатих Сто дана – Наполеон је повратио престо без иједног пуцња. И тога су се прибојавали такви искусни политичари (још пре Сто дана) као што је био Метерних. Зашто су се одлучили за такав ризик? Како су дозволили да их убеди Таљеран кога су они знали (неки и лично) као највећег лажова, клетвопреступника и поткупљивог човека?

Одговор може бити само један: Александар I је, упркос своје дипломатичности, урадио нешто што је уплашило све европске крунисане главе и министре иностраних послова. "Руси разговарају као владоци целог света" – такво је било мишљење "Европљана". На основу чега је изведен такав закључак? Зато што је Александар I узео Пољску? Па такве су се анексије дешавале и пре тога! Зато што је разговарао врло заповеднички? А како је морао разговарати владалац који је имао најмоћнију армију у Европи, која је поразила војску дотле непораженог завојевача?

Надмоћно се може разговарати на разне начине. Непходно је, очигледно, изанализирати, на чему је била заснована надмоћ руског цара. Чак и тај исти Таљеран покушавао је на Бечком конгресу да разговара заповеднички, мада је био представник поражене стране. Значи у речима руског цара је био нешто што је уплашило Европљане. Погледајмо главне аргументе Александра I и, рецимо, тог истог Таљерана.

Таљеран је, као што је познато, на Бечком конгресу апеловао на међународно право. Могли би нам се опонирати да речима тог највећег шпекуланта није требало веровати. Али ствар није у томе колико је г. Таљеран био искрен. Шпекулише се обично оним што је вредно – и није битно да ли сами шпекуланти верују у ту вредност. Довољно је то да је за Европљане апеловање Таљерана на међународно право било убедљиво.

Као противтежу њему, Александар I се ослањао на другу вредност – на чисто морални појам дуга, обавезе и захвалности. Он је више пута говорио да су Бурбони, у одређеној мери и Француска, у којечему његови дужници. Колико је он веровао у то – тешко је рећи; али за руског цара је вредност, вредност која се чува у себи и даје лично, као противтежа европској скали вредности, била појам обавезе и захвалности. А о међународном праву и томе слично, император је дозвољавао себи да се односи с омаловажавањем. Тарле сматра да је цар, говорећи с презиром о "вашем" међународном праву, "вашим" пергаментима и осталом, имао у виду баш Таљерана и његову заједљивост. Нешто раније цар је рекао: "оно што треба Европи, то и представља право". Ово је већ без ироније. Овде је, напротив, чврсто и некако цинично убеђење. Значи, за Александра I, руског цара, изнад свега је – осећање захвалности, признања, а за Таљерана (и друге Европејце) – право. И то је природно: тамо где право постоји – постоје само уговорене обавезе. Ако је право изнад свега, онда, строго узевши, нико никоме ништа мимо уговора није обавезан. А управо за то се залагао Александар I, залагао се жестоко, стављајући то до знања у свим приликама. Како су могли то да схвате Европљани? Само тако – да он покушава да на њих набаци неки други ланац. Армија – јака, сам император – несумњиво дипломатски таленат, па још од свих нешто тражи, нешто што није предвиђено одредбама уговора... Опрез! Родио се нови "колос на Неву" (према речима Метерниха), "подсећа на Наполеона" (ово је већ по Таљерану). И то су схватили као опасност. Сва дипломатска суперопрезност Александар I била је узалудна, јер све те реакције немају основу у

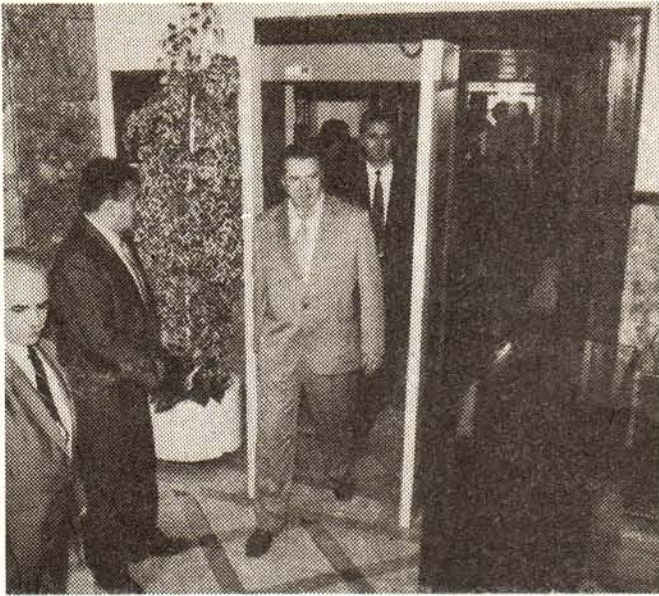
горњим нивоима свести; централне вредности ове или оне културе леже дубље.

Шта је то хтео Александар I од европских владара и дипломата? Осећање обавезе, оданости, захвалности? Ха-ха! О каквој обавези се може говорити у Европи – у свету који је тако важан елемент људских односа као што је дуг претворио у нешто анонимно, нешто што се купује и продаје, простије речено у свету који је измислио меницу? У Русији је дуг био питање части. На Западу је већ одавно био ствар за трговину, роба. Анониман као и свака роба прелазно је из руке у руку. В. Зомбарт је ову чињеницу (појаву менице која се може купити и продати) сматрао једним од предзнака наступања новог времена, другачијих односа човека према човеку, другачијег друштва. За нас је то нешто немогуће. Односно, код нас су постојале и менице и све остало али – дуг је код нас остао дуг.

А сад питање: шта да се ради са том ненамерном аберацијом која је неизбежна с обе стране при узајамној оцени? Она је неизбежна, јер ма како ми то и видели, то се ипак одвија на нивоу подсвести. Па, уствари, шта се ту може? То треба имати у виду, схватати да се то може догодити у било ком моменту и, што је и најважније – што мање улазити у живот Запада. Александар I је био солидно ушао, достигао озбиљне дипломатске успехе, а у замену за то – шта је добио? Сазнање да је Русија агресор, да она, некако, као да само томе и тежи – да освоји цео Запад, ако не и цео свет... Па сад, зар није боље уздржати се од сувише активног учешћа у западњачким пословима? Они нису способни да суде о нама, упркос свој њиховој аналитичности, зато што они ненамерно суде само по својим мерилима и – нека их. Мање посла – мање грешака. Ми и нисмо баш нарочито потребни једни другима. Сировински ресурси ће и нама добро доћи, а у другим стварима (злогласна "култура" и сл.) боље и не пајташити с њима. Пљунути и готово!

Искуство западне економије, о чему се толико труби на свакој раскрсници, у самој ствари, није универзално. Од самог момента изласка Запада из средњовековља, у западној економији се појавило нешто што би се могло генерализовати помоћу техничког израза "допунско напајање". Економија Запада одавно живи баш на томе.

Много је копаља својевремено било сломљено око злогласне експлоатације радника. Код нас се, свакако већ и ненамерно, испољавају марксистички стереотипи схватања овог појма, чак и онда када критикујемо Маркса. То је, дакако, и разумљиво јер многи марксистички ставови нису само и нису у тој мери лично његови, колико целе економске мисли Запада. Али ствар је у томе да ми, утврђујући

норму профита и израчунавајући разне друге коефицијенте, решавамо само ЈЕДАН, мада и важан проблем – решавамо парницу, коме од ортака (раду или капиталу) колико од остварене добити припада. У суштини, сам појам експлоатације, у његовом тумачењу чисто као проблема расподеле, само се на то и своди. Али проблем би требало размотрити и с друге стране: не са стране расподеле већ са стране обновљања снаге радника. Строго узевши, при ранијем нивоу развијености технике, оно што се назива експлоатацијом у многоме је било и неизбежно. Да је капиталиста почео да дели са радницима велики део профита, њему би мало шта остало, а радници опет не би били задовољни. Развој технике у ранијим етапама још није био достигао такав ниво који би свима обезбеђивао нормалан опстанак. Без експлоатације, то јест без плаћања радника према њиховим најнижим животним потребама, које су подразумевале границу исцрпљења њихове снаге, развој би био немогућ. И на овоме морамо сконцентрисати своју пажњу.

Факат експлоатације пада у очи не као неравноправност расподеле профита, него баш као исцрпљивање, односно као дуготрајни радни дан (у условима ране фазе производње) са малом платом. На тај начин, у то време на Западу, не толико због тежње послодаваца колико због постојећег стања технике, успостављена је институција исцрпљивања. Није, дакле, ствар у томе колико је коме припало од добити. Добити је могло и да не буде, ако предузеће, рецимо, произведе некурентну робу. Концентрација баш на добит била је, уосталом, на свој начин природна, јер се ту преклапају и исцрпљивање и деоба зараде. Зато је била потпуно разумљива жеља за праведношћу. Али, није ствар у овоме, већ у томе што би рентабилност била далеко мања уколико би се радници више штедели. Технички услови су

то захтевали и – машине су почеле немилосрдно да мељу људе.

Не баш давно пре тога, у средњем веку, таква институција била би незамислива. Господа су се немилосрдно односила према слугама – али исцрпљивања у масовним размерама, исцрпљивања као методе деловања, по правилу, није било и није могло бити. То је јасно јер су људи под влашћу господара били ЊИХОВИ људи, ЊИХОВО власништво и господа су о свом власништву ревносно водили рачуна. Племић који би исцрпљивао своје кметове био би осуђен на пропаст исто као и капиталиста који би трошио основна средства својих фабрика. Према томе, извикана слобода била је, пре свега, ОСЛОБОЂЕЊЕ – номинално и морално – богатих људи од бриге за своје потчињене. Чим су потчињени постали слободни – следило је да о њима не треба ни бринути, значи престали су да постоје разлози који су онемогућавали успостављање институције њиховог исцрпљивања. Карактеристично је да су се, уочи ослобађања сељака у Русији, у племићким круговима који су заговарали ослобађање, често износили аргументи о "ослобађању СЕБЕ(!) од кметова". То је говорио и умерени словенофил Ј. Самарин (у "Земљорадничком зборнику" 1847. г.), као и смоленски предводник племства у писму Николају I, приближно у исто време.

Опет долазимо до истог: рушење одговорности и – као последица, долази до немилосрдне експлоатације. Није без разлога после ослобођења сељака глад у Русији постала редовна појава.

Јасно је да САДА не може бити говора о исцрпљивању на Западу. Наравно, првенствено се мисли на ЉУДЕ. Али исцрпљивање ипак постоји. Оно се манифестује у другачијој форми или се западна цивилизација од њега не може ослободити. Мењају се објекти исцрпљивања, мењају се форме његовог коришћења, али његова суштина остаје иста.

Ако говоримо о исцрпљивању само људи, онда су се и овде, упоредо са "класичном" капиталистичком експлоатацијом појавиле и друге њене категорије. Тако су развијене земље чак до саме половине прошлог века на овај или онај начин користиле РОПСТВО. Оно је дуго било основа за младу и незрелу америчку индустрију: само је оно давало неопходне количине памука који се, највећим делом, није прерађивао у Америци. (Уосталом, мора се напоменути да је својевремено силан имплас војној индустрији Америке дала неразборитост, а можда и корумпираност руских чиновника. Они су уочи Првог светског рата, да ли примамљени рекламом, да ли митом, направили, за младу америчку војну индустрију велику наруџбину за потребе наоружања руске армије. Ускоро се испоставило – Американци се "загавили". Времена су била опасна па су морали бити хитно послати најбољи инжењери у америчке фабрике, где су, наравно, лепо искористили њихово искуство. Али Америка и даље "није вукла". Посао би се већ одавно морао завршити пеналима, али је аванс, који је дала руска страна у златним рубљама, био тако велики да би покрио све трошкове пенала – па се Американци тога нису ни бојали. Онда је дошла револуција. Тако је развој америчког војноиндустријског комплекса у почетку потпомогла Русија). У Енглеској су до саме половине XIX века официјелно важили закони који су, као казнену меру, предвиђали продају у ропство. (А "habeas corpus" постоји још од 1745. године. Све постоји – и ропство постоји...).

Истина, овде се може противречити: баш од друге половине прошлог века развијене земље се одричу тога, да тако кажемо, не сувише лепог наслеђа прошлости. Да одричу се; али на снази још дуго остаје једна друга специфичност. Та специфичност су колоније.

До данас се увек сматрало као нормално: ако нека земља окупира неку другу земљу она од њене територије прави своју територију. Сви људи који живе на освојеној територији имају статус раван статусу људи земље завојевача. Било каква ограничења имају изразито привременог карактера или су у вези, по правилу, са религиозним ограничењима. На пример, ако муслимани покоре неку хри-

шћанску земљу, хришћанима постаје густо. Али и пре тога, хришћанима у муслиманској земљи – победници није било много боље (уколико су они тамо уопште могли да опстану). Овде је, пак, било сасвим другачије: земљу би (у Африци или Азији) победоносни Европљани покорили али од ње нису правили део Европе, део земље победнице. Она је постајала КОЛОНИЈА. Њени житељи имали су сасвим другачији – неравноправан статус. У колонији су важили дуги закони, немилосрдни и суровији. То би још и могло бити умесно за поражену земљу у првим данима увођења реда и поретка али – тако је остајало други низ година.

Разлог за тако чудно и нелогично стање ствари била је баш институција исцрпљивања. Архиви колонијалне политике довољно говоре о томе. Начин понашања победника према побеђенима превазилази просто освету или дивљање распуштене солдатеске. Било је то пре свега испумпавање свих могућих ресурса и земаљских и људских. Ови последњи коришћени су веома нерационално, али зато у ураганском темпу. Право испумпавање. Исцрпљивање. Интересантни су погледи на овај проблем К. Маркса и В. Зомбарта. Ако је први говорио да је капиталистичка експлоатација примарна, а колонијална – секундарна и скрупулозно рачунао који проценат добити буржуј није делио са својим радницима, други је, насупротив, из колонијалне изводио капиталистичку експлоатацију. По нашем мишљењу, тешко да има смисла решавање проблема, шта је примарно – кокошка или јаје. Обе врсте произилазе из опште оријентације на исцрпљивање. Она се види не само у односу према људима.

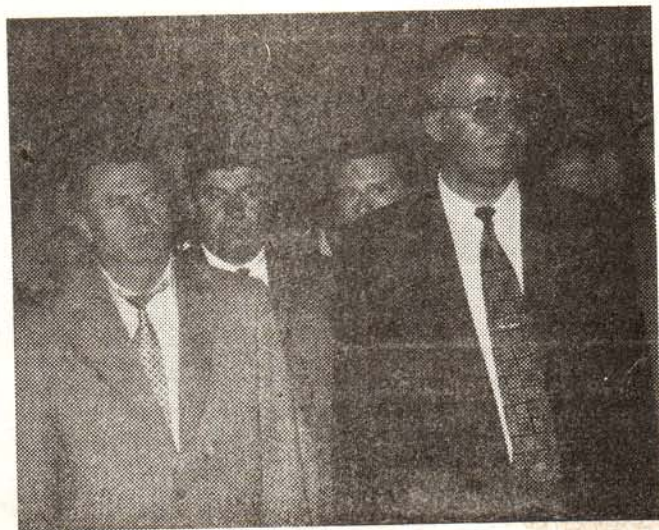
За средњи век је карактеристична тежња ка регенеративном начину живота. Тада су се користили обновљиви ресурси. Пећи су тада ложили дрвима, и дрво, као што се зна, поново расте. То је било у поступном складу и са општим схватањем времена, које се узимало тада као серија затворених циклуса, непроменљивог следа годишњих доба, људских живота, бескрајног кружења, које се никуда не креће. Наравно, у природи нема ничег савршеног, па су и тада прибегавали трошењу необновљивог. Али се таква врста делатности увек сматрала као грех. У Немачкој се јако развило рударство, имали су изузетне стручњаке и рударе. Али сви су они сматрали грехом свој посао зато што су, као прво, рањавали земљу својим рударским окнима, а, друго, узимали су из земље корисне ископине, а заузврат јој нису давали ништа. Зато се они нису смели обраћати својим молитвама Богу, већ су се често обраћали нечастивом, јер су мислили да више немају коме да се обрате и да се они, у некој мери, већ налазе у власти овог због свога незаконитог посла. То је био један од фактора који је помогао развоју чувене немачке демонологије. Па ипак је таква појава у то време била пре изузетак него правило.

Ново време је карактеристично баш по увођењу институције исцрпљења природних ресурса. Почели су ложити необновљивим дрветом већ необновљивим каменим угљем – по Гончарову, највреднијим минералом XIX века. Нечувеним темпом развијала су се истраживања и експлоатација корисних ископина. У ствари, целокупна данашња индустрија базира се на истребљивању необновљивог. Чувена формула претварања материје у енергију и обрнуто дејствује углавном у правцу трошења материје. Средњовековни људи бежали би од данашњих прогресиста као од самог нечастивог. Док је Русија часно – најчасније – гризла саму себе, Запад је себе чувао и даље чува. Потуривши свету масу саблазни, за чије је остварење неопходно дивље, расипничко черупање, он чува своје ресурсе. Као друга страна тог расипништва појављује се нови симбол цивилизације, који је припремио Запад – ДЕПОНИЈЕ. Велико љубриште испада неуништиво, јер је за његово уништење потребно много енергије. Оно се одвози другима – онама које су успели обманути маштом о раскоши цивилизације – Африци, нама... Истина, Каунда је изјавио, одбијајући да прими западни отпад: боље је бити сиромашан али чист. Познато је, међутим, да западна цивилизације НЕ МОЖЕ без исцрпљивања и загађивања отпадом. Она нема снаге да живи аутономно. И то је природно, јер њој треба

енергија, а за уништавање отпада такође треба енергије – и то много.

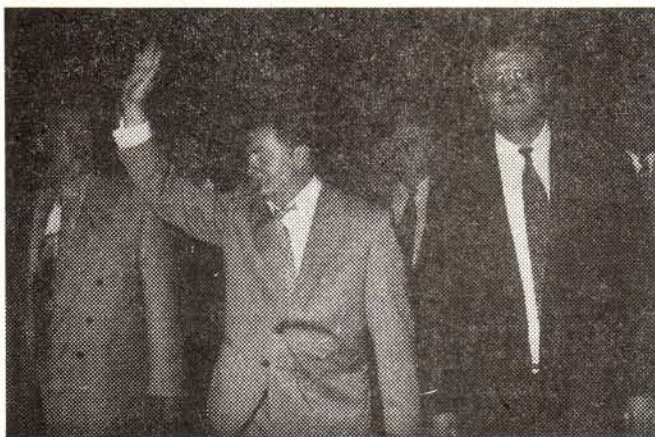
Када се говори о Западу, често се употребљава синтагма – "двојни морал". Користе је многи, а између осталих и западни радикали (како ће се видети из даљег текста, њихова главна снага лежи у одбацивању двојног морала и тежњи да уведе јединствени морал – друга је ствар – КАКАВ). Примера таквог морала на Западу има толико много да их је тешко изабрати. (Довољно је сетити се односа према интервенцији, на пример, СССР-а у Авганистану и САД на Хаитију и Јамајци). Ствар је у томе да је такав морал био УВЕК својствен на Западу. Наравно, нарочито јесно он је дошао до изражаја у Новом времену. Али његови зачеци су постојали увек.

Да би се нашли његови корени довољно је подсетити се почетака европске културе. Нема сумње да је култура старог Рима, Римске империје, утицала на многе ствари у европској култури. Култура Рима чувала је у себи зрно својствено свим културама полиса Средоземља – "истинско полиско гледиште, да они који нису грађани – нису ни људи, или, у крајњем случају, не такви људи и због тога и не потпуно људи" (Г. Кнабе). Такво гледиште обезбеђивало је широки пут за рољство. Најизграђенији вид таквог гледишта био је присутан у прехришћанској варијанти јудаизма. Али је било присутно у целом Средоземљу. Интересантно је то, да је двојног морала било утолико мање, уколико је власт у посматраној држави била деспотскија. У таквој земљи с изграђивала хијерархијска пирамида али је кретање по њој било лакше него у државама ранодемократске вокације. У раној Римској републици, човек са стране практично није могао постати римски грађанин. Да би то достигао морао је да учини толико за Рим, да би са таквим заслугама у некој Персији догурао до прилично доброг положаја блиског двору. "Ниси наш" у деспотским режимима није решавало практично ништа, а у демократским је решавало све. Наравно, у деспотијама су, на сваком хијерархијском нивоу постојала посебна права, понекад веома широка у односу на нижи хијерархијски ниво, али је то ипак био јединствен правни систем, док су у републикама, практично, егзистирала два система – за своје и за туђинце. Треба рећи да је у Риму, и баш у Риму, било и нешто друго. Паралелно с овом тенденцијом постојала је и друга, слабија у време републике и развијенија у епохи императора – тенденција односа према свима, као према људима. Могла су постојати којекаква ситна разграничења, али већ Тацит, у својству врховног судије историје, уздиже не само, и не толико мишљење римског народа (мада је волео да се представља као стари римски патрициј, коме је иманентан култ суровости), већ "САВЕСТ ЉУД-

СКОГ РОДА" (conscientiam generis humani). Чувеним едиктом императора Каракале (212. г.) римским грађанима били су проглашени СВИ слободни житељи империје. Баш зато је Рим и могао да развије свој утицај на њему потчињене територије. Али друга тенденција – за своје један морал, за туђе – други, ипак се проширивала у Европу.

Треба рећи да историјска шема која припада Сен Симону, развој по етапама: ропство, феудализам, капитализам и долазећи социјализам, у извесној мери не одговара стварности. Стари свет се сматра углавном робовласничким, а, међутим, ропство у њему није заузимало значајно место. Детаљним истраживањима историје Јудеје која су извршили совјетски научници Никољски и Ранович 20-тих до 30-тих година нашег века, открила су да се та историја не уклапа у такву шему размишљања, коју је Маркс искористио за потребе агитације и "пропаганде". Уосталом, ни историја древног Египта не даје ропству такво место, какво смо навикли да видимо. Ропство, као појава, је просто последица поменутог својства неких цивилизација – поделе на своје и туђе, двојног морала. А у том случају следи да ропство може постојати и у феудализму и у капитализму.

Историја Европе даје томе најочигледнију потврду. Трговина робљем, нарочито у Италији, није престала у феудализму, па су робове у XIII веку неретко тражили од припадника хорде који су Талијанима продавали РУСКО робље, које је код Талијана пролазило као "бели татари". Што се тиче капитализма, у земљи Habeas Corpus Act'a, у Енглеској, ропство је званично постојало до 1830-тих. У Америци, до 1863. Значи, и овде имамо двојни морал. Једнима све шира слобода другима...

Двојни морал је у Европи нашао своје, европско, оваплоћење. Нешто слично постојало је у древном Риму али му је Европа дала своје непоновљиве црте. То је – КОЛОНИЈА.

У самој ствари, некаква бесмислица: територија – ни своја ни туђа, грађани – ни своји ни туђи. Зато – потпуно обесправљени. Треба нешто да радиш с њима – ради, без гриже савести. Тамо, у метрополи, могу те казнити због зверског поступка према свом псу или мачки. У колонији се то може радити на људима, без осуде...

Ужаси колонијализма су довољно познати и нема потребе да то понављамо и коментаришемо. Али они су доказ система двојног морала присутног у целој Европи и САД.

Положај Русије је посебно трагичан – баш због њеног ПОЛОЖАЈА између Европе и Азије. Суседна али туђа Европа односила се увек према Русији по принципима двојног морала, то јест на свој начин. Зато је антирусизам многих наших прогресиста потпуно разумљив. Они инстинктивно теже да се извуку испод утицаја обрнуте стране морала Европе, да постану своји у Европи – јер је у данашњој реализацији Европе Русија туђа. Зато је, сасвим логично, за улазак у основни морал Европе потребно престати бити Рус. Само, проблем је у много чему другом. Без обзира на сву апстрактност појма "Европа" у њему има и много конкретног. Конкретно оваплоћење, конкретна Ев-

ропа, ЗАХТЕВА не просто припадање некаквој општеевропској цивилизацији, већ и припадање конкретном народу, нацији, држави, култури. Не само да "Европљанин" – сама по себи ова одредница је негативна – није Рус, није Азијат, није Африканац и сл. – он јесте Енглец, Француз, Италијан, Немац... Уколико је то за неког конкретног човека и могуће (такав је, на пример, био саборац Херцена, Вирубов, који је постао прави Француз, није писао на руском, био је сличан у лицу познатом филозофу О. Конту), шта да радимо са целим народом?

Сама по себи идеја – уписати се у Европу – можда и није тако лоша. Али ствар је у томе, да, када једна држава улази у неко удружење држава, то НИЈЕ једносмерна улица. Тако је Енглеска у прошлом веку била прилично далеко од континенталне Европе. (По сећањима Херцена, Енглези нису умели ни да стоје у реду; то су научили, судећи према неким другим изворима, тек после Првог светског рата). У нашем веку те удаљености је нестало. По својим животним навикама Енглеска се приближила континенталној Европи. Остало је мање тих специфичности и тог чудаштва по којима су се Енглези разликовали од других Европљана. Али, променила се и Европа; у целини континент је много узео од Енглеске. Ако Русија пође у Европу, онда ће она морати да се европеизира али ће и Европа морати да се – поруси. А баш ту ствари стоје лоше.

Даље, с ЧИМЕ ћемо ми сада ући у "цивилизовано друштво" (такозвано)? Узлет Немаца у прошлом веку (а били су једно време најслабија и презрена нација у Европи), а у овом веку, после рата – Јапанца, био је, поред свега осталог условљен и коинциденцијом националних особености тих народа са захтевима прогреса.

Да објаснимо. Свака етапа прогреса има свој "укус и боју", свака има своје хероје. И, почев од друге половине прошлог века, механичка цивилизација почела је да тражи од људи извесне врлине – умереност и тачност. Огромна је заинтересованост свих грана привреде била да такве особине има, у великој мери, већина радника – практично сви, изузев којекаквих маргиналаца, незапослених али не као "жртва система" већ по типу карактера, "зато што за њима нема потребе". У оно време, када су се код нас бавили којекаквим Стахановима, у Европи и Америци је све више људи стицало такве врлине; вршила се селекција по том критеријуму. Зато и није чудо што су се Јапанци са својом "милиметарском" културом, отшлифованом дугим боравком на малом комаду земље, са својим суперминијатурним дрвећем у саксијама, са својим најпрецизније одабраним "вртовима камења", где је сваки камен био на месту с тачношћу до милиметра, савршено уклопили у ту спиралу прогреса. Али ми, који смо од умерених и тачних имали само Молчалина – па и то до прве собарице, ми овако широке душе и са комплетним недостатком акуратности "милиметарске прецизности" – на шта ми можемо рачунати у том пиру прогреса? Ни на шта – као и већина, на пример, латиноамеричких земаља, у којима су услови бољи него у Јапану, нису имали социјализам, а још увек вежу лику на опуту. Па шта да радимо у таквој ситуацији? Да своју земљу изложимо понижењима уз наду да ћемо кроз тридесетак година догурати до стања из којег данас Бразил жели да изађе? Или је ипак боље одмаћи се од тог "пира", изоловати се, простије речено, опет плънути на Запад и сачувати за себе некакав ниво егзистенције уместо дезорганизације и распада.

Осим тога, појаве треба посматрати не само као такве, већ треба видети и како се оне одражавају у суседству. И овде се испоставља да се Запад не одражава у Русији на најбољи начин. Од давнина Руси су на Запад гледали као на место где нема проблема и зато је руско западњаштво од давнина у знатној мери представљало тежњу ка ослобађању од тешкоћа, куцање на та врата иза којих како је донедавно било уобичајено да се каже – "ноу проблем". Први руски "западњаци", које је руски цар Борис послао у иностранство на учење, тамо су и остали. Судећи по свему, они су се у Европи просто растворили; о њиховом животу нема скоро никаквих података. Само се о Никанору Олфер-

јевом Григоровом – понешто сачувало. Он је постао убеђени свештеник – англиканац и чак је настрадао за своју нову веру од фанатичних пуританаца. Ипак, сви остали су се расплинули, изгубили...

Ако погледамо првог "дисидента" – не баш непознатог кнеза Курбског, видећемо из његових писама и, најважније, из његове "Приче о великом кнезу московском" да он није бежао у Реч Посполиту да би побегао просто од смрти (мада је то било врло значајно) већ у место где неће бити проблема. Испало је да у Реч Посполиту, мада тамо и није било суровог деспотизма Ивана Грозног, ни изблиза није било идеала Курбског. По жестини осуде, по тој заједљивости са којом Курбски бичује земљу која га је пригрлила, бичује просто не неке одрђене личности, већ нарави ВЕЋИНЕ пољског високог друштва. По томе што он повезује своје осуде с жестоком критиком Ивана Грозног, види се да овде није у питању само незадовољство. Курбски је, критикујући Грозног, мислио да ствари негде стоје другачије. У Реч Посполиту ствари јесу биле другачије – али од тога није било лакше. За нас је ипак интересантно то да је он у иностранству видео некакав идеал, а идеал се, нажалост, није остварио.

Број руских западњака је од тада порастао. Али се у већини њихових судбина понавља лајтмотив: нису се снашли, нису могли, нису се уклопили. Син Ордин-Нашчокина, побегавши у иностранство, није умео тамо да се привикне и вратио се назад на милост цара (Алексеј Михайлович је заиста био милостив према њему). Чиновник Григориј Котошихин, који је побегао у Шведску нешто раније и тамо написао своје познато зловничко антируско дело био је погубљен због убиства. Они који нису мислили да остану на Западу сматрали су га ипак за место без проблема.

Сачувани су дневници П.А. Толстоја. Некада активни учесник "стрељачког бунта", он је, исправљајући своју кривицу, путовао свуда по наредби Петра I. Ево како је он схватао венецијански начин живота: "и уживају Венецијанци у свим удобностима и слободи". То је речено о времену када је у Венецији Савет десеторице сурово гушило сваку најаву могућности отпора аристократској олигархији, када је инквизиција у Венецији за ред величине била јача и оштрија од чувене шпанске, када јој је језуитски ред помагао, снујући своје бесконачне интриге. Ако је тако схватао европски живот најлукавији и најумнији човек, шта онда да се каже о осталима. Значајан део младих људи, које је Петар I послао у иностранство, није се сувише оптерећивао учењем, већ су се бацили на лумперај. Карактеристичан је пример једног од Галовиних, који је на испиту код Петра I признао да ништа није учио већ је само пијанчио.

Уствари, то се лако може разумети. Тешка страдања која је претрпела Русија, сурове патријархалне нарави које су биле у одређеној мери последица тих страдања, све је то гушило многе и људи су инстинктивно тражили нешто лакше. У таквим условима свака најава да негде нема таквих тешких забрана схватала се као знак да тамо нема ни таквих проблема. Таква аберација била је неизбежна при погледу на Запад. Она је, истина, неизбежна и данас. Ето, зато је Курбски, сликајући себи идеалну државу феудалаца на челу са царем који није тиранин, мислио да би феудалци у таквој држави аутоматски били верни, часни, храбри – једном речју истински племенити. Зато су многи, кренувши на Запад, очекивали да ће тамо моћи да збаци с леђа терет дуга, да "трубе" не мислећи ни о чему.

Зато је руско племство, гледано у маси, узимало са Запада оно што је тамо застаревало и очигледно нестајало – кметство. Допетровско кметство мало је личило на нашу представу о томе. То је била просто форма обезбеђивања професионалних војника-племића. Сељаци су хранили племиће само зато и у тој мери, уколико су они служили цару. Нека нарочита права да владају животом и смрћу сељака, аналогних правима сениора на Западу, руски племићи нису имали. Наравно, у сурова времена XVIII века, када је и сам "најмирнији" цар Алексеј, дешавало се, своје-

ручно дерао браде бојарима, злоупотреба је било прилично; па ипак, то су биле злоупотребе са којима је, макар и с легендарном спорешћу, централни апарат излазио на крај. После Петра, пак, племство је не једном успевао да код царица (нарочито код царица) издејствује уступке. Руским племићима (изузимајући врло ретке примере) нису била потребна ни људска права (чак ни најплеменитијег) нити било шта слично. Руски племићи су хтели две ствари: прво, избегавање службе и, друго, пуну власт над кметовима. Ништа их друго није интересовало. Понекад, у својој незаситости руско племство је западало у неочекиване ситуације. Тако се, 1767. године, приликом сазива чувене Комисије за законе, испоставило да депутати-племићи не само да желе но просто жуде за тим двома тачкама. (Треба рећи да је Катарина II, колико је могла, одлагала до 1785. године да их да племству, без обзира на све тешкоће њеног положаја. Њени дневници, издати уочи револуције, говоре да се она залагала ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ СЕЉАКА). Господа спахије су толико жудели за тим параграфима да су при покушају противљења, падали у такву јарост, да су јавно,

на очиглед свих газили ногама (!) императоркину "Наредбу". Е ту су они спознали све непријатности неуважавања људских права: хватали су их и одводили у прогонство, без суда и истраге.

Просто речено, погрешна је свака позајмица из Европе (или било откуда). Позајмити се може нешто, уколико то нешто није чисто технолошке природе, што већ неко време постоји, нешто што је већ утврђено и што, свакако, дотрајава свој век. Нешто ново, нешто што се тек ствара у процесу текућег живота, није могуће позајмити, а, осим тога, како усвојити ту вечну тежњу за напредовањем, њене још увек неодређене форме, што се и назива западним прогресом? Зато се позајмица увек и односила на стареж. Могло се узети само оно што је преживело свој век. То је најочљивије, најнефективније. Како и не би било: па то је оно што се већ остварило.

Тако је и било позајмљено кметство, оно што је у Европи било на врхунцу у XV и XVI веку. За спахије ту није било никаквих брига: уместо обавезе да служе држави, ретко контактирајући са својим сељацима (јер је државна служба одузимала много времена па људи годинама нису били на отсуству, нису имали прилике да сврате до куће) племићи су некако добили право да располажу сељацима не због службе, већ по свом пореклу. Богатство без обавеза пред државом – то је био мамац Запада, без обзира да ли је то Запад хтео или не. Из Русије, где се тешко живело, господи племићима Запад је изгледао као место где се приходима нема проблема. Руски племићи су се и потрудили да оно "ноу проблем" организују са својим сељацима. Е, па то су и урадили. Само, добили су непрекидне побуне, заосталост земље (на коју су се и сами жалили). А она је била условљена недостатком слободних руку. Индустријалци са средине XVIII века говорили су да њима нису потребни никакве кредитне олакшице већ људи, људи, људи које није било

могуће примамити никаквим парама. Па, наравно, кад је већина људи била у власништву господе спахија. Али за нас чак и нису интересантне последице. Интересантан је тај однос који је постојао према Западу – позајмити лагодан живот. Па и у наше време позајмица се односила баш на олакшице. При чему се олакшица односила, ако се тако може рећи, на "растерење" од морала. Један од првих материјала у вези перестројке у прилично познатом журналу "Агањок" односио се на ... проституцију у Америци, тачније, на свемогуће похвале овој појави и то са нескривеном анализом личног искуства аутора. Јасно је ШТА је за њега био Запад – ослобађање од пристојности. А што се на том истом Западу одговорним људима не препоручује да посећују ове дражесне даме, па још и да се у озбиљном журналу не може хвалити проституција, за њега не само да је немогуће већ је и неприхватљиво. Па, за шта смо се онда борили?

Ова господа, позајмљујући нешто са Запада, увек губе из вида да тамо то "нешто" постоји у ДРУГОМ контексту – у контексту ДРУШТВА које се уздржава и ограничава, које врло строго води рачуна о моралу својих чланова. Пробај само тако нешто у пуританској Америци или у још пуританској Швајцарској! Зато многе слободе на Западу имају, ако не декоративан онда прилично ограничен карактер. Али за наше услове, где се друштвом може назвати САМО сељачка општина (која је давно преживела), где чак ни интелектуалци нису, строго говорећи, друштво западног типа, зато што они жестоко, до фанатизма, ограничавају ПОЛИТИЧКУ пристрасност, али не и МОРАЛНУ, одсуство неког тоталитарног ограничења на Западу значи да тамо у том смислу влада потпуна слобода. Нема никакве користи указивати на неискривост таквог поимања ствари. Човек све мери према себи. Само је мали број способан (имају времена, информације, и, што је најважније, мозак да те информације сваре) да схвати да су на Западу просто ДРУГАЧИЈЕ УЗДЕ. Маркс је једном рекао у вези протестантске религије (и, шире, у вези протестантске културе) да је она ослободила човека од формалних ограничења католицизма само зато да би му оковала срце. У суштини, о томе је говорио и не баш непознати Џ.С. Мил тврдећи да се слободе не ограничавају – већ да се ограничава само МОГУЋНОСТ ЉУДИ ДА СЕ ЊИМА КОРИСТЕ. У Русији је баш та могућност растегнута сувише широко – до бескраја. Русија одавно хоће не просто слободу већ – слободу разбојничку, горопадну. И још више, у Русији је присутна јака центрифугална тенденција. У Русији, просто речено, било који човек није просто личност, већ држава за себе, са својим језиком и томе слично, и са другим државама комуницира врло тешко – језици су им различити. Зато је у Русији од давнина основна вредност била – умети разгова-

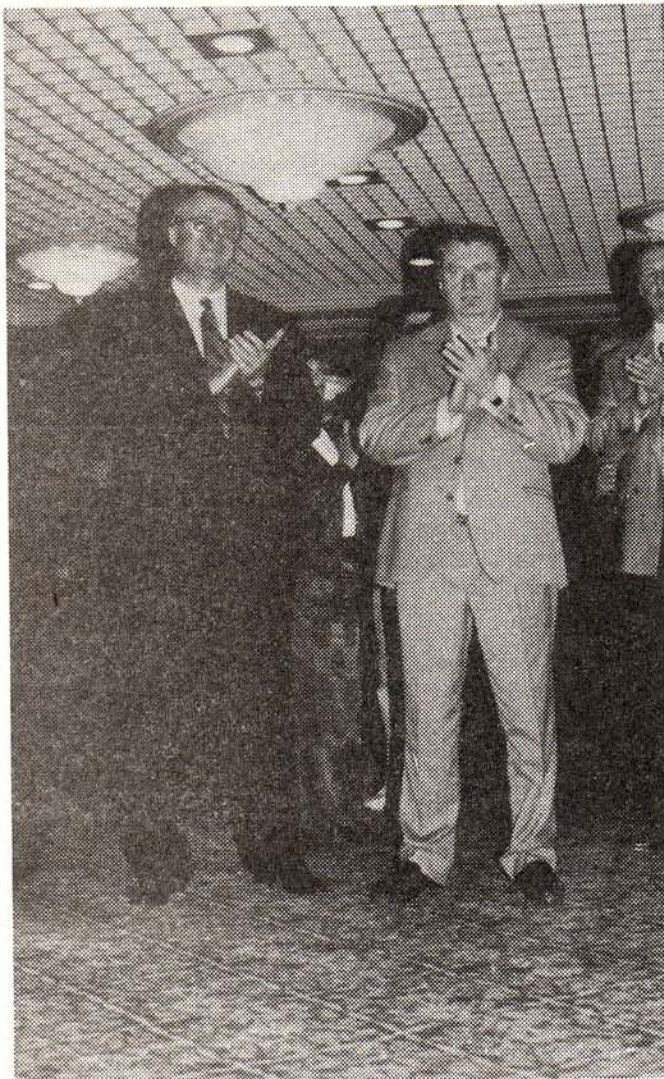
рати са другим људима. У било ком, супертоталитарном режиму бескорисно је просто издавање наредбе: људи неће разумети (или ће се правити да не разумеју) и све ће извршити траљаво. Умети одабрати кадрове који би говорили на неком општеразумљивом језику – није лак задатак. Пошто сваки командант у Русији има посла са бројем независних држава који је једнак броју њему подчињених људи, он мора бити велики дипломата и чак помало обавештајац. А већ у односима са својим претпостављенима он мора бити и полиглот и обавештајац истовремено (то је, истовремено, и одговор на питање откуд у нас тако много талентованих обавештајаца). И, наравно, ове независне државе (у свакој засебној личности) теже ка суверености. Шта су радили руски људи у прошлости ако их је држава сувише давила? Нису се баш често бунили. Они су просто бежали. На Волгу – мајчицу, у мрачне шуме или, још чешће под скуте својим љутим непријатељима – али бежали су. И не ретко, појединачно. За сложене пројекте (као што је плачка турских обала) окупљали су се у задруге па су се после тога опет, најчешће, распали – свак на своју страну. Међу староверцима крајем XVIII века појавио се специфичан покрет – тркачи. Они су државу прихватили, ни мање ни више, као творевину антихриста и бежали су од њега, а делили су се на странопримнике и стварне тркаче. И овде је постојала тенденција ка самоћи. Похабаној руској тежњи ка злогласном колективизму (у самој ствари изнуђеном јер, како без колектива изаћи на крај са тешким радовима, нападима и осталим невољама) супротставила се тежња ка руској усамљености, често у ђаволски лошим условима али зато – сам. Сви ти староверски "скити" и "пустинје" (са нагласком на првом слогу) могу послужити као потврда тога. И зато се при најмањем метежу Русија почињала расипати на делове. Нису се осамостаљивале нације или губерније већ сеоци, засеоци (као те 1905. године – свакојаке "Марксовске републике"). Током 1917 – 1918, самосталност су објавили сви срезови. Па и поједини одреди нису заостајали. Делило се све: синови су стали бржебоље бежати од отаца. Делили су колибу ако нису могли да саграде нову, преграђивали су улаз у кућу. Све у том духу: сам, сам, сам (узгред, интересантно је из тог угла погледати на данашњу епидемију развода бракова).

Сама по себи ова тенденција је разумљива, као што је, уосталом, разумљива и руска жеља да се добије све одједном, која је довела до тога да се 1917. године улети у комунистичку утопију, а 1993. – да се приватизује и што се може и што се не сме. Руски народ је претрпео много. Он је носио и продужава да носи неизрециво велики терет. Он обуздава дивљу Азију. Он се бори са чудовишно лошим (по мерилама Запада) природним условима. Зато је био принуђен да образује и дуго држи ауторитарну државу. Зато је дуго задржао комуно. И зато је лаком на све саблазни. Најмање олакшање схвата као ослобађање од терета који га притиска. Али зато он и хоће да збаца одједном тај терет, зато он и тражи оно место где НЕМА терета. И то га тера да се обраћа Западу који воли да се хвали, с фантастичним самопоуздањем и ароганцијом, због свога богатства. И зато он МОРА пљунути на Запад који га, намерно или ненамерно, обмањује и да најзад реши своје проблеме, тојест да изврши тај скок на Југ.

Али зато код нас НЕ МОЖЕ БИТИ тих блесавих "осамостаљивања". Биће то САМО сигнал "растурајте се". И биће то још сигнал: све је дозвољено. Ограда више нема.

Непрекидно завидљиво поређење себе са Европом направило је од многих руских образованих људи мрзитеље своје земље. Откада је поређење прешло на материјалну основу, Русија се баца у две крајности. С једне стране силна жеља да се ИЗГЛЕДА, а не да се БУДЕ. Што се тиче "бити", сви знају да ту ствари стоје прилично лоше. А на "изгледа", гостопримљиво дочекује којекакве, и ко зна зашто, странце – да би се нахвалисали. А нахвалисати се не може. Не могу се победити у хвалисању богати, па још и нарцисоидни људи. Фактички том циљу служила је и недавна "агитација и пропаганда" (намеће се та милозвучна реч: пропаганда): победити у хвалисању својим "социјалистичким избо-

ром". Безуспешно. Није требало ни започињати такмичење. Али још је опасније осећање понижености, комплекса ниже вредности, које типична западна арогантност може распалити до беса. То осећање блесне и сада: у речима "код нас је све наопако" или томе слично. У ствари, људи би хтели да живе БОГАТО па зато и окрећу погледе на свој Запад. И зато грде своју земљу. И зато се упуштају у авантуре које ће коначно обезбедити руско благостање.

А излаз из тог стања је један: не завидети. Ми ипак нећемо достићи господу која је пљачкала целу земљину куглу, док је Русија решавала своје претешке проблеме. Док је Русија рушила оног пред ким су они дрхтали – Наполеона – они су захватили "далеку Индију чудеса" и износили отуда благотоварима. Док је Русија збацивала азијатски јарам – они су се прикрадали Америци и пљачкали је, пљачкали, пљачкали... Док се Русија, последњим снагама, за време Петра I, отимајући од СВОГ народа, преображавала њиховим маниром, они су пустошили Црни континент извозећи отуда људе, у таквим размерама и са таквом суровошћу, која не би ни напамет пала Ивану Грозном или Павлу I. Док су миришљиви руски интелектуалци, покрећући најплеменитијим осећањима, разбијали "циничну изјаву" једног руског министра: "нама је потребна Јерменија али нам нису потребни Јермени", они су у САД чистили са лица земље поједина племена да би заузели њихову земљу. Док је руска влада на свим форумима покретала питања сувише опасних врста оружја, као што су распрскавајући меци, они су пљачкали Кину насилно (!) добијајући од њене владе дозволу за легализацију пушења опијума, одводећи Кинезе у наркоманију. Русија је, у ствари, само једном узела учешће у једној одиозној акцији – гушењу такозваног "боксерског" устанка у Кини. Па и ту су се

обогатиле само неке личности које су се тамо бавиле стрвинарском пљачком. Русија није наметала велике доприносе. Просвећени Европљани су наметали и – обогатили се, обогатили. Где ми можемо да их достигнемо!

Али им на том богатству не треба завидети. Отето. Боље пљунути и – заборавити.

Кад би се сакупили сви недостаци Запада (којих је, наравно, исувише) и поставили на један, а на други тас теразија западна самозаљубљеност, претегнуће ово друго. Већ сада многи научници иступају против извиканог "евроцентризма", али узалуд. Ако се у озбиљним, академским круговима, ова промена и може приметити – за масу људи на Западу то се не може рећи, и њихова дивља самозаљубљеност остаје просто неизлечива. То је, заиста, сасвим разумљиво. Јер човек је слаб, а лагодни услови у којима сада живе људи на Западу, веома подстиичу уображеност. Али да би неко био сигуран у себе мора умети да се БРАНИ. Међутим, са овим ствари стоје доста лоше на Западу. Стиче се утисак да је, с наступањем Новог времена, западни човек одвикао да се бори за себе. У ствари, није се он сасвим одвикао; постоји конкуренција и тако то. Али када наступе проблеми са сложенијим условима, он врло брзо подиже ручице. Он је постао сличан нашим "јарићарима" који после прве три окренуте домине већ виде како ће даље тећи игра и одмах говоре ко ће изгубити и која је која домина. Само, живот није игра домина где се све може лако прорачунати, није ни шаховска игра (где су прорачуни неупоредиво тежи), а западњак се предаје брзо. Чим приметити да се налази у "дискомфорним" (омиљена реч) условима, чим почне да губи, све је готово. У ствари, већ од XVIII века Запад је проверио на себи да није способан да се одупре навали јаким непријатеља чије војнике повезује заједнички занос фанатизма. Он га може победити, рецимо, на нивоу оружја, на нивоу тактичког лукавства. Али, ако је та војска упоредива с њима и по једном и другом критеријуму, али духовно јача, онда је готово – ствари за Запад стоје врло лоше. Он ће изгубити битку и то катастрофално. То је утолико страшније, што је феномен фанатичне војске Западу познат још од XVII века. Тада је он, можда, по дотадашњој памети и могао да се одупре фанатизму. Али... прогрес Запада се лако прати по његовој НЕСПОСОБНОСТИ да пружи отпор фанатизму. Отпор Густаву-Адолфу био је јачи од отпора Карлу XII. Отпор Карлу XII био је јачи од отпора Фридриху II. Отпор Фридриху II био је јачи од отпора Наполеону. Отпор Наполеону био је јачи од отпора Хитлеру – и то је тај прогрес.

Друга је ствар што се у то мешала Русија и мешала све карте. У поражењу од стране Карла II под Нарвом, на брзину склепаној војсци Петра I, ипак се издвојило неколико јединица које су се супротставиле шведском краљу жешће и јаче него што би то учинила било која друга војска. У седмогодишњем рату било је много случајева као што је, на пример, битка под Гросе-Јегерсдорфом, када је изгледало да је руска војска начисто поражена. Ни лукави управник царског двора, Апраксин, који није познавао тактику већ се

бавио дворским конјуктурама, нити педантни Фремор ни-су могли да се одупру Фридриху II. Али, руска војска, нашавши се у безизлазном положају (у коме се западњаци већ предају, јер, зашто узалуд даље проливати крв кад је већ све изгубљено) пружала је отпор – упркос свему. Војска Фридриха II, склепана од разних авантуриста и регрута привучених обманама, нашла се просто у чуду: они су поражени, време је да се престане са ризиковањем живота, а испада да се не смеју опуштати, морају се и даље сећи и разбијати Руси, мада није искључено да при томе и сам будеш убијен. И хваљена војска Фридриха II није издржала битку до истребљења. На једном месту они су се дали у бекство, на другом су, изненађени, застали, престали да наступају. Њихови губици износили су око 10.000 људи и око 1.500 заробљеника. Губици руске војске (због фантастично недаровитог командовања) износили су 18000 људи и 3.000 заробљених. Али није победила ниједна страна. Војске су се просто разишле.

То је био прелудијум за даље победоносне битке и заузимање Берлина. Али за нас је овде интересантно нешто друго: само ОТПОРНОСТ, која није својствена Европи. Шта је то с Европљанима, да ли су направљени од другог мате-

ријала? Не, свакако, јер имали смо и Наполеонову војску, такође чврсту (која је више пута тукла руску војску) и тако даље и томе слично. Ствар је у другом. У европским државама са ЈАКИМ војскама је увек била – не ауторитарна већ тоталитарна власт. А тамо, где је било нешто што је личило на демократију – све је било слабо. Узгред, тамо где је војска била јака – развој се некако заустављао. У Наполеоновској војсци, рецимо, превладавало је наоружање типа 1760 – 70-их година иако је тада у Паризу био генијални конструктор оружја, Паули, који је први конструисао јединствени метак, дао систем релетирања и многе друге новине.

Зато, на жалост, ми морамо изабрати: отпорност или европејство. Да имамо такве људе, као што су заштитници брестске тврђаве, или раскошни развитак, али и подизање руку пред мање-више jakim непријатељем, као у Француској, приликом напада Хитлеровских армија.

Постоји још и друго "али". До сада смо говорили о отимачини. Али однедавно отимачина (тачније двојединство "допунско напајање – исцрпљење") тиче се непосредно НАС. Није суштина чак ни у томе, што ми нећемо моћи тако прекрасно процветати, јер нећемо имати кога да пљачкамо. Суштина је у томе да наши ресурси требају Западу. Коротичи, уживајући у Америци као бубрези у лоју, доказују како тамо, кобајаги, наши ресурси и ни су баш тако неопходни и да ће Американци, је л' те, ако буду морали да бирају између стабилности и ресурса (јер садашња Русија носи у себи стабилност) изабрати стабилност. Шта ћете, коротичи добро одрађују свој гешефт. Па не живе они цабе у Америци... Ни тамо не примају баш сваког. Чак и кад

Американци не би хтели да користе наше ресурсе (до њих је тешко доћи – неповољни временски услови, беспућа и сл.) они би сада тешко могли да избегну коришћење наше територије као депоније отпадног материјала. Па мора се негде бацати љубре!

То се доказује и данашњим депоновањем отпада (укључујући и радиоактивне отпатке) који је код нас увезен са Запада. Код добијања било каквих природних ресурса скоро да постоји правило: отпадака бива много више него онога што је стварно потребно. Нешто слично се дешава и у савременој производњи – и одње се добија не мало отпада. Где то бацати? Раније (па и сада) бацали су у Африци и сл. Али, као што смо већ изложили, Африканици и други већ одбијају ту почаст. Остаје једна шестина земљине кугле, то јест ми. Код нас и треба бацати. И они заиста бацају. Али, ако, не дај Боже, власт у Русији преузме неко попут Кенета Каунде, онда је дошао крај безбрижности. Онда ће Запад почети да се гуши у својим отпаcima. Па неће их ваљда у космос бацати? Друго је питање ЧЕМУ све то? Зар није лакше окренути леђа Западу? Или још лакше ПЉУНУТИ на њега.

Једна од последица грозничаве, сумануте трке, која је постала начин живота Новог времена на Западу, је и феномен, који као да је специјално измишљен за пустошење периферија западне цивилизације – МОДА. Њене календоскопске промене већ саме по себи подразумевају антиестетичност у њеној свакодневној стилизацији. Просечној свести је потребно много времена за фину обраду, до достизања било каквог стила. Зато фолклор и јесте тако креативан јер се није стварао у време грозничаве моде већ у, такорећи, стабилним временима патријархалног начина живота. Али има ту и још нешто. Просечна свест НИКАДА није могла да схвати уметност као такву, већ ју је схватала као разоноду. За озбиљну уметност, за њено доживљавање и схватање, просечној свести је увек био потребан додатни стимуланс. Такав стимуланс је представљала, на пример, религија чији су обреди захтевали беспоговорно испуњавање. Страх од казне виших сила терао је људе да се уносе у обреде: осећање додира са другим световима, подешавало је душу на одређени начин, приморавајући човека на презање и самим тим припремало га за доживљавање високе уметности. А она је, опет, чинила узвишенијом људску душу, дајући јој полет за "друге светове". Нешто слично било је и са певањем обредних песама, чије је поштовање код народа, несумњиво, представљало изванредан одзив старог језичништва. У ствари, у традиционалистичкој култури, свако кретање, свако делање је било освећено, јер се одвијало на начин који је имао, ако не религијско, онда мистично наликче. И све је то било повољно за високу уметност. А што се тиче моде, таквим додатним стимулансом служила је хвалисавост Запада према својим достигнућима. Скорашња шинс-мода, која је дивљала пред перestroјком, карактерисала се баш тиме што се ценила сама налепница, "лејбл". Ценила се баш ПОВЕЗАНОСТ СА ЗАПАДОМ, повезаност са раскошним местом процвата. И зато су личили на вицове сви могући покушаји домаћих модних креатора да се томе супротставе. Западна мода ће све победити јер се она ослања на ПРОЦВАТ. Али она је опасна јер се ослања на трансцендентно, а само оно је способно да наштимује душу на узвишеност. Значи да ће она играти на карту "снижења" (што, уосталом, већ чини култивистици насиље и секс). За нас је ово "снижење" двоструко опасно јер, поред свега осталог, врши преоријентацију "снижене" свести према иностранству. Не, чак троструко, јер осуђује снижену свест на готованство ("кад ТАМО нешто смисле онда ћемо се и размрдати, а дотле – шта ми можемо!"). И зато, закључак може бити само један – ОГРАДИТИ се од свега тога. ПЉУНУТИ на то.

II

Зашто се на многим тачкама планете, и у нашој земљи такође, бесконачно пролива људска крв? Зашто Организација Уједињених Нација, која је дужна, према свом Стату-

ту, да штити мир и безбедност, да спречава агресије, постепено постаје параван за агресивне активности које доводе до сложених konflikata, до погибије стотина и хиљада невиних људи? Зашто ОУН не решава већ компликује међународне konflikte? Нађите макар један једини пример за последњих 5–8 година у коме је резолуција Савета безбедности ОУН, одлуке Генералне скупштине, разних међународних комисија и комитета довела до гашења konflikta, а не до његовог ширења и укључивања у њега све већег броја различитих политичких снага. Бојим се да таква пример нећемо наћи. Ако се понегде чак и успело да се конфликт пригуши, онда је то било само привремено, само зато да би се он, потом, распао с новом снагом.

Сетимо се догађаја у Југославији. Најоштрија фаза konflikta почиње од момента када почиње мешање међународне заједнице у локалну кризу. Тамошњи догађаји последњих месеци довели су целу Европу у ратну опасност. Мало је недостајало да букне пламен великог рата у коме би учествовале велике европске земље: и Енглеска, и Француска, и Немачка.

А Сомалија! Учешће ОУН у сомалијском конфликту, уместо решавања хуманитарних проблема, претворило се у крвави сукоб који се завршио срамним одласком војске ОУН (држава НАТО) из те земље и преображајем генерала Аидида у националног хероја са потоњим избором за председника државе, мада је до тада био познат само у неким племенима. Осим тога акција није испала нимало безазлена – остале су стотине убијених и рањених.

До чега је довела активност ОУН у "Пустињској олуји" против Ирака? До стотина хиљада људских жртава, до разарања с тешком муком изграђених производних капацитета суверене земље, до нове серије заостравања противречности у арапском свету. И до тога да се војно-политичка структура НАТО почела организовати на Блиском Истоку где је раније није било. То значи да се појавио још један регион у свету где брзо нарастају брда оружја, где се све више земаља стара да набави његове најсавременије типове и чак да се опреми (за сваки случај!) сопственим нуклеарним и хемијским оружјем. Да ли ће живот на земљи постати безбеднији од свега тога? Зато је за сам Запад главни резултат "Пустињске олује" то што је добијена нова војна гаранција транснационалне експлоатације земаља Блиског и Средњег Истока од стране одговарајућих транснационалних корпорација (ТНК) или, простије речено, продужава се сигурна испорука нафте, што гарантује да се арапска улагања у западну економику (4 трилиона долара до јануара 1994. године) неће прекинути. У ствари такве "гаранције" значе да земље "штићенице" фактички губе део своје суверености. То, заправо, и јесте колонијализам! Е, па сад се питамо – за борбу против кога је саздана ОУН 1945. године – против агресора или против жртава тих агресија?

Погледајмо сада територију бившег СССР-а. Шта је урадила међународна заједница у таџикистанском конфликту? Дала је правну форму опозицији, озаконила је. Као резултат тога та опозиција је постала инструмент у рукама

политичких кругова САД, Турске и Пакистана који имају своје интересе у Азији. Последица тога је непрекидан низ неконтролисаних konflikata који се појављују час у Таџикистану, час на његовим границама. Уз то, без обзира на серију преговора о међутаџичкој сарадњи, појачава се конфронтација у различитим аспектима: професионалном, социјалном, економском и политичком.

Где је корен и главни узрок свих ових, рекло би се, парадоксалних процеса? Постоји ли нека веза између њих и чињенице да наша земља, Русија, иде у хорсокак? И то не само у економски већ и у духовни, социјални, у хорсокак у коме се јасно види последња тачка наше укупне државности. О каквој глобалној безбедности може бити реч када уски круг, не народа, већ лица крвавим методима покушава наметнути своју вољу скоро свим људима на Земљи. Тај систем, чије формирање се одиграва на наше очи, ма каква мировњачка обличја узимао, може довести само до ратова, konflikata, жртава и страдања. И ово постаје јасно све већем и већем броју мислећих људи, чак и у земљама Запада.

Поставља се питање – с којим циљем је господин Клинтон, боравећи у Москви за време прославе 50-те годишњице победе совјетског народа у Великом отаџбинском рату, тако високо оценио резултате разарајућих реформи? Мени лично, као човеку, а не као политичком раднику, није јасно шта се то њему и његовој супрузи тако свидело у нашој земљи. Грађански рат на периферији, серије међународних konflikata, просјаци на сваком углу на улицама наших градова, обиље старих иностраних аутомобила, који су нам увезени у својству отпада, корупција без преседања, која као рђа разједа наше друштво, оргијање дрског криминала или то што код нас средња плата, изражена у доларима, износи 80 долара месечно?

Можда би амерички председник желео све то да види у САД или у Западној Европи? Или му се веома допада понижена Велика нација, која је свету дала хиљаде умова, хиљаде познатих ствараоца светске културе и уметности, спасла свет од фашистичке куге? Ако му се свиђа, онда постоји реална могућност да све то види у "цивилизованним" земљама. И то не због нечије зле воље, већ због природног геополитичког процеса. За то је потребно само једно: наставити садашњу политику Запада, на челу са САД, према Русији, као и према свету у целини.

Ради се о томе да САД данас, очигледно, пате од маније величине. Оне су уобразиле да су најбогатија, најмоћнија, нај, нај, држава, једина и непоновљива и да могу наметати своју вољу другим државама и народима, подучавати их како треба живети. То је болест од које Американци одавно болују, али је у последње време особито изражена.

Шта је последица те болести? Сетите се Кубе 1961. год. Или Вијетнама 1975. године. САД су претрпеле војне поразе и вратили се кући празних руку. Најзад Иран, исламска револуција 1979. год. Шта је био њен главни разлог? То, да је бивши шах почео копирати све америчко: манире понашања, потрошачке стандарде, огромне супермаркете и

технику, филмове и музику. Копирати и наметати све то иранском народу. На тај начин је он хтео да од Ирана што пре направи развијену државу, да у Ирану направи све "као на Западу". То се свиђало неколицини богатих предузетника, важним чиновницима, делу интелегенције. Али народу у целини то се није свиђало. Вештачко увођење западне, а пре свега америчке моде и манира понашања, срушило је старе традиције, и свакодневне навике. Људи на Истоку су навикли да одлазе у чајдоницу, да тамо расправљају о свим новостима, а сада их упорно маме у ресторан "Мекдоналдс" да за пет минута поједу виршле, попију "Кока колу" и искоче напоље. Они су навикли да робу купују на тезги, код познатог дућаније, а онда се уместо тезге појављује огромни супермаркет, у коме је немогуће проћаскати са газдом и у коме се са продавцем баш и не може цењкати. Ислам забрањује пијанство и разврат, а као резултат распростањивања америчке "масовне културе" у Ирану, ови породици су почели да цветају. "Новине" које је Америка захваљујући шаху увела у Иран, у народу су рађале протест, који је искористило исламско свештенство. Насилно наметање иранском народу "масовне културе" изазвало је реакцију одбацивања – народ је устао и Америка је изгубила свој утицај у Ирану, изгубила свог, како је изгледало, најпоузданијег (после Израела) савезника на Средњем Истоку.

Већ данас у земљама Европе расте незадовољство због насиља америчке псеудокултуре, општег примитивизма, грубости, просташтва које доноси Америка. У Немачкој и Француској, на пример, сматра се непристојним обући јакну с америчким амблемом. Човек који држи до себе стиди се да покаже како се клања пред Америком.

Али главно је оно што у Европи већ многи виде: претензије прекоокеанске државе да влада штети интересима самих европских држава. Јер сада у центру Европе пламти рат, економски притисак све више утиче на привреду европских земаља. Слично се примећује и у Јапану, где се, узгред речено, већ веома јасно схвата "руководећа" помоћ супердржаве, која је већ једном бацила атомске бомбе на ову земљу. Данас ове бомбе, али другачијег садржаја, лете према европским земљама. А они који су их спремали, надају се да опет одседе преко океана док на евроазијском простору пламти економски, технолошки, па и прави ("врући") рат.

Али њима ништа не полази за руком. Њиховим надама није суђено да се остваре. Ствар је у томе да се, при покушају рушења неке цивилизације и наметања туђе културе, јавља инстинкт самоодбране и долази до вишеструког кажњавања оних, који су предузели тај корак. Ово су могли да не разумеју људи у времену од XV – XVII века, када геополитички простор још није био испуњен до краја и када је било могуће војним и другим методама силе добити неке предности или освојити нове територије.

Данас, на прагу XXI века, већ постоји огромно искуство освајања и борбе са освајачима, разарања и одговарајућих противмера. Могли би се извући прави закључци из овога искуства. Па ипак, многи политичари мисле као да живе у XVIII веку.

Овде говорим о политичарима који су изложени јавности, који су на површини, који су извршиоци. Реалне силе, које контролишу савремене светске процесе, нису нимало наивне и прекрасно схватају шта они раде. Највеће банкарске групације, транснационални индустријски конгломерати и политичари који их опслужују поставили су себи за циљ – постепено стварање светске владе или, прецизније, владање целим светом.

Ово тврђење није плод уобразиље. Оно почива на реалним основама.

Још почетком седамдесетих година научници и политичари, удружени у такозвани Римски клуб, изнели су низ својих реферата у којима су тврдили: уколико човечанство и даље буде користило природне ресурсе садашњим темпом, онда ће средином XXI века наступити глад и хладноћа. Ресурси ће бити исцрпљени, а човекова средина ће бити толико загађена да неће бити погодна за живот. Наравно,

могу се променити производне технологије тако да се користи мање сировина, да се смањи емисија штетних материја у атмосферу, да се користе отпади. Даље, може се смањити потрошња. Зашто, заиста, мењати аутомобил сваке две-три године ако он може да служи 80 година? Али, шта ће онда радити аутомобилске компаније, чиме ће се бавити нафтне корпорације ако се заиста смањи потрошња роба и ресурса, иако технологија то омогућава, без одрза на квалитет живота људи на Западу?

И Запад је, у првом реду крупне индустријске и финансијске корпорације, почео да решава проблем. Али да га решава, такорећи за себе, на рачун других земаља и цивилизација. Наравно, у последње време Запад је увео доста нових технологија које омогућавају уштеду сировина и енергије, које не загађују природу. Али да би и даље ишао тим путем морао би да улаже огромна средства у науку, истражне радове, образовање и припрему одговарајућих стручњака. Таква улагања би се вратила тек у даљој будућности, а корпорацијама је неопходан профит сада. Осим тога, ширење научних сазнања, образовање, подрива најважнији монопол ТНК и банкара, монопол на знање, информацију на стручњаке. И Запад је, пре свега ТНК и Међународни монетарни фонд, почео деловати на други начин, онако како је радио у временима колонијализма.

Производњу, еколошки прљаву и штетну за природу и људско здравље, почели су да извозе у друге земље, нарочито у земље Азије и Латинске Америке. Али и то је мало. Постоји Русија и њена огромна територија, колосални природни ресурси. Осим тога у Русији су огромне резерве слатке воде која ће у недалекој будућности постати најважнији стратешки ресурс. И, најзад, узмимо у обзир још једну околност.

Многи научници предвиђају у скорој будућности глобално отопљење на земљи. Неки то објашњавају "ефектом стаклене баште" – због загађености атмосфере, повећања угљендиоксида у њој, излучивање топлоте у космос се смањује, и долази до прегревања доњих слојева атмосфере и површине Земље. Други научници објашњавају долазеће отопљење променом брзине окретања Земље које се јавља периодично. Али, овако или онако, клима на планети се може променити. И онда ће огромне територије САД и Канаде, где сада постоје најповољнији услови за пољопривреду, постати неподобне за исту. Територија Сибира, пак, по својим природним условима постаће најповољнија за производњу пшенице и испашу говеда. Према томе, идеје о томе да се од Русије "откупи" Сибир, које се повремено изражавају у Америци и које данас, можда, личе на бунцање, имају солидну основу.

На тај начин, можемо рећи да смо појаснили тежње Запада, а особито САД. За такве тежње постоје реалне предиспозиције. Али зашто су моћне силе и стручњаци који раде за њих у истим тим Сједињеним Државама, убеђени и у саму могућност успостављања своје светске власти.

Па зато што они верују у поузданост нових видова оружја, које они поседују. Деловати на човекову средину

на начин који њима одговара (еколошко оружје)? Молим лепо и то ће урадити ако треба. Намагарчити десетине милиона људи уз помоћ "маскултуре" и пропаганде, лишити их способности да размишљају и анализирају, без суфлирања подмитљивих шкрабала и телевизијских брбљиваца (психолошко оружје)? Ни то није проблем. Утицати на здравље људи, на њихову способност рађања, повисити морталитет и снизити наталитет (нека врста демографског оружја)? Колико је год то потребно. У те сврхе се може користити трговина намирницама: продавати намирнице са штетним додацима у лепом паковању, рекламирати цигарете и сумњиве напитке. Натерати људе да се међусобно убијају да би затим успоставили контролу над "ослобођеним" подручјем? Ништа лакше. Да би се то постигло довољно је испровоцирати међунационални, међуетнички конфликт, а затим се појавити на месту крвавих сукоба под маском "миротвораца". А да и не говорим о економском оружју: постоје многи начини подривања економске стабилности држава. Све то, као и подривање финансијског система, дискриминација на светском тржишту и систем зајмова преко Међународног монетарног фонда, обавија своју жртву, а затим је гуши, као питон.

Дакле, са једне стране транснационалне корпорације и ММФ, а с друге Русија, коју хоће, и у томе успевају, да претворе у објекат светске политике, другостепену полуколонију, сировинску периферију светске економије. Русија – којој наносе најснажнији удар. Последњи удар...

Плацдарм за доношење тог удара је Северни Кавказ, који није случајно изабран. А сам тај удар није тако једноставан, као што се може учинити на први поглед. Он има своје етапе, свака од њих своју логику и своје особености.

Различити извори о збивањима на Северном Кавказу преносе различите, а понекад и противречне информације. Неслагање се тиче и броја убијених и рањених и броја таласа, састав учесника догађаја и "успеха" једне или друге стране. Желим да нагласим да то нису случајности и нису обичне грешке и непримерности, мада и тога има. Такво неслагање се појавило и у саопштењима о великој терористичкој акцији у Буђоноовску. Заправо, хтео бих да подсетим оне, који изјављују да се такав догађај десио по први пут, да нема преседана и томе слично: оваква тврђења су или чиста лаж или елементарно незнање. Аналогна акција, чак и крупнијих размера била је извршена у Халаби (Алеп) у Сирији 1982. године, када су "браћа муслимани" држали град више од две недеље, убијајући припаднике полиције, специјалних снага, администрације и цивилна лица. За ликвидацију немира била је ангажована сва моћ сиријске армије која је била доведена са Голанске висоравни, а за то време је Израел упао у Либан, разбио крупне базе ПЛО, принудивши га да напусти Либан и под америчким оружјем да закључи са Либаном "мировни споразум", који је трајао око пет месеци.

Намеће се питање: зашто, због чега и у чијем је интересу извођење таквих акција и операција? Зашто средства масовног информисања разних држава доводе у заблуду сопствено јавно мњење, праве раздор између владајућих кругова и друштва у целини одређених региона, а "заштитници права" у потербном моменту и на потребном месту почињу своју сентименталну и сувише познату песму? Ствар је у томе што су текст и музику написали исти људи на истом месту.

Северни Кавказ је геополитички кључ који је могуће окренути на једну страну и започети грађански рат у земљи и уједно сукобити Русију са исламским светом (а да им је при томе сасвим јасно да је део тог света и сама Русија) или се тај кључ може окренути на другу страну, на страну мира и међунационалне слоге.

Севернокавказка трагедија се може поделити у три фазе, које су истовремено и фазе наступања на Русију.

I. фаза. Фаза припреме кризе (1990–1993).

У то време је државно руководство, уз деловање западних специјалних служби, захваљујући сопственој глупости и поведени тренутним материјалним интересима, успело да уради следеће.

1) Дало је суверенитета "онолико колико се може прогутати" (и задавити се њиме због прекида природних органских веза са центром).

2) Дало је оружја (у датом случају режиму Џохара Дудајева) колико ће у будућности затребати (одговорни су: Горбачов, Шапошњиков, Бакатин, а затим Филатов, Степашин, Иљушенко и други чији потписи стоје испод одговарајућих упутстава и наредби који су им дали западне колеге). Вредност оружја остављеног у Чеченији износи милијарду и двеста милиона рубаља, по совјетским ценама, што на данашњи дан износи више од милијарду долара.

3) Припремило је будуће информационо – пропагандну структуру. Чеченска информационо представништва и агенције су се појавили у Пољској, Прибалтику, Турској, Јордану, неким земљама Западне Европе и, наравно, у Москви.

4) Отворило је режиму Дудајева ваздушна и сва остала врата за слободну трговину руском нафтом. Чеченија је на својој територији добијала само мизерни део нафте коју је прерађивала и продавала. Остали део је уредно достављан из Русије. Зашто? Зар није био јасан криминални, антируски карактер режима Дудајева? То питање треба поставити руководству производње нафте и гаса, нарочито у светлу предстојеће предизборне кампање – "Гаспрому нашем дому". Није случајно што је последњих дана противица неспретна али активна пропаганда његовог руководиоца "миротвораца" који је дао одобрење за почетак рата 11. децембра 1994. године.

5) Руско руководство је активно изграђивало и наоружавало псеудоопозицију у лицу Московљанина Автурханова, бандита Лабозанова (коме су недавно дали чин потпуковника руске армије) и других чланова владе "националног спаса".

6) Извело је "пробу снага" у делу организације крвопролића у Ингушетији и Северној Осетији. Шема је "генијално једноставна". Издаје се указ Председника, који су му потурили исти они кремалшки интриганци који су направили ршум у Беловешкој Пушњи 1991. године (овде треба поменути и Шахраја, који је сразмерно својим могућностима дао свој скромни допринос разбијању Русије), указ о рехабилитацији репресираних кавкаских народа.

Какав хуманизам! Све изгледа исправно и прекрасно. Кадне би било једног "али": у то исто време у Северну Осетију (Пригородни рејон) упућују се специјални провокатори који на пијацама и другим местима традиционалне размене информација проносе вести о припремама "војног похода" Ингуша на Осетију, о припреми покоља мирних грађана и томе слично. Исто се спроводи у Ингушетији.

Све се допуњава позивима на повратак "земљи предака". Резултат – покољ у Пригородном рејону Владикавказа, на стотине убијених и рањених. Под Назарањом се налази гробље убијених у тој трагедији, где на споменику стоји написано: "споменик жртвама – комбинација политичких кругова Северне Осетије и Русије 1992". Споменик је подигнут непосредно после догађаја, чије су последице биле далекосежне. Покренута је институција "крвне освете". Међуетничка мржња је досегла чак до дечје свести, а то је сигуран знак дуготрајности будућег конфликта.

7) Претходно је био вештачки подељен вајнахски етнос (Чечени и Ингуши). Велики допринос овом етнохируршком захвату дао је Сергеј Шахрај са његовим богатим искуством "решавања међунационалних конфликта" на основу лабораторије његових колега из партије "јединства и слогe" (њeга до данас спомињу "лепим речима" у Чечено-Ингушетији, нарочито у Назрани).

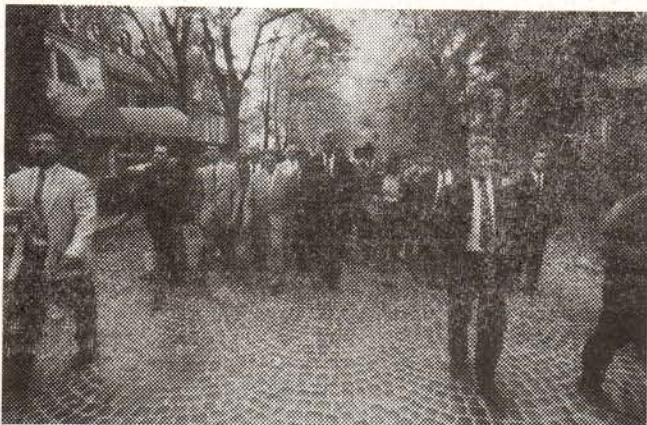
На тај начин је припремљена подлога за велики конфликт на северном Кавказу. Поставља се питање – зашто је све то урађено?

Ако одбацимо све гласине и пропаганду, онда се јасно показује циљ: рашчланити Русију, затровати међусобне односе њених "покиданих делова", разбити их, а затим разбити Русе.

Овде почиње друга фаза трагедије

II фаза – припрема за рат (октобар 1993. г. – 11. децембар 1994. г.)

Није у питању само припрема за рат у Чеченији већ и припрема грађанског рата у Русији. За ово је неопходно довести руководство земље, председника, у безалтернативни положај по принципу "од два зла бира се мање". Треба додати, да се ово односи само на површински део (криминални карактер режима Дудајева, нафтодевизни токови на Запад, везе са турском обавештајном службом, генералови прибалтички репови и томе слично). Уствари, то "мање

зло" би на крају требало да изроди још веће зло, као што се, заправо, и догодило.

Друга фаза насртаја на Русију почела је у септембру – октобру 1993. када су стрељали парламент, кобајаги зато да би рашчистили пут "реформама". Да човек помисли, да се народу од тада, као резултат реформи, живот знатно побољшао, а социјалне ране, које су и изазвале конфликт у структурама власти, ишчезле.

Октобарско стрељање "Белог дома" представљало је плотун с "Ауроре" за расламсавање грађанског рата, али не одједном, како то бива у малим државама, већ "корак по корак", "step by step", како је рекао Х. Кисинџер, веома искусни политичар и саветник свих последњих председника САД, који је "корак по корак" већ изгубио Русију са Блиског и Средњег истока и обезбедио јој статус "шесторке у Великој седморци", како рече један колега.

... Значи, рат. Хиљаде убијених и рањених. Грађански рат јер се одвија између грађана једне земље. Мене окривљују за подршку војним операцијама. Али, погледајте истини у очи – окривљују ме они који су те операције припремали, испланирали и остварили: "Гајдар и његова екипа", који су оставили оружје у Чеченији и формирали оне исте незаконите војне формације против којих су руски војници морали да се боре, затим Сергеј Коваљов са својом "изборном зоном" кршења људских права. Нешто се није чуо, када су та права кршиле његове газде у десетинама тачака наше планете (Ирак, Либија, Сомалија, Придњестровље, Прибалтика, та иста Чеченија), све док му нису досадила наређења. Нешто се нису чули ни "миротворци" Немцова, Јавлинског, Филатова, Иљушенка и других, који су представљали други ешалон марионета-извршилаца воље оних, који маштају да узму Русију под своје.

Рат је условио неконтролисана реке злобљивца у Русију, у њене регионе – Дагестан, Ингушетију, Кабардино-Балкирију, Ставропољ, централне градове као и у ближе и даље иностранство. Зар није било јасно да ће се то десити? О томе сведочи цело међународно искуство. Онда се намеће питање – зашто? Па, зато да би се у Русији распалио грађански рат крупних размера с дуготрајном скривеном фазом, да би је затим заузели без борбе, под изговором "миротворства" или сасвим ... без становника. И да се, припремивши "правну" основу, изврши откуп, за њен новац, њених несагледивих богатстава и земље. Управо том циљу служи увођење института хипотеке, акциза и стварање председничких фондова, по тајним указима. Све те "новотарије" детаљно су разрадили инострани саветници чији се број креће око 14 хиљада, а сада раде у свим регионима Русије. Део њих се налази на платном списку разних специјалних служби. Поменуте "новотарије" су, пак, остваривали њихови теоријски и практични следбеници, који су некада одбранили своје магистарске и докторске дисертације на тему "научног комунизма" и "непроменљивости социјалистичког пута изградње".

Догађаји у Буђоноовску су само последица. Узрок треба тражити у архивама специјалних служби САД, њихових сарадника на Блиском и Средњем Истоку, Турској, и личним дневницима наших "реформатора", који су смишљено растурили специјалне службе, специјалне антитерористичке одреде, преварили и натерали у криминални бизнис професионалце, а на руководеће положаје поставили лаборанте, ватрогасце и друга некомпетентна лица, која довршавају овај "процес". Узгред, онај који их је растурао, издавао и предавао, сада их окривљује за њихову некомпетенцију, немоћ и томе слично. Не, није узалуд у Библији речено да онај који изда једном, издаће и сто пута.

III фаза. Фаза коначног претварања Северног Кавказа у хронично конфликтну зону, по моделу Либаиа или Југославије, то јест у извор и детонатор коначног разбијања Русије и интернационализације тог процеса.

Ова фаза је почела 11. децембра 1994. године.

Циљ ове фазе је – нанети удар руској армији, деморалисати је, а затим је, обрушивши на њу сву снагу демократске критике, распустили. Распустити под изговором да је потпуно изгубила бојеву готовост и да је у моралном и организационом расулу. Из истих разлога из којих су војници добијали контрадикторна наређења, са знањем и одобрењем московских шефова у Чеченију је достављано оружје бојовницима Дудајева, којим су они убијали руске војнике и официре. Није случајно што су бандити Басајева успели да прођу кроз све страже снага унутрашње војске и милиције и стигну до Буђоновска. Терористичка акција у Буђоновску била је потребна, пре свега, снагама које су за свој циљ имале понижење и слабење Русије, да је потопе у крви и спале у огњу грађанског рата "слабог интензитета". То су ММФ, ТНК и Америка, коју толико обожавају наши "демократи". То је и "Наш дом – Газпром" чији лидери сматрају да је за Русију добро оно од чега се они лично богате, а распродају природних богатстава земље сматрају за највиши облик државничке мудрости.

У трећој фази наступања на Русију против ње се употребљавају све врсте оружја: и "обично" (рат), и прехрамбено, и психолошко.

Ипак, веровати у неограничене могућности свих тих врста оружја је опасна заблуда. Наши, руски научници, који нису појурили на Запад и нису се упецали на мамац Сорос Фондације, као и њихове западне колеге, одавно су овладали технологијом рушења држава и читавих цивилизација. И то не само теоретским моделима већ и практичном применом. Па ипак, није суштина у томе, да ли су руски научници спремни да одговоре на одлучујући напад на Русију. Суштина је у другом.

Идеја владања светом, било од кога да потиче, и без обзира којим средствима се покушава остварити, сама по себи је халуцинантна. Она је унапред осуђена на пропаст. Већ сам поменуто пример Ирана, који је показао до чега може довести покушај наметања целом народу туђих културних вредности. Могли би се поменути и Египат и Алжир где исламски фундаментализам подиже главу. Али може се навести и европски пример. Нека савремени политиколози дубље, са научне тачке гледишта поразмисле над чињеницом доласка на власт у Француској неодолељиве партије на челу са Шираком, чија је главна идеја национални препород Француске, а не њено подчињавање "општељудском моделу". Не осећајући се, при томе, безбедно под "патронатом" САД, Француска чак иде на тако непопуларан корак, као што је одлука о обнови атомских проба. Све се то дешава упркос европском интеграционом процесу, са његовим неоспорно позитивним цртама – бесцаринска трговина, укидање виза и слично. У Шпанији која се брзо развија, Каталонци желе да очувају свој језик и културу, да сачувају свој идентитет у оквирима јединствене Европске Уније. У Великој Британији то исто брине Шкотланђане, који при томе не сумњају у погодност европске интеграције. Резонанца сличне појаве уочава се и преко океана, у Канади, где се појачавају тенденције националног препорода. Сви ти процеси и појаве сведоче о краху халуцинантне идеје о владању светом. Па, зар опет постаје актуелна фраза да нас "историја није ничему научила"? Да, наша држава је изгубила "хладни рат". Пошто смо ми партија реалиста, ми трезвено гледамо на ствари, за разлику од руководства наше земље. Запад је однео "Пирову победу". Већ сада почињу запљускивати Европу таласи криминала. Они достижу и до Америке, где су политичке власти све забринуте због "руске мафије". У Америци су већ почели да лете у ваздух робне куће и облакодери – што је резултат светске нестабилности проузроковане распадом Совјетског Савеза. Намеће се питање, шта је добила Америка помажући тај распад.

Сатанистичке секте увелико делују у Јапану, где је пре тога друштво било веома стабилно, а јапански естаблишмент је до дана данашњег сачувао свој стабилан источњачки начин живота. Транснационална валута (амерички долар) губи своје позиције скоро на свим светским берзама, а фина мрежа ТНК испада не толико јака, колико

се труде да је представе (довољно је навести пример краха једног авантуриста у Сингапуру).

На тај начин, читав систем транснационалне експлоатације има своје слабе, рањиве тачке. Оне, наравно, нису лако уочљиве, али стручњаци их могу лако напипати без нарочитих тешкоћа. Осврнимо се на валутнофинансијску пирамиду Запада, која се заснива на одговарајућим "зонама" франка, фунте, јена, марке и најзад долара. Ако је пажљиво погледамо, видећемо да је она сложена, али и танка као паучина, и ако из ње ишчупамо само неколико нити она ће, најпросто, престати да постоји. Ми те мере не примењујемо само због тога што смо, захваљујући утицају Запада и интересу наших компрадора, и сами увучени у ту мрежу. Али овде има једно "али" – наша држава је способна да обезбеди себи све што јој треба и да се развија најбржим темпом, чак и у условима потпуне међународне изолације, као што је и бивало у нашој историји. Иако долар реално вреди колико и хартија на којој је одштампан, а његов курс се одржава помоћу многих утицаја и транснационалних веза, наша би валута, при активирању одређених механизма, почивала на основи коју чине сви природни, људски, производни и пољопривредни ресурси Русије.

Шта лежи у основи система транснационалне експлоатације у XX веку. Монопол земаља Запада на научна знања, образовање, информације. У западним фирмама сконцентрисани су најбољи научници и инжењери, квалификовани стручњаци који обезбеђују производњу квалитетних производа, увођење новина, научно-технички прогрес. Захваљујући овом монополу на знање, на стручњаке, западне земље обезбеђују себи привилеговани положај на светском тржишту. Али знање и информације имају једну особину: оне, као и вода увек "налазе рупу" и истичу на површину. Оне се не могу дуго чувати у тајности. И када се оне почну ширити по свету, монопол нестаје. Данас неке земље, које су се до недавно сматрале заосталим, остварују продоре ка високим технологијама. Међу њима је, Индија. Међутим већина земаља Запада, поверовавши у победу у "хладном рату", смањују трошкове за научна истраживања и истраживачко-конструкторска испитивања. То ће их неизбежно довести у положај губитника, тим пре што ни Јапан, ни Јужна Кореја, ни Индија нису пошлели тим губитничким путем.

Дакле, савремени, веома изоштрени систем међународне експлоатације је рањив и није вечан. И ја бих хтео да потсетим оне, који маштају о владању светом – нека ми опросте за историјску алузију, да је после Другог светског рата пола света било под нашим контролом. Размислите шта се може десити после трећег, који се сада води против нас. А његов крај већ није тако далеко, а Русија још никад није губила у глобалним рвањима. Потсетите се историје. Зар не видите да већ почиње обрнути процес и да је његова снага директно пропорционална притиску који се врши на нас?

Напомињем да ми никоме не претимо. Ствар је у томе што су одређене политичке снаге саме дале у наше руке алат који може да испољи дејство бумеранга. Да ли неко може озбиљно да мисли да ће наш народ и даље да гута "сникерсе", жваће гуму и мирно гледа како земља пропада?

Русија је увек имала велике умове, а они најбољи међу њима, искрено посвећени својем делу, никада и нигде нису одлазили, а то ни сада неће учинити. Овде делује закон етнодомовине, када се изван ње истински објективан истраживачки процес прекида. И којекакви мамци, фондови и слично, овде остају некорисни. Они који све то нуде могу добити само онај конјунктурни део нашег научног света, без којег Русија може. Засада се гласови правих истраживача и експерата не чују јако. Можда је то и добро. На површини плива оно што никада не тоне.

Дошло је време да се каже са, пуном одговорношћу, да су већ практично припремљени механизми спасавања Русије и да ће бити пуштени у дејство у најскорије време.

Објективни процес "очишћења", који нису Русији зацртали западни теоретичари и практичари нити они ниткови који су им помогли да земљу доведу у овакав положај,

ближи се завршетku. Само после завршетка овог процеса Русија ће моћи да се обнови и да се пред светом покаже у новом светлу. Због тога смо ми с нестрпљењем и кротко, преживљавали ове године, трудећи се једино да процес рушења не пређе ону границу, после које долази општа трагедија, чему су тежили непријатељи не само наше земље него и целог човечанства.

Ми никоме не претимо али ће они, који су започели ову кампању разоружавања Русије, добити ударац бумеранга у чело. Тако је било са свим агресорима (прикривеним и отвореним) који су покушавали да покоре Русију. Тако ће бити и са савременим "цивилизаторима", који изводе агресију, само другим средствима, много нечовечнијим.

А они, који су у нашој земљи реализовали вољу и замисли савремених агресора, поћи ће и то не на Север већ на Запад да тамо творе оно исто што су радили у Русији: рушити и разбијати друштво, провоцирати конфликте, трговати наркотицима, правити финансијске афере. А руски лопови су веома инвентивни. Они могу припремити такву финансијску аферу, која ће потрести цео финансијски систем Запада. И скоро ће наступити моменат, када ће западни експерти, теоретичари, војници, почети да лупају главу – зашто се долар претвара у папир, зашто су у цивилизованој "седморци" почели "одједном" да расту, попут лавине, кршење закона, етничке и социјалне тензије, зашто гигантске ТНК банкротирају, зашто је западна економија парализована, зашто су западне земље одједном почеле да ратују једна против друге (исправа економски, а затим...). Валутно-финансијска пирамида, коју су изградиле Ротшилди и Рокфелери, почиње да се руши и преживљавају само државе, које саме могу да задовоље своје потребе. Најпре Русија. Пашће и "нови светски поредак", који сада покушавају да успоставе под маском "општељудских вредности":

Људи здраве памети у нашој земљи одлично знају да је највећи део наше шпијунаже, министарства спољних послова и других државних институција парализован и ради за Запад. Али та појава је привремена. Русија ће се препородити као што је увек бивало. Јер су планови стварања светске владе, уз уништење руске и неких других нација, разоткривени, и то до детаља. И ми нећемо пасивно посматрати како се то остварује.

Наравно, глобални систем пропаганде ради свој посао и постоје његове жртве. Ова пропаганда је произвела своје клинце у савременој Русији. Седамдесет година и више ми смо навикли да верујемо (у царе, вође, председнике...) па се код нас изградио веома површан стереотип друштвене свести. Он је и одрадио своје – поверовали смо у "демокра-

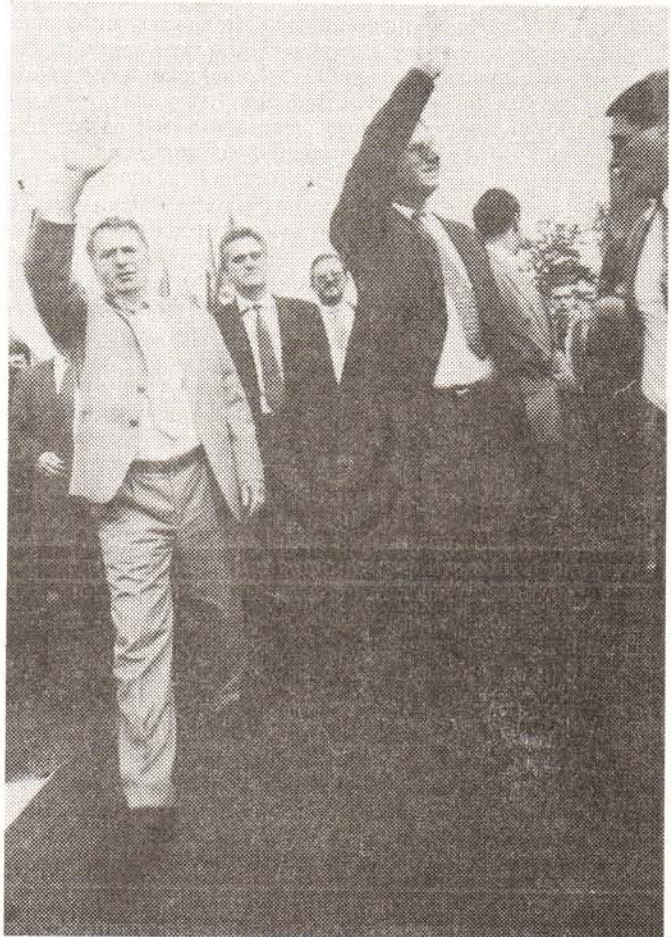
тију", "опште човека"... Но, наступа освешћење – споро, кроз крв и страдање, кроз вапијућу неправду и цинизам "силних овога света". Постоји и сфера несвесног, коју је психолошка наука изучила. Она и носи у себи моћни инстинкт самоодбране. Ми знамо механизме деловања на ту сферу, знамо како вратити човека људском лику сагласно објективним законима, који не дозвољавају да се од њега направи "општечовек" који се клања пред "универзалним вредностима". Ми не поричемо у целини вредности достигнућа западне цивилизације, али су оне добре на свом терену. Ми, пак, имамо своје вредности. И ако погледамо шта се код нас дешава, видећемо да оне васкрсавају.

Вештачко "пресађивање" западног модела на руско тло је било осуђено на пропаст и већ пропада, заглушујући јадиковке "демократа" о томе да су, тобож, добили "погрешан" народ.

Као што пословица каже, "Руси споро прежу, али брзо јуре". На то се не сме заборављати. Руски народ је доброћудан. Он поседује један квалитет који је предиван, али у исто време га много кошта: у почетку он прихвата све отвореног срца, док с неко на њега не пљуне. После тога се дешава метаморфоза, коју на Западу не могу разумети, он постаје агресиван и јак. И ту не помаже никакво хемијско, биолошко, психолошко оружје.

Руски народ у својој борби против међународне завере има своје савезнике јер је за увођење новог светског поретка заинтересован веома ограничен број лица, групација и томе слично. Народи Америке, Западне Европе и Јапана то не желе. Они не желе да постану жртве политичких авантура, који хоће да униште читаве цивилизације, на пример источнохришћанску (православну) и исламску, доводећи их, притом, у директан сукоб.

Да би се прекинуо опасан и бесперспективан рат цивилизација и пресекла авантура успостављања "светске владе", потребно је вратити се природном геополитичком моделу, што је једини могући пут за опстанак човечанства у целини.

На жалост, контуре тог модела су биле срушене почетком деведесетих година овога века. Ја уопште не величам конфронтацију, "хладни рат" и томе слично. Ми се залажемо за прилично једноставне и универзалне принципе:

- за реализацију духа и слова Повеље ОУН, а не за њено коришћење као паравана за војнополитичке акције;
- за нормалне међуцивилизацијске односе;
- за узајамно корисну сарадњу по хоризонтали и вертикали;

- за живот достојан човеку у свакој земљи.

Али се све ово може остварити под једним условом: да Русија буде јака, стабилна и просперитетна држава и да се руском народу обезбеди достојанствен живот.

Строго узевши појам "империје" уопште није једнозначан. Ево зашто: Римска империја је, уствари, поставила темеље Европе. Зато су се многи европски народи трудили да нагласе своје наслеђе и посредно или непосредно изводили своје порекло од Римске империје. Пример директног извођења је Света римска империја германске нације, то јест, касније, Аустроугарска империја. Још у XVI веку избио је спор између Ивана Грозног и императора Максимилијана: последњи је покушавао да докаже да је император - наследник Римске империје - само он и зато се велики кнез московски не може називати "царем" (као што се зна реч "цар" је руска скраћеница речи "цесар" - то јест император). Зато има смисла разматрати, пре свега, изворник, то јест Римску империју. То је потребно и зато што је Рим најјаснији пример преобраћања републике у монархију, па се на њему може идеално пратити шта је у себи садржала република и у шта се она трансформисала у монархистичкој варијанти.

У историографској традицији утврдило се следеће мишљење: на сва звона хвалити Рим републиканског периода, и, у одговарајућем односу, кудити императорски Рим, који се распао. При томе се губи из вида да је такав "распад" трајао доста дуго и да су уметност и наука доживели процват баш у императорском периоду (сетимо се Хорација, Вергилија, Овидија који су живели у "златном веку Августа"). Наравно, прилично давно почео је и други процес. Довољно је сетити се Т. Момзена који је свим силама хвалио римског императора и који је Цезара представљао као пријатеља хришћанства. Наравно, кроз ово је сувише очигледно провела апологетика прусизма, али без обзира на то, Момзен је скренуо пажњу на много штошта, што је промакло пажњи историчара.

Навикли смо да стари свет сматрамо "робовласничким периодом". Али не тако давно је истакнути историчар и економист Ј. Бородај указао на релативност таквог схватања. Испада да у многим земљама старог света, како последња истраживања показују, ропство није заузимало тако важно место. Ропство је тамо егзистирало више као последица односа према човеку него као "основни начин производње", како су нама "по Марксу" угувили у главу.

Већини цивилизација старог света је својствен дискриминациони однос према "туђинцима", према људима који не припадају њиховом друштву, без разлике да ли су они нечији робови или не. "Истинско полисно гледиште" (Г. Кнабе) о томе, да људи који нису из њиховог полиса - и нису људи или, у крајњем случају, нису сасвим људи, било је широко распрострањено. У већој мери оно је било присутно и у древној Риму републиканског периода. Али, и ово може да послужи као један од важних показатеља, уколико се више развијала императорска власт, утолико је ово гледиште губило на снази. И више од тога, у свим империјама древног света ово гледиште, уколико није сасвим ишчезло било је јако јако отупљено.

Као један од најпоузданијих тестова на постојање таквог гледишта служи постојање или непостојање социјалне мобилности. Изградити чврсту једноетничку, или прецизније, једноплеменску државу није успело никоме и увек су људи "другог рода" заузимали у њој врло неповољан положај (плебејци у древној Риму, потомци неких покорењих племена у древној Јудеји). За њих је, у државама са значајним нивоом нетрпељивости, био затворен пут за

напредовање. Никакве социјалне мобилности у древној Риму није могло бити. Још више, треба узети у обзир да је један део робова ипак успевао да издејствује слободу. Али њихов статус, ипак, није био као осталих грађана. У историји Рима, изузетној баш по веома јасној разрађености правних појмова, они су се звали "Пуштени на слободу". А заслужити високо звање римског грађанина они су могли једино у изузетним случајевима. Уствари, самнитски ратови су и вођени због тога што су Римљани у замену за војну помоћ обећали Самнитима римско држављанство и - наравно, слагали. Римско држављанство је само за своје, за Римљане. Осим тога, постоје римски грађани прве класе (патрицији) и друге (плебејци), а, по предању, ова разлика је била последица племенског порекла; тобоже, плебејци су имали нешто другачије етничке корене. Такво је било мишљење Римљана у епохи републике.

С настајањем империје ствари почињу да се мењају. Социјална покретљивост је значајно порасла. С једне стране, упоредо с престанком живота Републике престало је, мало - помало, и учешће народа у државним пословима, жива веза - оно што се и називало "заједничком ствари" - res publica Romana. Али, с друге стране, социјална мобил-

ност је знатно порасла. "Пуштени на слободу" су могли постати римским држављанима на простији начин. Шта више, многи ослобођеници из императорског дома почели су улазити у императорски Савет и, на тај начин, добијали су могућност да утичу на политику. А почетком II века у Риму десило се нешто изузетно и немогуће с позиције не тако давних времена: у највећу светињу римске државности, у Сенат (савет старешина), тај реликт система управљања родовског периода, био је изабран за војне заслуге пред Римом ... мауритански кнезић Лузиј Квиет, који је, према неким подацима, био црнац. Био је то потпуни крах полисног гледишта.

Интересантно је да се нешто слично дешавало у свим империјама древних времена. У персијској монархији, судећи према библијској Књизи пророка Данила, чак је и роб могао доспети "до врха". У сваком случају, нико се није чудило што се сам Данило, па још са три детета, нашао на персијском двору. Доћи до било ког двора неком робу из друге државе, па још остварити и некакав утицај у држави неимперијског типа, било је просто немогуће. У Персији се нико није чудило што на двору постоје три Јеврејчића, говорећи савременим језиком - у вишим ешалонима власти. Иста таква социјална мобилност постојала је и у империји Александра Македонског. Она је победила и у Риму.

Тако се из класичног примера империје могу извући следећа поређења: република - национална, још на родовском нивоу, империја - космополитска. Република - социјално немобилна; њени грађани имају значајна права, али уклопити се у њих је немогуће. У империји појам "грађанин" није нешто велико, али га могу имати, у прин-

ципу сви. Национализам и расизам – су давнашњи сапутници републиканског устројства. Баш зато се ропство, рушећи све границе и пројекте светског поретка, успешно одржало у цивилизованим и уставним земљама до прошлог века (у Енглеској до 1830., а у САД до 1863.). Шта више, у државама републиканског уређења и поред "народног" типа њиховог устројства, принципи порекла су се одржавали и одржавају се боље него у монархистичким, при чему је у последњим пирамидална структура добро очувана. Пушкин се у своје време чудило што су у Америци, која нема племство, распрострањене "грке родословне". С његове тачке гледишта у безталешком друштву не може постојати таква појава. Али она је постојала. И то најбоље показује ова тврдња. Није случајно што многи Американци, говорећи о вишим круговима САД употребљавају тако специфичан староримски термин као што је "патрицијат". У њему је све, поред осталог и принцип порекла.

Социјална мобилност, у том смислу, опет може послужити као показатељ. Ако пређемо на тему, симпатичну дамама, на мезалијанску, то јест бракове међу припадницима различитих сталежа, видећемо да је и овде империја далеко слободнија него држава републичке усмерености. Погледајмо, на пример где мезалијанса лакше пролази – у Енглеској средином прошлог века, или у Русији истог времена.

Пред нама су два романа – "Очеви и деца" Тургенева и "Наш заједнички пријатељ" Дикенса. Први слика Русију предреформског времена (још није дата слобода сељацима), други – живот Енглеске нешто каснијег времена. У оба романа као споредна тема провлачи се брак неједнаких. Наравно, не сме се заборавити да су у питању уметничка дела, а не реалне копије живота. С друге стране, пак, ово је баш због тога интересантно јер писац, у крајњој линији, пише за читаоца и код њега, у његовом стилу, на сиже се нехотице одражава његово страховање – како ће читалац прихватити овакав или онакав развој радње. И ево шта дају оба романа.

У "Очевима и деци" развој је овакав: Николај Павлович Кирсанов, либералан човек, жени се својом сељанком, Феничком. Друштвена ситуација – Русија. Нема никакве слобде. Постоје само неки нови нејасни ветрови. Николај

Павлович је Феничкин газда. Он има право да је, рецимо, ишиба. Његов брат, аристократа по духу. И шта бива, постоје ли некаква страховања да друштво неће прихватити такав брак? Не, не и не. Брат – Павле Петровић, принципијелни противник "напредног" и помало опасног Базарова – нема ништа против. Нема ни трага од некаквог протеста. И најважније – не осећа се унутрашња напетост самог Тургенева за то, како ће читалац прихватити овај део романа. Све је мирно.

И то је потпуно одговарало реалности живота у Русији тога времена. Велможе најплеменитијег рода женили су се женама најобичнијег порекла. Чињеница што је А. К. Разумовски имао љубавницу "простог порекла" и свој њеној

деци обезбедио племство (за шта је лично молио Александар I), са сталешког гледишта је још и разумљива. Његовом стрицу племство је поклоњено у веома егзотичним условима – као члану хора, љубавнику Елизабете Петровне (узгред, још један пример социјалне мобилности!). Или то, што се коленима над коленима, рјурникови Н. П. Шереметев оженио својом сељанком ... Рекло би се да је то морало изазвати најжешћи протест. Протест је био, наравно, али знатно мањи него што би се могао очекивати. Господа племићи су се женили Циганкама из хора, сељанкама – и то се није сматрало нечим ужасним.

А сад, погледајмо другу ситуацију. Енглеска. Слободна земља. Кметство укинута још у XV веку. Парламент. Природно, племство нема никаква специјална права ("ескватор" се већ потписују просто људи одређеног положаја: фактички та реч је тада означавала нешто као "господин", "господар"). И у роману Дикенса – такође мезалијанса: он – аристократа, она – просто чамшеница. Али се одмах види унутрашњи напор Дикенса, како он покушава да ублажи ту мезалијансу, да у очима читаоца приближи Њу и Њега. Одједном испада да је аристократа из пропале породице. Неједнако (која је, изгледа, и у почетку била мања него у руској варијанти) постаје још мања. Али и то је мало. Дикенс се мучи ко грешан с душом, осећајући да то код енглеског читаоца неће проћи. Он ставља свог јунака у изузетан положај. Јунак тоне, израњављен од стране његовог супарника и њега спашава та иста чамшеница. Е, ту, изгледа, он је већ обавезан да то уради из чисте захвалности. Али, за Дикенса је и то мало. Он ту ствар још заплиће. Јунак скоро умире и у предсмртном стању њему долазе лутке – да се ожени. И тек ту, на прагу смрти, долази до срцепарајућег склапања брака (јунак, наравно, после тога, од среће, изненада, оздрави). Па чак ни то није довољно. На крају романа даје се веома, веома патетична ситуација уз осуду таквог неједнаког брака од стране енглеског света. Осуда, истина, није једногласна – и овим поводом Дикенс не штеди патетику.

Па где је социјална мобилност била већа? Наравно у Русији – јер је Русија била империја, а Енглеска, мада је и величала себе као такву, била је (и остаје) ближе републици, са својим свемогућим парламентом, са својом чисто номиналном краљевском власти и са својим неуништивим шовинизмом.

У овом смислу јасно је зашто је Русија изабрала императорски пут. Сада "борци за демократију" настоје да из народног сећања уклоне оно што је било заједничко за све историчаре прошлог века. Русија се формирала као држава у борби са смртном опасношћу која је надирала из степе. Постојање такве опасности није дозвољавало Русији да испољава шовинизам европског манира, који је доспео из републиканског Рима и био типичан за цело древно Средоземље: "ми смо – људи, ви – нисте људи". Припаднике хорде било је неопходно примамљивати к себи "љубазношћу", давати њиховим кнезовима градове "да се прехране" (исти тај Касимов, Кашира). Истину говорећи, велика опасност из степе за Русију је престала да постоји тек после катаринских ратова, а заробљенике су престали одводити у ропство тек после признања руског протектората од стране Хивинског ханства. А то је већ 1873. година. До тог времена за Русију није било другог пута осим пута императорског Рима – или погибије у таласу крвавог азијатског хаоса. То су одлично знали историчари XVII века – такви као што је Лизов, који у својој "Скитској историји" (узгред, одштампана је тек после сто година и баш у моменту задњег кримског насртаја на Русију – 1768. године) у сваком погледу побеђује чувену тацитовску формулу: "испрва непријатељ, затим грађани". Таква способност да се све прихвати и преради није у супротности са извиканом руском "ксенофобијом", о којој тако воле да брбљају "демократи". Русија се односила са разумљивим подозрењем како према Истоку, одаке су долазили најчудовишнији феномени, као што је Орда, тако и према Западу, који је на остале народе гледао са истинским колонизаторским ниподаштавањем и по могућству их истребљивао. Русија је била трагично усамљена

на. По својој култури она није могла припадати грабљиво – азијатском свету који је према земљи имао однос као према нечему што треба опустошити (“поједимо ово, па идемо даље”), а у исто време није припадала ни Западу – јер није била ни Рим ни колонија Рима. Она је била и остаје туђа и Западу и Истоку. Она је – нешто посебно.

Ја боље од многих других разумем сву шематизацију обриса Истока који је овде дат. Он ни издалека није сав такав. И култура је у Русију долазила са другачијег, хришћанског Истока (који је имао низ особености које нису биле увек прихватљиве за наш менталитет). Али за Русију је одиста било питање живота и смрти – однос с номадима или њиховим наследницима који су се везали за земљу. Сама њихова имена често подсећају на времена (на пример, име “узбеки” долази од једног од ханова Златне хорде, Узбека или Озбека, из древних руских летописа). И Русија је, да би изашла на крај са том господом, морала увек да буде “под оружјем” – то јест да буде у империји у најизворнијем смислу те речи (“император” – изворно војсковођа, заповедник, онај коме је римски Сенат дао проконзулски империј – ванредну војну власт). Али убрзо су се почели јављати недостаци империјског уређења.

Раније је већ било речено: империја је – интернационалистичка. То не треба схватити тако, као да у свакој империји царује свеопшти хаос и некаква космополитска култура. Не, сами темељи империјског уређења носе у себи (и другачије не може бити) трагове оне културе која је империју зидала и цементирала. У империјама постоји несумњива доминација једне културе. Али то, раније или касније”, доводи до сукоба с интернационализмом империје. Зато што је потпуни интернационализам могућ само међу “Иванима, који су порекло заборавили”, раније или касније наступиће ситуација у којој доминантан положај у империји могу заузети представници сасвим друге културе, која је по типу сасвим супротна првобитној.

Нека ме не схвате погрешно. Ја нисам за истраживања с киме је спавала баба овога или онога делатника. Али постоје различити облици националних култура и питање је далеко сложеније и теже неголи избор “национализам или интернационализам”. Шта више, подела на нације, племена, и сл. своди ово питање на сувише низак ниво. Боље је говорити о СКУПИНАМА (ако се тако може рећи) националних култура, о целим регионима у којима су различите културе блиске међусобно, али удаљене од култура других региона. (Узгред, напред је то у извесној мери доказано: “истинско полисно схватање” је било схватање типично за скупину средоземних култура). Положај отежава то што човек може припадати овој или оној култури, а да о томе и не слуги. При томе он може, искрено желећи да развија империјску културу, фактички да искористи њене форме као љуштуру за изражавање својих, можда и не освешћених, стремљења, које, са своје стране могу бити рушилачке за ту културу и за све што се на њој заснива.

Разјаснићу то примером, узетим из, нажалост, још необјављеног рада Л. Игошева. Неоплатониста, Плотин, ослањајући се непрестано на суштински, како му се причинјавало, смисао Платоновог стваралаштва, дошао је до тога, да истинска уметност сликања, она која стреми идеалу, мора, као прво, да претставља све без светлосних сенки, само помоћу контура, а као друго да нарушава перспективу, јер се и она односи на несавршенство нашег вида. Сувишно је говорити да сам Платон, као представник старогрчке културе, није могао подржати такво мишљење. Одговор је веома једноставан: Плотин је родом из Египта и он је, искористивши форме грчке филозофије, које је усвојио, једноставно образложио традиционалне форме његове значајне, египатске, уметности. Наравно, при томе, Плотину се могло чинити да је он највернији наследник Платона, који развија његово учење. Али је то, уствари, било коришћење класичне грчке филозофије за реализацију учења које остварује стремљења египатске културе и тиме подрива античку естетику, која происходи из сасвим другачијих тежњи.

Слична опасност, која се тиче не само и не толико уметности, већ целокупне културе (укључујући, на првом месту, основе државности, управе, војске и сл.) била је кобна за многе империје. Староримски историчар, Тацит, је као нико други схватао дијалектичност и неповратност историјског процеса. Он се одушевљавао периодим Републике, а у исто време је предвидео њену пропаст. Међутим, опасност за империју он је видео баш у њеној варваризацији, у томе што ће раније или касније, свиме почети управљати људи туђе, неримске, културе. Његове речи о римским легионарима, који чувају стражу поред постеле галског вође, заиста су биле пророчанске. Фактички, римска државност је била подвргнута двоструком насртају: од стране спољашњих и унутрашњих варвара. Потони су уносили елементе своје родовско-племенске културе у структуру империје и тако све мешали, мрсили и рушили империју.

Русија је такође била подвргнута саблазни интернационализма, и то не једном. У XVIII веку Русија је покушала да се “европеизира” па је олако, без отпора, дозволила продор туђе културе, а притом је, у државотворном смислу, са Запада узела његова маргинална схватања (Теофан Прокопович је приликом образложења петровског државног устројства – у “Правде воли монаршей” – обилато преписивао Хобса). У XX веку се ситуација поновила. Образовани део Русије се показао неотпорним према низу западних идеја, у првом реду према марксизму. И у једном и у другом случају за кормилом руске власти нашли су се људи, који су спроводили своја, прозападна стремљења. Та стремљења су се показала као погубна. Како је исправно казао један од “веховаца” (група око часописа “Вехи” – путокази, прим. прев.), на Западу чак и његове најотровније идеје, налазећи се у окружењу других, губе своју оштрину. У Русији су се, пак, те идеје или боље речено стремљења, нашле у положају куниха у Аустралији – нико им није сметао, нико их није ловио, и они су се размножили до те мере, да су почели свима да сметају. Стварање атмосфере у којој сличне идеје не наилазе на уздржаност, макар онолику колика се јавља у култури где су исте поникле, и јесте својствено империји, негативна последица њеног устројства.

То је био један од узрока претварања Римске империје у некакав неразумљив космополитски конгломерат са слабо израженим спољним цртама пређашњег Рима. Ова појава се десила у Другом Риму – Византији, која је по култури била, налик на хеленску, али у суштини у њој су преовладавале црте других, првенствено семитских култура. Људи који су припадали тим културама реализовали су своја стремљења, веома туђа духу хеленизма, испод хеленске љуштуре. Византија је била оваплоћење супротности, потпуна обмана, унутар ње су кипеле силе које су је раздирале. Али она је ипак дуго постојала и успешно се супротстављала најезди многих народа. Интересантно је то, што је баш Византија направила значајан корак на путу ка помирењу републиканског и империјског начела, тачније,

уношења елемената републиканизма у империјско устројство. То је делимично дошло до изражаја у обичају, који, истина, није прерастао у закон: ако би се император на хиподрому посађао са народом он је морао да скине своју круну или да се помири са народом, почети одмах да остварује оно што је био приморан да обећа. Наравно било је случајева нарушавања овог обичаја – довољно је сетити се гушења устанка "Ника" од стране Јустинијана I. Али на крају крајева у свакој републици су могући (и понекад успевали) покушаји преузимања власти. Такав обичај је представљао суздржавајуће начело, које није дозвољавало власти да се сувише удаљи од народа. Али сама ситуација у Византији, у којој је потпуна доминација једне културе била немогућа, а хеленизам је испод себе скривао, као што је већ речено, сасвим друга, њему противречна стремљења и форме и зато га, упркос његовој доминацији, његовој снази, не смемо сматрати доминантном културом, није допуштала могућност постављања културно монолитног државног темеља. Али сама идеја уношења елемената републиканизма у империју, заслужује пажњу још и због тога што је својевремено Византија веома утицала на нашу културу, а њено наслеђе је у одређеној мери и данас живо.

У овоме је нарочито интересантно да се овде идеје народног представништва прелпићу са идејама целовитости културе. Сама по себи веза између републиканизма и национализма је јасна: републиканизам је устројство у коме су (теоријски) у проблеме државе увучени сви људи (то заправо и јесте *res publica* – ствар народа): Али при свим процесима у којима се остварује воља народа (избори, антизбори, тојест изражавање неповерења и томе сл.) неизбежно је груписање људи истих убеђења који желе да активно промовишу своју позицију, да спроводе у живот оно што проистиче из њиховог схватања ствари. То се не изражава увек у формално стандардизованој форми (партије, блокови), већ најпросто као инстинктивна међусобна привлачност људи који припадају истој култури. Природно је да такве тежње узимају ове или оне форме, сличне партијским (различити покрети), на чијим се периферијама образују екстремистичке групације. Пошто су се културе формирале на НАЦИОНАЛНОЈ основи, међу таквим покретима (и њиховим одговарајућим екстремним периферијама) мора да постоји и доста националистичких. Зато се страх наших "демократа" у вези неких оштрих изјава, објашњава само њиховим потпуним непознавањем републиканизма, као појаве.

Дакле, на чему смо? Да је руска култура цементирајуће начело Русије, без обзира како се она звала – Руска империја, СССР, ЗНД, РФ – тешко да треба било коме доказивати. Из тога произилази да ту културу треба чувати од унутрашњег преобраћања. (Подвлачим: баш КУЛТУРУ да се не би покретало питање о националности на родовско племенском нивоу). Продор разних елемената у руску културу одвијао се, одвија се и одвијаће се увек – то је природан процес. Али као што смо већ рекли постоје културе као

крвне групе – које се слажу и које се не слажу. И ако у руску културу доспеју њој супротни елементи и почну усиљено да делују, она може пропасти. Тај рушилачки процес је већ почео и његове последнице су свима видљиве.

Непроцењиву помоћ овде могу пружити баш републиканске институције. Захваљујући њима народ може исказати своју значајну реч – сменити или не изабрати оне који су туђи култури која је већинска и која формира државу. И то ће бити суштински акт очувања државе. Друга је ствар што саму културу треба чувати, јер је XX век измислио многе начине деловања на културне стереотипе (на пример, електронска средства масовног информисања) и у датом случају је неопходна ДРЖАВНА заштита од таквог деловања. Баш такву заштиту (мада у ограниченој области која се углавном односи на уметност) покушавају сада да остваре у Француској. На такав начин овде је потребно да се прелпићу државно очување националне културе, и очување државе од стране културе, која се манифестује директно или индиректно у актима народне воље.

С друге стране треба рећи одмах и јасно: избор било каквог једног пола је немогућ. Погранични положај Русије између грабљивог Истока и заводљивог (али и грабљивог) Запада не дозвољава јој да поседује ни републиканске ни империјске недостатке. Она не може да буде у потпуности република. Она може (и мора) имати многе републиканске црте, и у вези с тим сконцентрисаност на основном, РУСКОМ, националном проблему, на очувању руске националне културе, на којој се базира руска државност, на очувању њеног доминантног положаја: Али немогуће је доследно спроводити такву политику само из осећања самоочувања. Остваривати доследно републиканску политику са њеним неизбежним сукобима националних и расних група (што се види на примеру саме Америке) у реалним условима Русије, је бесмислено. Истовремено, републиканско устројство не даје довољне гаранције у ванредним околностима. Републиканци су обично лоши војници (што се показало у Другом светском рату и недавно у војним авантурама САД). То је разумљиво: у суштини империјски систем је војни систем. У самој ствари, она је и поникла из војног система (историја Рима је најбољи доказ за то). У тешким условима империје су стабилније од република, које у наше време, по правилу, могу преживети само у крајње мирним условима, са мирно расположеним или технички доста slabим суседима. У нашем веома тешком геополитичком окружењу, са мноштвом задатака, које тек треба решавати, не смемо у потпуности прихватити републикански систем.

Зато, како ми се чини, питање не може да гласи: република или империја? Њега треба поставити другачије: Како и у којој пропорцији треба у руском државном устројству искористити републиканске и империјске елементе?

Савремена немирна ситуација, постојање притисака на Русију са многих страна, дозвољава нам да тврдимо: империјско начело треба да преовладава. Империја је пре свега јединство и спремност на одлучне акције у сваком тренутку. Имајући поред себе пренасељену Кину и још више насељени Јапан, који оштри зубе на сибирска просторства, треба бити снажан и спреман. Шта више, онај који на својој територији поседује огромне природне ресурсе не сме слабити. Земљама Запада сувише је потребно черупање целог света, па се не може очекивати да ће оставити на миру Русију. И, наравно, империја је гушење и разбијање свих деструктивних снага које од давнина на срћу на Русију са Истока. Осим тога, империјска власт у Русији има још једну специфичну функцију.

За наше јадне западњаке, који умеју само да копирају, специфичности живота и развоја Запада су неоспорни закон (у своје време на то је скретао пажњу чак и Л. Толстој). Једна од главних компоненти нашег западњаштва је вера у прогрес и да је кретање ка њему, тобоже, закон за свако друштво. Треба га само ослободити и "процес ће да крене", како је говорио један политички леш. Предузетници ће, сами по себи, због слободне конкуренције, побољшавати своју производњу. Једном речју, прогрес. Права идила. Али

ту идилу нарушава историја руског предузетништва. У њој има свега – и експлоатације и обрта. А са прогресом ствари стоје лоше. На пример, према капиталном истраживању Туган-Барановског ("Фабрика у Русији") почетком прошлог века руски предузетници у области производње памучне пређе су у потпуности зависили од Енглеске јер су машине за пређу долазиле одатле. У двадесетим годинама прошлог века Енглези су обуставили продају машина и све је стало до 1942. године, када су Енглези, због кризе, поново почели продају машина. У земљи Кулибина и Артамонова, предузетници нису нашли излаз, нису помислили да направе своје машине, чак и кад су били доведени у безизлазан положај.

Даље, још интересантније. Исти Туган-Барановски наводи да су у периоду 1840 – 1850. руске занатлије – металци **ПОБЕДИЛИ** у конкурентској борби крупне руске предузетнике!!!

То није могуће. Нема тога по западним мерилима. Према условима прошлог века водећи индустријалци, крупна предузећа, у **БИЛО КОЈОЈ** ситуацији би морали победити несрећне занатлије. Ј. Бородај претпоставља да се то дешавало због неке посебне окретности руских занатлија. Наравно, грех би био увредити руске зналице, имали су они талента и били су спремни на много шта. Али, ипак, занатлија је занатлија и има свој плафон, који се нарочито осећа у металној индустрији XIX века. Па ипак су они победили!

Туган-Барановски ову ситуацију објашњава анегдотски: као, занатлије су преузели (!!!) технологију великих фабрика, па их зато престигли. Па каква је то била технологија коју може репродуковати занатлија? И где је тај исти прогрес и непрестано обнављање? Јер престићи јаке и богате суарнике могуће је једино ако они стоје у месту. А они су очигледно стајали у месту...

Готованство, то је оно што пада у очи када се гледа на историју руске буржоазије. Час они чекају енглеске машине, час се заустављају и штеде паре за реконструкцију својих предузећа, час они узимају за себе државне наруџбине, називајући то "бити на државним јаслама". Час они даве несрећне занатлије, терајући их у дужнички полуробовласнички однос, уместо да организују заједничку производњу (Павлово на Оки): Радници су 1917. године отплатили тако што су скоро једногласно подржали Лењина. Најјаче се та црта исказала у поступцима руске буржоазије у време грађанског рата. По забелешкама деловође у канцеларији Колчака, барона Будберга, испада да предузетници и трговци нису пружили скоро никакву финансијску помоћ Колчаку, без обзира на његове очајничке молбе и то у условима наступања Црвене армије, чији је непријатељ, по большевичким доктринама, био баш "буржуј". По забелешкама Деникина, буржоазија која је код њега пребегла из Петрограда и Москве која је много изгубила, обратила се њему са молбом ... за **ЗАЈАМ** гарантујући имовином која се налазила "у привременом власништву" большевика.

.И то у време када администрација Деникина није имала пара за плате његових чиновника.

Није ли чудно, што је у Русији владало правило: све што је државно боље је од приватног, уз све недостатке државног власништва, бирократије и осталог? Треба ли се чудити томе што су уочи Првог светског рата индустријалци захтевали да преузму од државних фабрика производњу неких производа иако за то ни издалека нису били спремни. Наша буржоазија није прогресивна, јер је њој својствено готованство. Наравно, њено истребљење је большевичко лудило. Али и рачунати на њу нема смисла. Ствар прогреса мора узети у своје руке држава, а не друштво, као на Западу. А за то су погодније структуре империје.

Не треба заборављати ни ово начело. Већ сам говорио да ће баш увођење републиканских елемената држати активности владе у оквиру традиционалне руске културе. Али за то је потребно једно: могућност како избора тако и опозива "старешине", руководиоца.

То је једно од најболнијих питања. Руска историја нашег века пуна је примера руководилаца који су имали свој "звездани тренутак", али одигравши своју улогу, нису напуштали власт већ су и даље седели на својим местима и ту умирали природном смрћу (ушавши тако у многобројне вице) или су постајали жртве завере. Наш народ мора имати главно и у овом моменту основно право које потиче из Византије: ако си се посвађао са народом, скидај круну! У тренутку када то буде остварено и када неки руски владар остави свој положај, не због побуне или завере, већ као резултат изјављене воље народа, настаће нова етапа у руској историји. Ето то је тај републикански елеменат који је, по мом убеђењу неопходан Русији.

А какав ће бити однос републиканског и империјског начела, само живот може показати.

Москва 1995.

Превео с руског
Дмитриј Јанковић

TEHNOSERVIS

PLASTIČARI - GUMARI

Primenom nove tehnologije, koja se već godinama radi u Americi i Kanadi reparacijom t.j. navarivanjem dijamantske legure tvrdoće od 48 do 62 Rokvela, na Vašu staru i ishabanu šneku (puž) - dobićete bolju i kvalitetniju šneku (puž) nego što je nova. Vaše stare cilindre brusimo, honujemo i nitiramo. Kupovinom novih cilindara i šneka (puževa) od raznih proizvođača Vi dobijate garanciju od 6 meseci, a mi Vam sa ovom tehnologijom dajemo garanciju od 2 godine.

"TEHNOSERVIS" vrši
reparaciju
cilindara i šneka (puževa)
od $\varnothing 20$ mm. do $\varnothing 300$ mm.
i dužine do 5000 mm.

"TEHNOSERVIS"

Vlasnik: Jovanović Slavoljub

SOMBOR, Pariska 12

Telefon: 025/23-626, 23-624

КОМПАНИЈА "YUGEN – TTT"

Адреса: "YUGEN-TTT" ШАБАЦ, Јанка Веселиновића 26-30, 15000 Шабац.

Тел. централа: 015/25-131, 22-608, 31-925, Телефакс: 015/31-439

"YUGEN – TTT" ШАБАЦ – Југословенско туристичко-транспортно-трговачко предузеће за производњу, унутрашњи и спољнотрговински промет услуга и роба

Дирекција:

Генерални директор
ЧЕДОМИР ВАСИЉЕВИЋ

015/26-040

Сектор за саобраћај и шпедицију

015/25-756

Сектор трговине

015/25-637

Сектор за туризам

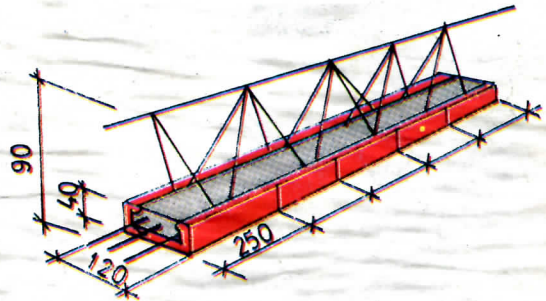
015/24-216

Сектор за пројектовање и инжењеринг

015/25-131

"YUGEN-TTT-КРСМАНОВАЧА" – туристичко-рекреациони комплекс са рестораном, спортским теренима, дечјим базеном са тобоганом, олимпијским базеном и бунгаловима у изградњи

"YUGEN-TTT-TRIAL" – мешовито предузеће за производњу решеткастих носача и ферт-гредица за грађевинарство

"YUGEN-TTT-МИНИПИВАРА"

– производња и дистрибуција познатог чешког пива типа "ПЛЗЕНСКО ПИВО", ресторан-пивница

"YUGEN-TTT-ПЕТРОЛ"

– предузеће за дистрибуцију нафте и нафтних деривата, бензинска пумпа, трговина мешовитом робом

"YUGEN-TTT-ДИВЦИ"

– столарски погон за израду грађевинске столарије

"YUGEN-TTT-ДОЉЕВАЦ"

– експлоатација и дистрибуција шљунка и песка, израда свих врста бетонске галантерије

"YUGEN-TTT-ПОЦИНКАОНА"

– фабрика за топло поцинкавање разних металних елемената

Све своје делатности компанија "YUGEN-TTT" ШАБАЦ обавља и преко својих агенција које су распоређене широм земље. За све информације изволите позовите нас...